UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Rigorózní práce

Zkrácená civilní řízení

Konzultantka: Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
Zpracovatelka: Mgr. Simona Vojíková

leden 2009

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Prachaticích
leden 2009

Mgr. Simona Vojíková

OBSAH

1. ÚVOD 6

2. HISTORICKÝ VÝVOJ 7

2.1 Obecný soudní řád josefínský z r. 1781 7

2.2 Civilní řád soudní (říš. zákon č.113/1895 o soudním řízení v občanských rozepřích právních) 8

2.2.1 Rozkazní řízení 8

2.2.2 Směnečné řízení 9

2.3 Občanský soudní řád – zák. č. 142/1950 Sb. 10

2.3.1 Rozkazní řízení 11

2.3.2 Směnečné a šekové řízení 12

2.4 Občanský soudní řád – zákon č.99/1963 Sb. 13

2.4.1 Rozkazní řízení 14

2.4.2 Směnečné a šekové řízení 17

3. ZKRÁCENÁ ŘÍZENÍ 19

3.1 Pojem a druhy 19

3.2 Platební rozkaz 20

3.2.1 Podstata platebního rozkazu 20

3.2.2 Podmínky řízení 21

3.2.2.1 Náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu 22

3.2.2.2 Poplatková povinnost 26

3.2.2.3 Pravomoc a příslušnost soudu 27

3.2.2.4 Procesní podmínky na straně účastníků řízení 31

3.2.2.5 Negativní procesní podmínky 33

3.2.3 Kdy nelze vydat platební rozkaz 34

3.2.4 Doručování platebního rozkazu 36

3.2.4.1 Doručování jednotlivým skupinám účastníků 38

3.2.5 Odpor 40

3.2.5.1 Pojem odporu – povaha, obsah, forma 40

3.2.5.2 Osoby oprávněné podat odpor 43

3.2.5.3 Lhůta k podání odporu 44

3.2.6 Odvolání do výroku o nákladech řízení 44

3.2.7 Oprava chyb v psaní a počtech a jiných zjevných nesprávností 46

3.2.8 Zpětvzetí žaloby 47
3.2.9 Elektronický platební rozkaz 48
3.3 Směnečný a šekový platební rozkaz 51
3.3.1 Podstata 51
3.3.2 Podmínky pro vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu 53
3.3.2.1 Žaloba 53
3.3.2.2 Příloha žaloby 56
3.3.2.3 Příslušnost soudu 59
3.3.2.4 Účastníci směnečného (šekového) řízení 60
3.3.2.4.1 Legitimace účastníků v řízení směnečném 60
3.3.2.4.2 Legitimace účastníků v řízení šekovém 62
3.3.3 Povaha a obsah směnečného (šekového) platebního rozkazu 62
3.3.4 Doručování směnečného (šekového) platebního rozkazu 64
3.3.5 Námitky 65
3.3.5.1 Klasifikace námitek 67
3.3.6 Rozsudek o námitkách 68
4. INSTITUTY OBDOBNÉ 70
4.1 Pojem 70
4.2 Rozsudek pro uznání 71
4.2.1 Podstata 71
4.2.2 Kdy nelze rozhodovat rozsudkem pro uznání 76
4.2.3 Fikce uznání 78
4.2.4 Obrana proti rozsudku pro uznání 81
4.3 Rozsudek pro zmeškání 82
4.3.1 Podstata 82
4.3.2 Předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání 83
4.3.2.1 Zmeškání žalovaného 84
4.3.2.2 První jednání ve věci 87
4.3.2.3 Návrh žalobce 88
4.3.3 Následky splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání 89
4.3.4 Možnosti obrany proti rozsudku pro zmeškání 90
4.3.4.1 Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání 90
4.3.4.2 Odvolání proti rozsudku pro zmeškání 92
4.3.4.3 Zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ 93

5. PLATEBNÍ ROZKAZ VE FRANCII 94
5.1 Charakter zkrácených řízení 94
5.2 Příslušnost soudu a jeho obsazení 95
5.3 Podmínky řízení 96
5.4 Průběh řízení 97
5.5 Odpor 98
6. Závěr 99
Seznam použité literatury 100

1 ÚVOD

Právo na soudní ochranu jako součást právní jistoty je jedním z nejdůležitějších práv. Jako takové je zakotveno v Listině základních práv a svobod, jejíž čl. 36 odst. 1 říká, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Jednotlivé procesní předpisy pak stanoví konkrétní postup při domáhání se této soudní ochrany – trestní řád v trestním řízení, občanský soudní řád v řízení civilním.

Podle § 2 občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.) v soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně. Civilní řízení je postaveno na několika zásadách, které zajišťují, že v jeho průběhu bude rozhodováno zákonně a nebude docházet k porušování práv účastníků řízení.

Zvláštní skupinou civilních řízení jsou zkrácená řízení, jejichž smyslem je urychlení a zjednodušení procesu, v němž se určitý právní subjekt domáhá ochrany svého práva. V současné době, kdy se tak často hovoří o pomalé práci soudů, se jedná o užitečné a praktické nástroje, které umožňují za splnění zákonem stanovených podmínek vydání rozhodnutí v relativně krátkém čase. Jak již vyplývá ze samotného názvu, dochází u těchto řízení k posílení významu zásady rychlosti řízení, která úzce souvisí se zásadou hospodárnosti řízení. Zvýšené uplatnění těchto zásad pak má do určité míry za následek potlačení, případně modifikaci, zásad jiných. Jedná se zejména o zásadu ústnosti, zásadu projednací, zásadu veřejnosti, zásadu dispoziční, atd.

Smyslem této práce by mělo být poskytnout ucelený přehled jednotlivých druhů zkráceného civilního řízení a rozhodnutí v nich vydávaných podle české právní úpravy. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány platebnímu rozkazu, směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu, a dále také rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání. Samostatná kapitola pojednává o historickému vývoji zákonných ustanovení týkajících se těchto institutů, neboť historický exkurz může pomoci k jejich důkladnějšímu

pochopení. Část práce se bude zabývat porovnáním naší právní úpravy s úpravou zahraniční, konkrétně francouzskou.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ

Tato kapitola je věnována vývoji právní úpravy zkrácených řízení na našem území. Zabývá se Obecným soudním řádem josefínským z r. 1781, Civilním řádem soudním z r. 1895, Občanským soudním řádem z r. 1950 a dále dříve platnými úpravami obsaženými v Občanském soudním řádu z r. 1963. Současná právní úprava je pak obsažena v kapitolách následujících.

2.1 Obecný soudní řád josefínský z r. 1781

Za základ moderního civilního procesu v našich zemích je možno považovat Obecný soudní řád josefínský, který byl vydán Josefem II. v r. 1781. Jednalo se o pokrokovou normu, díky které byl u nás ukončen vliv obyčejového procesního práva. V tomto procesním předpisu můžeme nalézt dnes samozřejmé procesní zásady, jako je zásada rovnosti účastníků, zásada dispoziční a zásada projednací.

Přes zmíněnou pokrokovost byla tehdejší zákonná úprava sporného civilního řízení velmi složitá. Byly rozlišovány čtyři základní typy řízení – proces ústní (řádný a mimořádný), proces písemný (řádný a mimořádný), proces bagatelní a konečně proces sumární. Právě posledně jmenovaný druh řízení nesl znaky řízení zkráceného. Sumární proces probíhal před delegovanými okresními soudy, a to pouze pro spory uvedené v zákoně (na základě dohody stran mohlo být sumární řízení použito i v jiných než zákonem daných věcech). V sumárním řízení se uplatňovala zásada dispoziční a dále zásada legálního pořádku – proces byl rozdělen na jednotlivá stadia, formálně ukončená vydáním rozhodnutí. Konečný

rozsudek byl podmíněný (závislý na složení přísahy stranou, které byla uložena) nebo nepodmíněný, který byl zamítavý nebo odsuzující.[1]

Obecný soudní řád josefínský platil více než 100 let – novou úpravou byl nahrazen až v r. 1895.

2.2 Civilní řád soudní (říš. zákon č. 113/1895 o soudním řízení v občanských rozepřích právních)

Nová kodifikace civilních řízení sestávala ze tří základních norem, které v r. 1895 nahradily úpravu předchozí. Jednalo se o jurisdikční normu s uvozovacím zákonem (říš. zák. č.110/1895 a č. 111/1895), soudní řád (říš. zák. č. 112/1895, kterým se uvádí zákon o soudním řízení v občanských rozepřích a říš. zák. č. 113/1895 o soudním řízení v občanských rozepřích právních) a exekuční řád (zák. č. 79/1896 o řízení exekučním a zajišťovacím).

Obecně bylo řízení podle Civilního řádu soudního trojinstanční – proti rozhodnutí soudu prvního stupně se bylo možno odvolat k soudu druhé instance, proti jeho usnesení se pak bylo možno bránit tzv. rekursem. Zatímco řízení před soudy první a druhé instance byla ústní, u nejvyššího soudu probíhalo řízení písemně. Civilní proces byl v této době ovládán formalismem, zásada materiální pravdy se neuplatňovala.

Pokud jde o zkrácená řízení, ta byla obsažena v části šesté Civilního řádu soudního, rozkazní řízení v oddílu prvním (§§ 548 – 554) a řízení směnečné v oddílu druhém (§§ 555 – 559).

2.2.1 Rozkazní řízení

V rozkazním řízení mohl žalobce proti žalovanému uplatnit svůj nárok na určitou peněžitou částku nebo jinou zastupitelnou

---

[1] Stavinohová, J.: Občanské právo procesní, Řízení nalézací, 1. vydání, Brno, Iuridica Brunensia, 1996, str. 15 - 16

věc[2]. Podmínkou pro možnost vydání platebního příkazu (mandátu) byla výslovná žádost ze strany žalobce.

Jak bylo zmíněno již dříve, právní úprava civilního procesu byla do značné míry ovládána formalismem. K žalobě proto musely být připojeny listiny prokazující žalobní nárok i příslušenství; tyto listiny přitom musely být v originále a zevně bezvadné.

Pokud byly splněny všechny zákonné podmínky, byl bez ústního jednání a bez slyšení žalovaného vydán soudem platební příkaz. V něm byla žalovanému uložena povinnost ke splnění závazku co do hlavní věci a příslušenství do 14 dnů pod následkem exekuce, a dále povinnost k zaplacení nákladů řízení. Platební příkaz musel být doručen žalovanému do vlastních rukou. Pokud byl žalovaný neznámého pobytu, mohl být platební příkaz doručen jeho opatrovníku.

Jako obranu proti vydanému platebnímu příkazu mohl žalovaný vznést do 14 dnů od jeho doručení námitky (proti výroku pouze o nákladech řízení byl opravným prostředkem rekurs). Na základě včas podaných námitek nařídil soud ústní jednání. Při něm byl vydán rozsudek, kterým soud rozhodl, zda platební příkaz zůstává v platnosti, nebo se zrušuje.

2.2.2 Směnečné řízení

Za účinnosti Civilního řádu soudního bylo možno se ve zkráceném řízení domáhat i nároků směnečných.

---

[2] „Předmětem závazku býti musí peníze jakožto dluh obnosu, rovněž cenné papíry jakožto věci zastupitelné, tedy též dluh určitého obnosu splatný jistým druhem peněz, např. dukáty (čl. 336 II. obch. z.), nikoli však určité cenné papíry jistého druhu označeného číslicemi, k přesnému odlišení jich od jiných sloužícími. Pojem věcí zastupitelných, nikoli pouze spotřebitelných, ve smyslu obchodem stanoveném (čl. 301 obch. zák.) bráti sluší jakožto věci, které podle míry, počtu neb váhy předmětem obchodu bývají, jelikož jednotlivé kusy uvnitř druhu rovnocennými jsou, tudíž povždy věcí movitých; vůlí stran jiné věci povahy věcí zastupitelných nabýti nemohou.“ – Ott, E.: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl. III., Praha, Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1901, str. 171

Pokud nárok v žalobě uplatněný vyplýval ze směnky, která měla všechny náležitosti platné směnky a o jejíž pravosti nebylo pochybností, a pokud byl spolu se směnkou soudu předložen v prvopise také protest (bylo-li jej zapotřebí k prokázání žalobcových nároků), mohl žalobce navrhnout vydání platebního příkazu.[3] V něm soud žalovanému ukládal, aby žalobci zaplatil směnečný dluh, vedlejší poplatky a náklady řízení. Lhůta k tomuto plnění byla třídenní, přičemž ve stejné lhůtě mohl žalovaný podat proti platebnímu příkazu námitky. Civilní soudní řád znal ještě lhůtu osmidenní, která se vztahovala k podání návrhu na navrácení v předešlý stav, k odvolání, dovolání a k rekursu.

Směnka nebyla jediným možným podkladem pro vydání platebního příkazu. Žalobce mohl předložit soudu také šek a protest pro jeho předložení a nezaplacení, případně trasátovo podepsané a datované prohlášení, které bylo učiněno na šeku. Rovněž pro šek platil požadavek zachování všech jeho zákonných náležitostí a dále nesmělo být pochybností o jeho pravosti .

Nepodal-li žalovaný včas námitky, stával se platební příkaz pravomocným a mohl být podkladem pro výkon rozhodnutí.

Podle ustanovení § 559 Civilního řádu soudního se na řízení o vydání platebního nebo zajišťovacího příkazu přiměřeně používaly předpisy oddílu prvního, tedy o řízení rozkazním.

2.3 Občanský soudní řád - zák. č. 142/1950 Sb.

Další kodifikaci obsahující úpravu civilního procesu představuje zákon č. 142/1950 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1951.

Na rozdíl od předchozí úpravy bylo od tohoto data soudní řízení jednotné, neboť jediný kodex se zabýval řízením nalézacím, exekučním a konkurzním a zároveň nebylo rozlišováno mezi řízením sporným a

[3] Kromě příkazu platebního znal Civilní řád soudní ještě příkaz zajišťovací. Ten byl vydáván na základě žaloby o zjištění a žalovanému jím bylo ukládáno, aby ve lhůtě tří dnů dal jistotu vyhovující směnečnému řádu a zaplatil náklady řízení, případně ve stejné lhůtě podal námitky.

nesporným. Formalismus Civilního řádu soudního byl nahrazen z ideologických důvodů velmi silným vlivem zásady materiální pravdy. Stejné procesní zásady se uplatňovaly ve všech řízeních, což mělo především v řízení sporném důsledky projevující se deformací zásady dispoziční a zásady projednací.

Ani tato procesní úprava neopustila instituty zkráceného řízení. Rozkazní řízení a směnečné a šekové řízení bylo obsaženo ve druhé části, hlavě jedenácté, přičemž prvně jmenované v §§ 425 - 426 a druhé pak v §§ 423 - 424.

2.3.1 Rozkazní řízení

Podmínkou pro vydání platebního rozkazu byl návrh žalobce. Pokud ten navrhl vyřízení žaloby o zaplacení peněžité částky do výše 20.000,- Kčs (s účinností od 1. 6. 1953 byla díky měnové reformě tato hranice snížena na 4.000,- Kčs[4]) platebním rozkazem, mohl soudce platební rozkaz vydat, aniž by slyšel žalovaného. Pokud na základě podané žaloby nebylo možno platební rozkaz vydat, muselo být nařízeno ústní jednání.

V platebním rozkaze bylo žalovanému uloženo, aby do 15 dnů zaplatil pohledávku žalobce včetně úroků a nákladů řízení, nebo aby ve stejné lhůtě podal proti platebnímu rozkazu odpor u soudu, který jej vydal. Zákon neukládal žalovanému povinnost odpor odůvodnit. Nepodal-li žalovaný včas odpor, nabýval platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Naopak včasným podáním odporu došlo ke zrušení platebního rozkazu v napadnuté části a předsedou senátu bylo nařízeno ústní jednání. Opravným prostředkem jen proti výroku o nákladech řízení byla stížnost.

---

[4] Měnová reforma byla provedena zák. č. 41/1953 Sb. V § 4 tohoto zákona bylo určeno, že mzdy, služné a jiné odměny za práci a služby, rodinné přídavky, pense, stipendia, podpory apod., jakož i ceny, daňové a jiné sazby, tarify a peněžité částky stanovené v právních předpisech a znějící na československé koruny, se přepočítávají ke dni 1. června 1953 v poměru 5 Kčs starých za 1 Kčs nových peněz.

Zákon sám uváděl jedinou okolnost, pro kterou nebylo možno vydat platební rozkaz - neznámý pobyt žalovaného. Ve skutečnosti však existovaly i jiné okolnosti, které použití tohoto institutu nedovolovaly. Předně nebylo možno platební rozkaz vydat tam, kde bylo z obsahu žaloby na první pohled patrné, že uplatňovaná pohledávka nebyla po právu (R 150/1952). Další omezení možnosti vyřešení věci platebním rozkazem představovala výše zmíněná zásada materiální pravdy. Soud měl povinnost neustále dbát o to, aby byl zjištěn skutečný stav věci. Vzhledem k tomu, že před vydáním platebního rozkazu neprobíhalo dokazování, musel mít soud pro posouzení důvodnosti nároku jiný základ. To kladlo zvýšené nároky na přesné vylíčení skutkového základu nároku (vznik pohledávky, splatnost, výši úroků) a rovněž tak na určitost žalobního petitu, který musel logicky navazovat na předchozí skutková tvrzení.[5]

V této souvislosti nutno podotknout, že požadavek na zvýšenou kvalitu rozkazních žalob týkající se vylíčení skutkových tvrzení by měl být uplatňován (a zejména soudy vyžadován) i v současnosti, což žalobci často jen s obtížemi akceptují. Pouze důsledný postup soudu ve smyslu nevydávání platebních rozkazů a projednávání věcí v běžném soudním řízení může žalobce zejména z řad velkých společností podávajících velké množství žalob „vychovat" k tomu, aby nepovažovali rozkazní žalobu za pouhou formalitu, ale chápali její zásadní význam pro možnost soudu vyřídit věc ve zkráceném řízení.

Pokud jde o způsob doručování, platební rozkaz bylo třeba doručit žalovanému do vlastních rukou.

2.3.2 Směnečné a šekové řízení

Ani úprava civilního řízení z r. 1950 neopustila možnost domáhat se směnečných (šekových) nároků ve zkráceném řízení.

V ustanovení § 423 tehdejšího o.s.ř. byly stanoveny podmínky pro vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu. Byla to jednak existence žaloby, kterou žalobce uplatňoval proti žalovanému směnečný (šekový)

5 Steiner, V.: Občanské právo procesní v praxi soudů, Praha, Orbis, 1958, str. 341

nárok. Dále musela být předložena v prvopisu směnka nebo šek, které měly všechny náležitosti platné směnky nebo šeku a u kterých nebyla pochybnost o jejich pravosti, spolu s dalšími listinami potřebnými k uplatnění nároku. Poslední podmínkou pro to, aby soud mohl (a zároveň byl povinen) vydat směnečný (šekový) platební rozkaz, byla výslovná žádost žalobce o vyřízení věci ve zkráceném řízení.

Směnečný (šekový) platební rozkaz vydával soudce bez slyšení žalovaného. Tomu byla uložena povinnost, aby do tří dnů pod hrozbou výkonu rozhodnutí zaplatil žalobci požadovanou sumu spolu s vedlejšími pohledávkami a náklady řízení, nebo aby ve stejné lhůtě podal námitky.

Námitky musely obsahovat odůvodnění a na základě nich soud nařídil ústní jednání. Při něm se žalovaný nemohl bránit jinými námitkami než již podanými. Výsledkem ústního jednání byl rozsudek, ve kterém soud určil, zda platební rozkaz ponechává v platnosti nebo jej zrušuje a v jakém rozsahu.

Nebyly-li námitky včas podány nebo vzal-li podané námitky žalovaný zpět, nabýval platební rozkaz právní moci a tím účinků pravomocného rozsudku.

Stejně jako v rozkazním řízení, i ve směnečném (šekovém) řízení bylo třeba doručit platební rozkaz žalovanému do vlastních rukou.

2.4 Občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb.

Zákon č. 99/1963 Sb. nabyl účinnosti dnem 1. 4. 1964. Byl výsledkem snahy o nahrazení dosavadního soudního řádu předpisem novým, podstatně jednodušším. „Tento názor vycházel z mylné představy, že stručný předpis je snáze pochopitelný a aplikovatelný."[6] Civilněprocesní předpisy obsažené dosud v jednom zákoně byly nyní rozděleny, a proto spolu s Občanským soudním řádem vznikly i zákony další – notářský řád, zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, zákoník práce, a další.

6 Schelleová, I.: Český civilní proces, Praha, Linde, 1997, str. 65

Rozkazní řízení i směnečné a šekové řízení jsou obsaženy v části třetí, hlavě čtvrté, prvně jmenované v §§ 172 – 174 o. s. ř., druhé pak v § 175 o. s. ř.

Stejně jako celý Občanský soudní řád (dále jen o. s. ř.), i úpravy platebního rozkazu a směnečného a šekového platebního rozkazu prošly mnoha změnami. Následující části práce představují přehled těchto změn a popisují vývoj obou zmíněných institutů.

2.4.1 Rozkazní řízení

Původní právní úprava platebního rozkazu účinná do 30. 6. 1973 umožňovala předsedovi senátu vydat platební rozkaz bez slyšení odpůrce, a to na návrh organizace, která uplatňovala právo na zaplacení částky nepřevyšující 1.000,- Kčs nebo právo na zaplacení částky, která se opírala o výpis z knih státního peněžního ústavu. Tímto platebním rozkazem byla odpůrci uložena povinnost, aby navrhovateli do patnácti dnů zaplatil uplatňovanou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor. Platební rozkaz nebylo možno vydat, šlo-li o věc pracovní, nebyl-li znám pobyt odpůrce nebo měl-li být platební rozkaz doručen do ciziny a dále nebyl-li k návrhu připojen doklad o tom, že odpůrce byl o zaplacení upomenut.

Z uvedeného je zřejmé, že možnost vydávání platebních rozkazů byla v době účinnosti této právní úpravy značně omezena. Návrh na vydání platebního rozkazu mohla podat pouze organizace, fyzická osoba k tomu oprávněna nebyla, čímž tato právní úprava popírala do značné míry zásadu rovnosti stran. Uplatněná pohledávka nesměla převyšovat částku 1.000,- Kčs (nárok na částku vyšší musel vyplývat z výpisu z knih státního peněžního ústavu, který musel být připojen k návrhu). Vydání platebního rozkazu muselo být výslovně navrženo.

Je zřejmé, že původní právní úprava rozkazního řízení se od té současné značně lišila, určité prvky však obsahovala od samého počátku. Platební rozkaz tak byl doručován do vlastních rukou, náhradní doručení se nepřipouštělo. Platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, také stejně

jako dnes, nabýval účinky pravomocného rozsudku. Byl-li odpor včas podán, rušil se tím celý platební rozkaz a předseda senátu nařídil jednání. Pozdě podaný odpor předseda senátu usnesením odmítal. Právě uvedené prvky právní úpravy rozkazního řízení sice také prošly v průběhu let určitými změnami a doplněními (viz dále), v zásadě však platí do současnosti.

Zákon č. 49/1973 Sb. účinný od 1. 7. 1973 možnost vyřízení věci vydáním platebního rozkazu rozšířil. Umožnil totiž rozhodnout ve zkráceném řízení, byla-li požadována částka až do výše 5.000,- Kčs (možnost požadovat částku vyšší, pokud se opírala o výpis z knih tuzemského peněžního ústavu, zůstala zachována). Další významnou změnou, kterou přinesla tato novela o. s. ř., byla skutečnost, že nadále byla k podání návrhu na vydání platebního rozkazu oprávněna také fyzická osoba, nikoli již pouze organizace. Tento zákon dále výslovně podmínil vydání platebního rozkazu tím, že uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených navrhovatelem.

Další mezník ve vývoji právní úpravy platebního rozkazu, který značně přispěl k rozšíření možnosti využití tohoto institutu, představuje zákon č. 133/1982 Sb., účinný od 1. 4. 1983. Na rozdíl od úpravy předchozí byla předsedovi senátu nově dána možnost vyřídit věc platebním rozkazem i bez výslovné žádosti navrhovatele. Zároveň byl vypuštěn požadavek, aby před podáním návrhu byl odpůrce o zaplacení upomenut a doklad o tom přiložen k návrhu. Omezení výše částky, kterou bylo možno platebním rozkazem přisoudit, zůstalo beze změn.

K těm došlo až zákonem č. 519/1991 Sb. účinným od 1. 1. 1992, který hranici peněžní částky, ohledně které bylo přípustné rozhodnout platebním rozkazem, posunul na 20.000,- Kčs, ve věcech obchodních až na 100.000,- Kčs. Současně došlo k upřesnění ohledně postupu soudu v případě podání odporu jedním z několika odpůrců – podal-li i jen jeden z odpůrců včas odpor, rušil se tím platební rozkaz v plném rozsahu a předseda senátu nařídil jednání. Rovněž tak nemohl-li být platební rozkaz doručen i jen jednomu z odpůrců, předseda senátu jej usnesením zrušil v plném rozsahu.

Trend rozšiřování možnosti využití institutu platebního rozkazu pomocí zvyšování hranice peněžní částky, o které bylo ještě tímto druhem

rozhodnutí možno rozhodnout, byl završen zákonem č. 171/1993 Sb. účinným od 1. 9. 1993. Tato novela o. s. ř. umožnila vydávat platební rozkaz bez omezení výše částky, která jím má být přisouzena. Nadále bylo tedy pouze požadováno, aby navrhovatel uplatnil právo na zaplacení peněžité částky (bez omezení její výše), a aby uplatněné právo vyplývalo ze skutečností uvedených navrhovatelem.

Zákon č. 238/1995 Sb. účinný od 1. 1. 1996 výslovně upravil postup soudu pro případ, že odpor podal ten, kdo k tomu není oprávněn. Stanovil, že v takové situaci předseda senátu odpor usnesením odmítne stejně jako odpor pozdě podaný.

Další zákon novelizující o. s. ř., zákon č. 30/2000 Sb. účinný od 1. 1. 2001, ve vztahu k platebnímu rozkazu zdůraznil použití tohoto institutu výlučně pro režim řízení sporného, když nahradil dosavadní označení účastníků „navrhovatel – odpůrce" výrazy „žalobce – žalovaný".

Významná změna rozkazního řízení byla provedena zákonem č. 133/2006 Sb. S účinností od 14. 5. 2006 bylo nadále možné vydat platební rozkaz i ve věcech, ve kterých jedná a rozhoduje senát, pokud byl žalobou uplatněn nárok zaměstnance na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli. Tato novelizace s sebou přinesla rozšíření možnosti uplatnění platebního rozkazu v praxi, neboť alespoň částečně prolomila zákaz vydávat platební rozkaz v pracovních věcech, který byl v úpravě platebního rozkazu zakotven od počátku platnosti současného Občanského soudního řádu. Přesto znamenala zároveň ničím neodůvodněné oslabení zásady rovnosti stran, neboť stejně jako do novelizace provedené zákonem č. 49/1973 Sb. to byla pouze jedna ze stran, kdo mohl svůj nárok uplatnit žalobou, kterou bylo možno vyřídit ve zkráceném rozkazním řízení, žaloba zaměstnance se navíc musela týkat výhradně nároku na zaplacení pracovní odměny (nikoli však už např. na zaplacení náhrady škody na zdraví).

Zatím poslední změnu v úpravě rozkazního řízení přinesl zák. č. 123/2008 Sb. Ten s účinností od 1. 7. 2008 zcela zrušil omezení týkající se nepřípustnosti vydávání platebního rozkazu ve věcech, ve kterých jedná a rozhoduje senát. S takovou změnou je nutno souhlasit. Zákaz vydávání platebního rozkazu v těchto věcech představoval v minulosti zcela

neopodstatněné omezení použití tohoto institutu. V pracovních sporech se jedná často o zaplacení peněžité částky (nárok na odměnu za práci uplatněný zaměstnancem, nárok na náhradu škody, nároky vyplývající z hmotné odpovědnosti), a není rozumný důvod tyto spory odlišovat od jiných sporů o zaplacení.

Další velmi významnou změnou provedenou zákonem č. 123/2008 Sb. je zavedení zcela nového institutu – elektronického platebního rozkazu.

Současné právní úpravě rozkazního řízení je věnována kapitola 3.2 - Platební rozkaz.

2.4.2 Směnečné a šekové řízení

Podle znění § 175 o. s. ř. účinného do 31. 12. 1991 předložil-li navrhovatel v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti nebylo důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydal na jeho návrh předseda senátu směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž odpůrci uložil, aby do tří dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musel uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítal. Stejně jako v případě běžného platebního rozkazu, i platební rozkaz směnečný a šekový se doručoval do vlastních rukou, náhradní doručení však vyloučeno nebylo. Pokud nebylo možno návrhu na vydání platebního rozkazu vyhovět, nařídil předseda senátu jednání.

Obranou odpůrce proti vydanému směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu byly od počátku platnosti o. s. ř. námitky. Pokud je odpůrce nepodal včas nebo vzal-li je zpět, nabýval směnečný a šekový platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Námitky podané pozdě nebo námitky bez odůvodnění předseda senátu zamítl. Opravným prostředkem jen proti výroku o nákladech řízení bylo odvolání.

Podal-li odpůrce námitky včas, bylo předsedou senátu k jejich projednání nařízeno jednání, přihlížet k námitkám vzneseným později bylo však nepřípustné. Výsledkem jednání byl pak rozsudek, ve kterém soud

stanovil, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda jej zrušuje a v jakém rozsahu.

Zákon č. 519/1991 Sb. upravil ustanovení o směnečném (šekovém) platebním rozkazu tak, že s účinností od 1. 1. 1992 jej vydával předseda senátu krajského soudu činného v obchodních věcech.

Další změnu v úpravě zkráceného řízení ve věcech směnečných a šekových přinesl zákon č. 238/1995 Sb. Ten s účinností od 1. 1. 1996 stanovil, že se na toto řízení použije ustanovení § 173 odst. 2 o. s. ř. obdobně. Znamenalo to, že nebylo-li možno vydaný platební rozkaz doručit i jen jednomu z odpůrců, předseda senátu jej usnesením zrušil. Ke změně došlo i ohledně výroku usnesení týkajícího se pozdě podaných námitek a námitek neobsahujících odůvodnění – nadále se již nezamítaly, ale odmítaly (stejně jako pozdě podaný odpor u běžného platebního rozkazu). Stejně předseda senátu postupoval za situace, kdy námitky podala osoba, která k tomu nebyla oprávněna. Tento zákon také výslovně stanovil, že vezme-li odpůrce své námitky zpět, soud řízení o nich zastaví, přičemž jednání není třeba nařizovat.

Zatím poslední změny do úpravy směnečného (šekového) platebního rozkazu přinesl zákon č. 30/2000 Sb. účinný od 1. 1. 2001, který stejně jako u platebního rozkazu zdůraznil jeho použití pouze pro řízení sporné označením účastníků výrazy „žalobce – žalovaný" a dále stanovil obdobně použít ustanovení § 174 odst. 4 o. s. ř. – při opravě chyb v psaní a počtech, jakož i jiných zjevných nesprávností v platebním rozkazu se postupuje dle § 164 o. s. ř.[7]

Jak je patrno z výše uvedeného, úprava zkráceného řízení ve věcech směnečných a šekových neprošla za více než 40 let platnosti Občanského soudního řádu tak zásadními změnami jako úprava běžného platebního rozkazu a pouze s uvedenými drobnými odchylkami platí v původní podobě

[7] § 164 o. s. ř. – Předseda senátu opraví v rozsudku kdykoliv i bez návrhu chyby v psaní a v počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti. Týká-li se oprava výroku rozhodnutí nebo není-li možné provést opravu ve stejnopisech rozhodnutí, vydá o tom opravné usnesení, které doručí účastníkům; jde-li o opravu výroku rozhodnutí, může odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravně usnesení nenabude právní moci.

dodnes. Platné právní úpravě je věnována kapitola 3.3 – Směnečný a šekový platební rozkaz.

3. ZKRÁCENÁ ŘÍZENÍ

3.1 Pojem a druhy

Pokud má být právo na soudní ochranu, jako jedno z nejdůležitějších Ústavou zaručených práv, poskytováno skutečně účinně, musí být zároveň poskytováno i rychle. Soudní proces v klasické podobě (příprava jednání, jednání, rozsudek, písemné vyhotovení rozsudku s odůvodněním) je poměrně zdlouhavý. Proto náš právní řád zná institut zkráceného řízení, ve kterém je meritorní rozhodnutí soudem vydáváno bez jednání pouze na základě žaloby, bez dokazování a dokonce i bez slyšení žalovaného. V zájmu co nejrychlejšího vydání soudního rozhodnutí tak zákon připouští odchylku od klasického civilního procesu, protože ve zkráceném řízení není prováděno žádné dokazování a meritorní rozhodnutí soud za splnění všech zákonných podmínek vydá, aniž by zjišťoval skutkový stav věci.

V současné době je zkrácené řízení u nás upraveno v § 172 – 175 o. s. ř. Zákon zde upravuje dva případy, ve kterých umožňuje soudu vydat meritorní rozhodnutí bez nařízení jednání a slyšení žalovaného, pouze na základě tvrzení obsažených v žalobě. Soud tedy před vydáním rozhodnutí ve věci samé neprovádí dokazování, povinnost zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení (§ 103 a násl. o. s. ř.) však i zde zůstává zachována. Platná právní úprava umožňuje takto vydat jednak platební rozkaz (případně elektronický platební rozkaz) v tzv. rozkazním řízení (§ 172 – 174a o. s. ř.), jednak směnečný a šekový platební rozkaz ve zkráceném řízení ve věcech směnečných a šekových (§ 175 o. s. ř.).

Formou rozhodnutí ve zkráceném (rozkazním) řízení je platební rozkaz nebo směnečný a šekový platební rozkaz. Rozhodnutí v této formě lze vydat pouze v rozkazním řízení, v jiném řízení tato rozhodnutí vydána být nemohou.

V současné době má v soudní praxi rozkazní řízení čím dál větší význam. Počet sporů o zaplacení peněžité částky neustále roste[8], čímž dochází k nárůstu nápadu jak v agendě Ro, tak i v agendě C. Institut platebního rozkazu umožňuje snížit počet věcí projednávaných v agendě C, tedy věcí vyřizovaných výhradně soudci, neboť věci, které se prostřednictvím platebního rozkazu vyřídit nepodaří, jsou převáděny do této agendy (proti vydanému platebnímu rozkazu je podán ze strany žalovaného odpor, případně se platební rozkaz nepodaří žalovanému nebo některému z více žalovaných doručit do vlastních rukou). Platební rozkazy u okresních soudů většinou vydávají vyšší soudní úředníci nebo justiční čekatelé (s výjimkou případů, kdy žaloba neobsahuje návrh na vydání platebního rozkazu, nebo případů, kdy je současně s vydáním platebního rozkazu navrhováno i vydání usnesení dle § 114b o. s. ř.), čímž dochází k uvolnění pracovní kapacity soudců pro práce odborně náročnější.

3.2 Platební rozkaz

3.2.1 Podstata platebního rozkazu

Podstatou rozkazního řízení, v jehož rámci je platební rozkaz vydáván, je, že soud i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného může vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatňováno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem (§ 172 odst. 1 věta prvá o. s. ř.). Platební rozkaz tedy může být vydán i tehdy, pokud o to žalobce výslovně nežádal[9] (zde se projevuje

[8] Např. u Okresního soudu v Prachaticích byl v r. 2003 podáno 1056 návrhů na vydání platebního rozkazu, v r. 2004 jich bylo 1173, v r. 2005 to bylo 1280 návrhů na vydání platebního rozkazu, v r. 2006 bylo podáno 1326 těchto návrhů, v r. 2007 už to bylo 1672 návrhů na vydání platebního rozkazu a v r. 2008 pak 1663. Nárůst mezi lety 2003 a 2008 tak byl téměř 58%.

[9] Uvedené platí pouze vydává-li platební rozkaz soudce. Pokud má být platební rozkaz vydán vyšším soudním úředníkem nebo justičním čekatelem, musí žalobce rozhodnutí v této formě sám navrhovat. - § 6 odst. 2 písm. j) vyhlášky č. 37/92 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

podstatné oslabení zásady dispoziční), na druhé straně je pouze na soudu, zda platební rozkaz vydá, nebo i přes návrh žalobce na jeho vydání nařídí k projednání věci jednání. Platební rozkaz je rozhodnutím ve věci samé. Pravomocný platební rozkaz je vykonatelný a má stejné účinky jako pravomocný rozsudek. Nesplní-li žalovaný (povinný) povinnost uloženou mu tímto platebním rozkazem, může se žalobce (oprávněný) domáhat jejího splnění exekučně.

Platebním rozkazem lze rozhodovat pouze ve sporném řízení, čemuž odpovídá i označení účastníků – žalobce a žalovaný. Tato skutečnost jednoznačně vyplývá už z toho, že v řízení musí jít o zaplacení peněžité částky.

V současné právní úpravě není již vydání platebního rozkazu omezeno na tzv. bagatelní spory, tzn. že tímto způsobem lze rozhodovat za splnění ostatních podmínek bez ohledu na výši předmětu řízení (požadované peněžní částky)[10]. Současná právní úprava tedy nečiní procesní rozdíly mezi žalobami o zaplacení podle výše uplatněné pohledávky. S tímto stavem lze jedině souhlasit, neboť platební rozkaz získává účinky pravomocného rozsudku a stává se vykonatelným pouze je-li doručen žalovanému do vlastních rukou a žalovaný se proti němu nebrání, tedy s ním souhlasí. Je vždy v možnostech žalovaného domoci se projednání věci před soudem a není tak žádný důvod již předem ze zkráceného řízení vylučovat žalobu pouze pro tu skutečnost, že se jí žalobce domáhá zaplacení vyšší částky. Platební rozkaz je tak dnes praktickým nástrojem pro rozhodování o žalobách na zaplacení, neboť při jeho použití může dojít k podstatnému zkrácení trvání řízení, což je při neustále se zvyšujícím počtu těchto sporů projednávaných před českými soudy aspekt velmi důležitý.

3.2.2 Podmínky řízení

Přes skutečnost, že rozkazní řízení je do značné míry neformální, není soud v jeho průběhu zbaven povinnosti zkoumat, zda jsou splněny

[10] To platí pouze pro platební rozkaz v jeho klasické podobě, v případě elektronického platebního rozkazu zákon omezuje možnost jeho vydání částkou 1.000.000,- Kč.

všechny podmínky řízení. Jedná se o takové podmínky, za nichž soud může rozhodnout ve věci samé. Nedostatek některé z podmínek má tedy za následek to, že soud nesmí meritorně rozhodnout. K tomu, zda jsou podmínky řízení zachovány, musí soud přihlížet z úřední povinnosti.

Neexistuje zákonné ustanovení, ve kterém by byly podmínky řízení vyjmenovány, teorie práva však tyto podmínky zná. Jedná se o existenci návrhu na zahájení řízení a splnění poplatkové povinnosti, podmínky týkající se soudu – pravomoc a příslušnost, podmínku, aby soudnímu řízení nemuselo předcházet řízení před jiným orgánem (tzv. dělená pravomoc) a dále podmínku, aby projednání věci před soudem nebránila rozhodčí smlouva. Procesními podmínkami na straně účastníků jsou způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování. Poslední skupinou podmínek řízení jsou tzv. negativní podmínky řízení, tedy překážka litispendence a překážka věci rozsouzené *(rei iudicatae)*.

3.2.2.1 Náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu

Jako každý návrh na zahájení soudního řízení musí i návrh na vydání platebního rozkazu (vzhledem ke sporné povaze rozkazního řízení jde o žalobu) obsahovat obecné náležitosti požadované v § 42 odst. 4 o. s. ř. pro každé podání adresované soudu. Musí v něm tedy být označení soudu, kterému je určen, označení osoby, která návrh činí, musí být patrno, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsán a datován. Návrh je soudu nutno předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby každý účastník dostal jeden stejnopis. Dále pak musí návrh dle § 79 odst. 1 o. s. ř. obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků (obchodní jméno nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušného státního orgánu, který za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrno, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě

další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení. Tento návrh, týká-li se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným, se nazývá žalobou.

Žalobce je povinen k žalobě připojit listinné důkazy, jichž se dovolává - § 79 odst. 2 o. s. ř., a to v listinné nebo elektronické formě. Žalobu soud doručí ostatním účastníkům do vlastních rukou - § 79 odst. 2 věta prvá o. s. ř. Rozhoduje-li soud platebním rozkazem, doručuje žalobu žalovanému spolu s tímto platebním rozkazem.

Nesplňuje-li žaloba náležitosti § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o. s. ř., vyzve soud žalobce k odstranění vad podání dle § 43 o. s. ř. Za tímto účelem je vydáno usnesení, kterým je žalobce vyzván, aby opravil nebo doplnil vadné podání, tedy podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je neurčité[11] nebo nesrozumitelné[12]. Nejsou-li vady přes tuto výzvu v určené lhůtě odstraněny (v případě neúplnosti je třeba podání doplnit, v případě neurčitosti a nesrozumitelnosti pak opravit) a v řízení lze pokračovat, nemůže být v rozkazním řízení vydán platební rozkaz a předseda senátu nařídí ve věci jednání. Jsou-li vady podání takového charakteru, že pro ně pokračovat nelze, je usnesením podání odmítnuto (§ 43 odst. 2 o. s. ř.).

Vyjmenované náležitosti jsou společné pro všechny žaloby, tedy návrhy na zahájení sporného řízení. Má-li však být o žalobě rozhodnuto platebním rozkazem, musí obsahovat ještě náležitosti další. Jak vyplývá z dikce § 172 odst. 1 o. s. ř., musí se žalobce domáhat zaplacení peněžité částky a dále jeho právo musí vyplývat ze skutečností jím v žalobě uvedených.

Zatímco první jmenovaná „speciální" náležitost není nijak problematická, u druhé bych se ráda zastavila. Jak je uvedeno výše, při rozhodování ve zkráceném řízení soud neprovádí dokazování a vydává rozhodnutí (platební rozkaz) bez slyšení žalovaného, pouze na základě tvrzení

---

[11] Neurčité je podání tehdy, pokud náležitosti podání nejsou přesně a jednoznačně vyjádřeny z hlediska jeho obsahu.

[12] Nesrozumitelné je podání tehdy, jestliže z něj nelze dovodit, zda jsou v něm uvedeny všechny potřebné náležitosti.

obsažených v žalobě. Přesto si mnoho žalobců neuvědomuje důležitost důkladného, přesného a podrobného vylíčení všech skutečností odůvodňujících jejich nárok. V praxi není žádnou výjimkou žaloba, která výslovně navrhuje vydání platebního rozkazu, aniž by žalobce jakkoli vylíčil rozhodné skutečnosti. Žalobci, a to velmi často i ti zastoupení advokátem, se v žalobě navrhující vydání platebního rozkazu spokojí s tvrzením, že žalovaný dluží určitou částku, neuvedou však na jakém právním základě. Dle mého názoru v případě, že žaloba obsahuje pouze tvrzení, že žalovaný dluží žalobci určitou peněžní částku, aniž by bylo popsáno z jakého právního důvodu (tedy bez vylíčení skutkových okolností, ze kterých by žalobou uplatněný nárok vyplýval), nelze rozhodnout ve zkráceném řízení a je nutné nařídit ve věci jednání. Stejný názor se objevuje i v literatuře. „Závěr, že uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, předpokládá takové vylíčení rozhodujících skutečností, které soudu umožní žalobcem tvrzený skutkový základ podrobit právnímu posouzení. Jde o vzájemně podmíněný vztah. Jednak musí být skutkové okolnosti vylíčeny tak úplně, aby bylo možno posoudit, jaký právní nárok je uplatňován (jaký právní předpis má být použit), jednak musí být – z hlediska hypotézy právní normy, kterou soud uvažuje – žalobcem tvrzeny všechny skutečnosti, s nimiž tato norma spojuje vznik, změnu nebo zánik práv a povinností. Ani platební rozkaz tedy svým způsobem nepostrádá skutkový základ, byť se o něm soud v rozhodnutí nevyslovuje. Tam, kde tento skutkový základ přímo odůvodňuje zamítnutí žaloby, soud nemůže postupovat jinak než nařídit jednání. Jestliže je žalobou uplatněno více nároků a skutková tvrzení v žalobě neumožňují závěr, že všechny nároky z nich vyplývají, nelze rozhodnout jen o některých nárocích. V úvahu přichází buď postup dle § 43, nebo soud může přímo nařídit jednání."[13]

Bohužel je nutno konstatovat, že obecně nejnižší kvalitu mají žaloby podávané ve velkém počtu např. pojišťovnami nebo bankami, a to přesto, že tyto subjekty jsou v naprosté většině případů zastoupeny advokáty. Žalobci se v nich omezují pouze na tvrzení, že byla uzavřena pojistná smlouva a že

[13] Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001, str. 610

žalovaný na pojistném za určité období dluží určitou částku, příp. že byla uzavřena smlouva o úvěru a žalovaný k určitému datu dluží požadovanou částku. V žalobě pak chybí údaj o tom, zda pojištění dosud trvá, či již zaniklo a z jakého důvodu a k jakému datu, apod. V případě žalob ze smluv o úvěru pak často není uvedeno, zda a jaké částky žalovaný zaplatil. Ačkoliv žalobce zpravidla svůj nárok vidí jako zcela nesporný a jednoznačný, soudu nezbývá, než jej vyzývat k doplnění tvrzení, a to na úkor největšího přínosu rozkazního řízení, tedy rychlosti vydání rozhodnutí.

Způsoby, kterými je možno podání učinit, vyjmenovává zákon v § 42 odst. 1 o. s. ř. Podání lze učinit písemně nebo ústně. Písemné podání se činí v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem. Ústní podání se činí do protokolu (tato možnost je zákonem omezena, proto ji u rozkazní žaloby nelze využít). U tří posledně jmenovaných způsobů je třeba podání doplnit – v případě telegrafického podání a podání učiněného elektronicky písemně do 3 dnů, v případě telefaxu ve stejné lhůtě předložením originálu, případně písemným podáním shodného znění. Pokud se tak ve stanovené lhůtě nestane, soud k těmto podáním nepřihlíží (§ 42 odst. 3 o. s. ř.). Povinnost písemného doplnění podání neplatí v případě elektronického podání opatřeného elektronickým uznávaným podpisem. Podle nálezu Ústavního soudu IV. ÚS 319/05 je uznávaný elektronický podpis dle ustanovení § 11 zák. č. 227/2000 Sb.[14], o elektronickém podpisu, způsobilým vyvolat procesní účinky bez písemného doplnění podání. Tento druh podpisu, který má nejvyšší verifikační hodnotu, dle názoru Ústavního soudu zajišťuje dostatečnou jistotu, že podání vytvořila osoba, která je pod ním podepsána, a zákonodárce jeho užití v obdobných případech předpokládá.

---

[14] § 11 odst. 1 zák. č. 227/2000 Sb. - V oblasti orgánů veřejné moci je možné za účelem podpisu používat pouze zaručené elektronické podpisy a kvalifikované certifikáty vydávané akreditovanými poskytovateli certifikačních služeb (dále jen "uznávaný elektronický podpis"). To platí i pro výkon veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám. Pokud je uznávaný elektronický podpis užíván v oblasti orgánů veřejné moci, musí kvalifikovaný certifikát obsahovat takové údaje, aby osoba byla jednoznačně identifikovatelná. Strukturu údajů, na základě kterých je možné osobu jednoznačně identifikovat, stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

3.2.2.2 Poplatková povinnost

Soudní poplatky upravuje zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění. Dle jeho § 4 odst. 1 písm.a) jde-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost podáním žaloby. Vznikem poplatkové povinnosti se zároveň poplatek stává splatným. Základem procentního poplatku je cena předmětu řízení vyjádřená peněžní částkou. Cena příslušenství předmětu řízení tvoří základ poplatku jen v případech, je-li příslušenství samostatným předmětem řízení (§ 6 odst. 1 zák. o soudních poplatcích).

Za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění (u návrhu na vydání platebního rozkazu je tomu tak vždy), činí poplatek 600,- Kč u peněžitého plnění do částky 15.000,- Kč včetně a u peněžitého plnění v částce vyšší než 15.000,- Kč 4% z této částky (nejvýše 1.000.000,- Kč) – položka 1 Sazebníku poplatků.

Poplatníkem poplatku z návrhu na vydání platebního rozkazu je žalobce. Pokud je žalobce od placení soudního poplatku osvobozen (př. Česká republika, Všeobecná zdravotní pojišťovna, navrhovatel v řízení o náhradu škody na zdraví) a soud vydá platební rozkaz, kterým žalobě vyhoví, přechází povinnost k zaplacení soudního poplatku na žalovaného. Tato povinnost je pak žalovanému ukládána v rámci vydaného platebního rozkazu.

Pokud není poplatek zaplacen zároveň s podáním žaloby, vyzve soud žalobce, aby tak učinil ve stanovené lhůtě s poučením, že po jejím marném uplynutí bude řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno. Nezaplatí-li žalobce poplatek ani po takové výzvě, soud řízení zastaví. Usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší soud, který je vydal, jestliže žalobce poplatek zaplatí nejpozději do konce lhůty k odvolání proti tomuto usnesení.

Přestože zákon o soudních poplatcích pamatuje na případy, kdy soudní poplatek není zaplacen současně s podáním žaloby, a určuje postup, jak v takových případech pokračovat, je jistě žádoucí v zájmu zachování hlavní přednosti rozkazního řízení, tedy jeho rychlosti, aby soudní poplatky

žalobci platili kolky již při podání žaloby. Bohužel nejsou v praxi ojedinělé případy, kdy nejenže není zaplacen soudní poplatek již v žalobě, ale žalobce jej nezaplatí ani k výzvě soudu. Tomu nezbude než řízení zastavit pro nezaplacení soudního poplatku, přičemž ten je následně zaplacen v odvolací lhůtě proti usnesení o zastavení řízení. Tento postup žalobce pak vyvolává nutnost vydání dalšího rozhodnutí ze strany soudu (zrušení usnesení o zastavení řízení). Není jistě třeba zvlášť zdůrazňovat, že tímto nepříliš zodpovědným přístupem žalobce je rozkazní (stejně jako klasické) soudní řízení zbytečně zdržováno a práce soudů, tak často kritizovaná za svou pomalost, ještě více zatěžována.

I v rozkazním řízení platí ustanovení § 138 o. s. ř., podle jehož odst. 1 na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení, důvody pro jeho použití jsou především sociální a smyslem je zajištění rovného přístupu k právní ochraně všem subjektům bez ohledu na jejich ekonomickou situaci.

3.2.2.3 Pravomoc a příslušnost soudu

„Pravomocí obecně rozumíme oprávnění toho kterého státního orgánu řešit otázky, které zákon svěřuje do jeho kompetence."[15] Vymezení civilní pravomoci obsahuje § 7 odst. 1 o. s. ř. – v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Z uvedeného ustanovení je zřejmé, že pro vedení rozkazního řízení mají pravomoc soudy.

Je-li zřejmé, že ve věci je dána pravomoc soudu, je nutno určit, který konkrétní soud se jí má zabývat. K tomu slouží ustanovení o příslušnosti, jako další podmínce řízení. Příslušnost dělíme na věcnou a funkční (soud

[15] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 16

kterého stupně má jednat a rozhodovat) a místní (který konkrétní soud ze skupiny soudů téhož stupně je příslušný k rozhodování určité věci).

Základní pravidlo pro stanovení věcné příslušnosti ohledně rozkazního řízení je stanoveno v § 9 odst. 1 o. s. ř. Nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy. Případy, kdy v prvním stupni rozhodují krajské soudy, jsou vyjmenovány v § 9 odst. 2 – 4 o. s. ř.

Věcnou příslušnost je soud povinen zkoumat kdykoli za řízení a činí tak se zřetelem ke skutečnostem, které existovaly v době zahájení řízení (zásada *perpetuatio fori).* „Na rozdíl od místní příslušnosti, jejíž zkoumání se soustřeďuje na začátek řízení (§ 105) a jejíž případný nedostatek je nadále zhojen, úprava zkoumání věcné příslušnosti vychází z toho, že nelze připustit, aby ve věci rozhodoval věcně nepříslušný soud."[16] Uvedené platí i za situace, kdy by např. namísto okresního soudu rozhodoval soud krajský. Podrobná pravidla určující postup jednotlivých soudů, pokud mají za to, že nejsou věcně příslušné, jsou obsažena v § 104a o. s. ř.

Pokud jde o funkční příslušnost, tato určuje, který soud je příslušný k rozhodnutí o opravném prostředku. Platební rozkaz je svou povahou rozhodnutí prvostupňové, pro jeho vydání tedy přicházejí v úvahu soudy okresní nebo krajské, v závislosti na věcné příslušnosti.

Ustanovení o místní příslušnosti určují, který z množiny věcně příslušných soudů má konkrétní věc projednat a rozhodnout. Základní pravidlo je obsaženo v § 84 o. s. ř, který stanoví, že k řízení je příslušný obecný soud účastníka řízení, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), není-li stanoveno jinak. Je-li pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka (§ 85a o. s. ř.).

Výše uvedená zákonná ustanovení pracují s pojmem obecného soudu účastníka. Co se rozumí obecným soudem zákon určuje pro jednotlivé skupiny účastníků v § 85 o. s. ř. Obecným soudem fyzické osoby je okresní

---

[16] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 461

soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li fyzická osoba bydliště na více místech, jsou jejím obecným soudem všechny okresní soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale. Obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem, je ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů okresní soud, v jehož obvodu má místo podnikání; nemá-li místo podnikání, určuje se její obecný soud podle stejných pravidel, jako by podnikatelem nebyla. Obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo. Obecným soudem státu je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu, a nelze-li takto místně příslušný soud určit, soud, v jehož obvodu nastala skutečnost, která zakládá uplatněné právo. Obecným soudem obce je okresní soud, v jehož obvodu má své území. Obecným soudem vyššího územně samosprávného celku je okresní soud, v jehož obvodu mají sídlo jeho orgány.

V zákonem vyjmenovaných případech je žalobci dána možnost podat žalobu i u jiného než obecného soudu žalovaného. Jedná se o tzv. příslušnost na výběr danou, jejíž možnosti jsou uvedeny v § 87 o. s. ř. Na jeho základě může žalobce svou žalobu podat kromě u obecného soudu žalovaného, případně soudu určeného dle § 85a o. s. ř. také u soudu, v jehož obvodu **a)** má žalovaný své stálé pracoviště, **b)** došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody, **c)** je umístěna organizační složka podniku fyzické nebo právnické osoby, která je žalovanou, týká-li se spor této složky, **d)** je platební místo, uplatňuje-li se právo ze směnky, šeku nebo jiného cenného papíru a konečně **e)** je sídlo burzy, jde-li o spor z burzovního obchodu. Volit mezi obecným soudem žalovaného a soudem na výběr daným může žalobce, avšak pouze do okamžiku doručení žaloby soudu, neboť pro určení místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení (§ 11 odst. 1 o. s. ř.).

Ustanovení § 88 o. s. ř. obsahuje případy tzv. výlučné místní příslušnosti. Ve věcech zde vyjmenovaných je vyloučeno použití ustanovení o příslušnosti obecného soudu žalovaného i soudu daného na výběr (samozřejmě se může stát, že výlučně příslušný soud je zároveň soudem obecným nebo na výběr daným). Účelem tohoto ustanovení je určit příslušný

soud tak, aby co nejlépe mohla být zachovávána zásada hospodárnosti a rychlosti řízení a aby soud měl co nejsnazší přístup k potřebným důkazům (př. místní ohledání v řízení týkajícím se nemovitosti), případně aby rozhodoval soud, v jehož obvodu se zdržují někteří účastníci řízení (v řízení ve věcech péče o nezletilé často odpůrce nebydlí v obvodu téhož soudu jako nezletilé dítě). Z povahy ustanovení § 88 o. s. ř. (z výčtu případů výlučné místní příslušnosti) však vyplývá, že jeho použití v rozkazním řízení nepřichází v úvahu.

Pro rozkazní řízení stejně jako pro jiné typy civilního řízení platí zásada *perpetuatio fori*, která znamená, že příslušnost jednou stanovená trvá až do skončení řízení. Je vyjádřena v § 11 odst. 1 o. s. ř. – řízení se koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný. Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.[17]

Jak již bylo uvedeno výše v souvislosti se zkoumáním věcné příslušnosti, příslušnost místní soud zkoumá pouze na začátku řízení, tedy před tím, než začne jednat o věci samé (tento okamžik nastává předneseným žaloby žalobcem). Rozhodl-li soud o věci samé bez jednání, zkoumá místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí; to neplatí, jde-li o platební rozkaz.[18] Výjimkou z pravidla, že při rozhodnutí o věci samé bez jednání zkoumá soud místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí, je vydání platebního rozkazu. Pokud je totiž po svém vydání platební rozkaz zrušen proto, že se jej nepodařilo doručit, případně nenabyl právní moci z důvodu podaného odporu, může soud znovu posuzovat místní příslušnost před tím, než začne jednat ve věci samé. Později soud zkoumá místní příslušnost jen k námitce účastníka, je-li uplatněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší. Z logiky věci vyplývá, že tuto námitku může vznést pouze účastník

[17] Tak např. nemůže mít význam skutečnost, že v průběhu řízení žalovaný změní své bydliště a přestěhuje se do obvodu jiného soudu.

[18] Bez jednání soud rozhoduje, pokud vydá platební rozkaz, rozsudek pro uznání nebo postupuje dle § 115a o. s. ř.

odlišný od žalobce, neboť prvním úkonem žalobce ve věci bylo podání žaloby, jejímž zasláním určitému soudu se k otázce místní příslušnosti již vyjádřil.

Při zkoumání místní příslušnosti se nepřihlíží k jednáním a k úkonům provedeným před věcně nepříslušným soudem a k rozhodnutím vydaným věcně nepříslušným soudem.

Postup soudu, který má za to, že není místně příslušný, stanoví § 105 odst. 2 o. s. ř. Takový soud v usnesení vysloví, že není příslušný a po právní moci věc postoupí příslušnému soudu nebo ji za podmínek § 11 odst. 3 o. s. ř. předloží Nejvyššímu soudu. Za situace, kdy soud, kterému byla věc takto postoupena, s postoupením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí (pokud otázka příslušnosti nebyla již rozhodnuta odvolacím soudem) svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který věc postoupil.

Pokud namítne nedostatek místní příslušnosti včas a důvodně účastník řízení, postupuje soud stejně, jako když k závěru o jejím nedostatku dospěje sám. V opačném případě námitku usnesením zamítne.

3.2.2.4 Procesní podmínky na straně účastníků řízení

Procesními podmínkami na straně účastníků řízení jsou způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování.

Způsobilost být účastníkem řízení (procesní subjektivitu) má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti, tedy ten, kdo má právní subjektivitu. Ten, kdo ji nemá, může být účastníkem řízení pouze za předpokladu, že mu procesní subjektivitu přiznává zákon[19]. Způsobilost být účastníkem řízení mají fyzické osoby[20], právnické osoby a stát.

---

[19] Takto zákon přiznává způsobilost být účastníkem řízení např. správci daně ve věcech správy daní, státnímu zastupitelství (viz. § 35 o. s. ř.) nebo přípravnému výboru politické strany nebo politického hnutí v řízení dle § 200h o. s. ř.

[20] U fyzických osob vzniká procesní způsobilost narozením (má ji i početé dítě, narodí-li se živé) a končí smrtí. Výjimku z tohoto pravidla tvoří řízení, v nichž vystupuje fyzická osoba

Nedostatek procesní subjektivity je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení a při jejím zjištění soud musí řízení zastavit - § 104 odst. 1 o. s. ř. Příkladem může být např. situace, kdy je žaloba podána proti subjektu, na který již byl vyhlášen konkurz. Takový subjekt podle zák. o konkurzu a vyrovnání ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, proto je takové řízení třeba zastavit. Jinak by soud postupoval za situace, kdy by k prohlášení konkurzu došlo až v průběhu řízení. Tehdy by bylo nutné řízení přerušit a vyčkat ukončení řízení konkurzního. Podobně pokud je žaloba podána proti fyzické osobě, která již zemřela, soud řízení zastaví pro nedostatek procesní subjektivity. Zemře-li však účastník až během řízení, musí soud aplikovat postup dle § 107 o. s. ř.

Od procesní subjektivity je nutno lišit procesní způsobilost, jako způsobilost účastníka v řízení vykonávat samostatně, případně prostřednictvím zvoleného zástupce, procesní úkony, tedy před soudem samostatně jednat. Podle § 20 o. s. ř může před soudem jako účastník samostatně jednat každý v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti.

U právnických osob, obcí a krajů a u státu se existence procesní způsobilosti kryje s existencí procesní subjektivity a nemůže být nijak omezena. Jinak je tomu u osob fyzických. Nezletilí mají procesní způsobilost v takovém rozsahu, v jakém mají způsobilost k právním úkonům dle Občanského zákoníku.[21] V plném rozsahu nabývají fyzické osoby způsobilosti k právním úkonům a tedy i procesní způsobilosti dovršením 18. roku věku.[22] U fyzických osob může být způsobilost k právním úkonům též omezena rozhodnutím soudu. Za takové situace mají procesní

---

jako zaměstnanec. Zde vzniká procesní způsobilost až dovršením 15. roku věku, nebo dnem, kdy dokončí povinnou školní docházku, nejdříve však dosažením 14. roku věku.

[21] Konkrétně pokud jde o věc pracovněprávní a fyzická osoba vystupuje jako zaměstnanec, nabývá procesní způsobilost zároveň s procesní subjektivitou (viz poznámka č. 20).

[22] Před tímto datem může fyzická osoba nabýt plné způsobilosti k právní úkonům (včetně procesní způsobilosti) uzavřením manželství. To však platí pouze pro občanskoprávní vztahy, nikoli pro vztahy pracovněprávní, kde fyzická osoba – zaměstnavatel nabývá procesní způsobilost až dosažením 18 let věku.

způsobilost v rozsahu, ve kterém způsobilost k právním úkonům omezena nebyla.

Na rozdíl od nedostatku procesní subjektivity, nedostatek procesní způsobilosti je odstranitelným nedostatkem podmínky řízení. Při jeho zjištění soud postupuje dle § 104 odst. 2 o. s. ř. a učiní vhodná opatření k jeho odstranění.[23] Teprve, pokud se nedostatek podmínky řízení odstranit nepodaří, soud řízení zastaví.

3.2.2.5 Negativní procesní podmínky

Negativními procesními podmínkami jsou překážka *litispendence* a *rei iudicatae.* Na rozdíl od dříve uvedených podmínek řízení, při jejichž nedostatku nelze ve věci rozhodnout, u negativních podmínek řízení nelze meritorně rozhodnout při jejich existenci.

Překážka litispendence, neboli zahájeného řízení, je vyjádřena v § 83 o. s. ř. – zahájené řízení brání tomu, aby o téže věci[24] probíhalo jiné řízení. Nemusí jít pouze o občanské soudní řízení, ale také o adhezní řízení (nárok na náhradu škody uplatněný v rámci trestního řízení). Jakmile soud zjistí, že je dána tato překážka, musí řízení zahájené později zastavit (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Překážka *rei iudicatae* je výrazem zásady *ne bis in idem.* Je nepřípustné, aby soud znovu jednal a rozhodoval ve věci, v níž již bylo vydáno rozhodnutí, přičemž taková úprava je naprosto nezbytná z důvodu

---

[23] Vhodnými opatřením může být zajištění zastoupení účastníka jeho zákonným zástupcem, dání podnětu příslušnému soudu k ustanovení zvláštního zástupce, pokud zákonný zástupce účastníka zastupovat nemůže pro střet zájmů, nebo ustanovení opatrovníka pro řízení, nemá-li účastník zákonného zástupce a je-li tu nebezpečí z prodlení.

[24] „O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž bylo již zahájeno jiné řízení, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a v druhém jako žalobci)." - Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 372

zachování právní jistoty. Zákonné vyjádření této zásady je obsaženo v § 159 odst. 3 o. s. ř. – jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být tatáž věc v rozsahu závaznosti výroku rozsudku projednávána znovu. Přitom stejně jako u překážky zahájeného řízení nemusí nutně jít o dvě či více civilních řízení. Tato překážka nastává např. i v případě, že o nároku na náhradu škody bylo již rozhodnuto v tzv. adhézním řízení v rámci řízení trestního.

Stejně jako u překážky zahájeného řízení je jedinou možností i v tomto případě zastavení řízení dle § 104 odst. 1 o. s. ř.

3.2.3 Kdy nelze vydat platební rozkaz

Podle znění § 172 odst. 2 o. s. ř. platební rozkaz nelze vydat, není-li znám pobyt žalovaného nebo má-li být platební rozkaz doručen žalovanému do ciziny.

Prvním případem, kdy zákon neumožňuje vydání platebního rozkazu, je situace, kdy není znám pobyt žalovaného. Tento požadavek je naprosto logický vzhledem k požadavku doručení platebního rozkazu do vlastních rukou žalovaného jako výrazu ochrany tohoto účastníka řízení, která mu zaručuje, že bude mít reálnou příležitost se proti soudnímu rozhodnutí vydanému jen na základě tvrzení žalobce bránit. Vydání platebního rozkazu za situace, kdy je již předem zřejmé, že nebude moci být doručen do vlastních rukou žalovaného, by znamenalo neodůvodněné prodlužování řízení a tím popření jednoho ze základních Ústavou zaručených práv – práva na (účinnou a co nejrychlejší) soudní ochranu.

Další a v současné době zároveň poslední zákonné omezení možnosti vydání platebního rozkazu představuje situace, že by toto rozhodnutí muselo být žalovanému doručeno do ciziny. Vzhledem ke skutečnosti, že Česká republika je od 1. 5. 2004 členem Evropské unie, mám za to, že v jejím rámci by bylo možno toto ustanovení jako zastaralé zrušit a rozšířit tak možnosti použití zkráceného řízení. Ze znění § 172 odst. 2 písm. b) o. s. ř. je zřejmé, že zákaz se vztahuje pouze na případy, kdy by do ciziny mělo být doručováno žalovanému. „Nic ovšem nebrání tomu, aby byl do ciziny doručován platební

rozkaz žalobci, jehož žalobě je zcela vyhověno a u něhož je tak pojmově vyloučena obrana proti rozhodnutí ve věci samé."[25]

Omezení týkající se výše žalobou uplatněného nároku, které bylo obsaženo v dřívějších právních úpravách, od 1. 9. 1993 neplatí. Platebním rozkazem tak lze rozhodnout bez ohledu na výši peněžní částky, jejíhož zaplacení se žalobce domáhá. To ze zkráceného řízení činí praktický nástroj umožňující často podstatným způsobem zkrátit dobu čekání žalobce na rozhodnutí ve věci.

Zákon zná v současné době již pouze dva shora uvedené případy, kdy nelze vydat platební rozkaz. Dle mého názoru však existuje ještě další situace, kdy soud platebním rozkazem rozhodnout nemůže. Jde o případ, kdy žalobce přímo v žalobě uvede, že si nepřeje, aby soud rozhodoval ve zkráceném řízení, tedy vydal platební rozkaz. Pokud by soud i přes tento návrh žalobce platebním rozkazem rozhodl, porušil by tím zásadu *iudex ne eat ultra petita partium*. „Je otázkou, do jaké míry je oprávněná a v souladu s dispoziční zásadou skutečnost, že v ČR soud může vydat platební rozkaz i proti výslovné vůli žalobce. Princip hospodárnosti a zásada nezávislosti soudu jsou zde značně posíleny, a to v míře sahající až k samé hranici práv zaručených předpisy ústavního pořádku (zejména práva na spravedlivý proces)."[26] Kromě toho, že respektování žádosti nevydávat platební rozkaz je vyjádřením zachovávání základních procesních pravidel, může mít často dopad i ryze praktický. Žalobci např. může být známo, že žalovaný se na známé adrese nezdržuje a že mu tudíž vydaný platební rozkaz nebude možno doručit. „Platební rozkaz, jehož smyslem je soudní řízení urychlit, tak paradoxně může soudní řízení zpomalit, poškodit zájmy věřitelů a vést ke zbytečnému vynakládání práce a k plýtvání finančních prostředků."[27]

---

25 Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001, str. 610

26 Pelikánová, R.: Platební rozkaz, 1. vydání, Praha, Linde, 2000, str. 70

27 Kozel, R.: Jak urychlit vymáhání pohledávek v obchodních vztazích?, Právní rádce, 7/1997, str. 5 – 8

Zákon dovoluje vydat platební rozkaz i bez výslovné žádosti žalobce. Tak je tomu však pouze, pokud rozhoduje předseda senátu. Rozhoduje-li samostatně justiční čekatel, případně vyšší soudní úředník, musí být vydání platebního rozkazu v žalobě výslovně navrženo (§ 6 odst. 2 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy[28]).

3.2.4 Doručování platebního rozkazu

Platební rozkaz je soudním rozhodnutím, které je vydáváno bez jednání, bez slyšení žalovaného a aniž by soud prováděl dokazování. Soud jím rozhoduje pouze na základě tvrzení žalobce, která jsou obsažena v žalobě. Aby zůstala zachována žalovanému skutečná možnost k obraně proti takovému rozhodnutí, muselo být doručování platebního rozkazu upraveno speciálně, přísněji než doručování jiných soudních rozhodnutí.

Prvním pravidlem, které se týká doručování platebního rozkazu, je, že toto rozhodnutí je třeba doručit žalovanému do vlastních rukou (zde není odlišnost od jiných meritorních rozhodnutí), náhradní doručení je však vyloučeno. Na rozdíl od rozsudku tedy nelze platební rozkaz doručit tzv. uložením. Tato právní úprava zaručuje, že žalovaný se skutečně dozví, že bylo proti němu vedeno řízení, čeho se toto řízení týkalo (spolu s platebním rozkazem je mu doručena i žaloba) a jaký mělo toto řízení výsledek. Žalovaný má tedy reálnou možnost zvážit svůj další postup, tedy rozhodnout se, zda podá proti platebnímu rozkazu odpor, či nikoli, čímž platební rozkaz nabude účinků pravomocného rozsudku (o možných krocích a jejich právních následcích je žalovaný v platebním rozkaze poučen).

Pokud se platební rozkaz nepodaří doručit žalovanému do vlastních rukou tak, jak to požaduje § 173 odst. 1 o. s. ř., musí být usnesením zrušen. Stejně musí soud postupovat v případě, že byl platební rozkaz vydán proti několika žalovaným, a nepodaří se doručit byť jen jednomu z nich. Závěr o tom, že platební rozkaz nelze doručit, soud učiní na základě opakovaných pokusů o doručení. Vzhledem k užitečnosti tohoto typu rozhodnutí z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení se nelze spokojit s první závadou

[28] Vyhl. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy v platném znění

v doručení, ale je třeba využít všech zákonných postupů – pokud selže doručení poštou (nejčastěji užívaný způsob), je možno použít soudního doručovatele nebo justiční stráž. Často bývá rovněž zapotřebí pátrání a zjišťování aktuální adresy žalovaného prostřednictvím nejrůznějších evidencí, zejména Centrální evidence obyvatel. Bohužel údaje zde uvedené velmi často neodpovídají skutečnosti. Další možností pátrání po pobytu žalovaného je dotaz na jeho rodinné příslušníky, jejichž jména a adresy lze rovněž získat z Centrální evidence obyvatel.

Jak je uvedeno výše, u platebního rozkazu je vyloučeno náhradní doručení ve vztahu k žalovanému. O to se však nejedná za situace, kdy žalovaný přes poučení doručovatele odmítne zásilku s platebním rozkazem přijmout. V takovém případě je platební rozkaz doručen dnem, kdy k odmítnutí došlo (§ 50 odst. 1 o. s. ř.).

Jak patrno, stejně jako u ostatních soudních rozhodnutí, tak i u platebního rozkazu je bezchybné doručení naprosto zásadní. V okamžiku, kdy se platební rozkaz nepovede doručit na adresu uvedenou v žalobě, je pro stanovení postupu v doručování pro soud nezbytná přesná informace ohledně skutečnosti, zda se žalovaný na této adrese zdržuje (a nebyl např. pouze zastižen), či zda se již odstěhoval (a je proto nutné vypátrat jeho nynější pobyt). Nezastupitelnou úlohu ve zprostředkování této informace má právě ten, kdo byl soudem doručením pověřen, nejčastěji pošta, konkrétně poštovní doručovatel. Bohužel právě zde často dochází k pochybení ve vyplňování údajů obsažených na obálkách. V praxi nejsou zcela ojedinělé ani případy doručení jiné osobě než žalovanému.

Jakmile nabude usnesení o zrušení platebního rozkazu pro nedoručitelnost žalovanému právní moci, soud pokračuje v řízení tak, že nařídí jednání ve věci. Nejčastější příčinou nedoručitelnosti platebního rozkazu je skutečnost, že žalovaný je neznámého pobytu. V takovém případě je mu ustanoven opatrovník dle § 29 odst. 3 o. s. ř., se kterým pak soud v řízení pokračuje. Často se také stává, že žalovaný se v místě, kam je mu platební rozkaz doručován, zdržuje, pouze si nevyzvedává soudní zásilky. I v takovém případě je samozřejmě nutné platební rozkaz zrušit, po ověření, že je jedná o adresu trvalého pobytu (ve smyslu ustanovení

§ 46 odst. 6 o. s. ř.) lze však na tuto adresu žalovanému doručit již i náhradním způsobem předvolání k jednání soudu s upozorněním na možnost vydání rozsudku pro zmeškání a později za splnění ostatních zákonných podmínek tento rozsudek vydat (viz kapitola 4.3).

Všechna výše uvedená pravidla se týkala doručování platebního rozkazu žalovanému. Je samozřejmé, že stejně jako jiná soudní rozhodnutí, i platební rozkaz musí být doručen všem účastníkům řízení, tedy i žalobci. Při doručování žalující straně zákon tak přísné zásady nestanoví. Žalobci není nutno doručovat do vlastních rukou, není vyloučeno ani náhradní doručení, případně doručení do ciziny. Vzhledem k zájmu žalobce na rychlém vyřízení jeho věci s doručením nebývají v praxi až na výjimky problémy.

3.2.4.1 Doručování jednotlivým skupinám účastníků

Konkrétní postupy pro doručování jednotlivým skupinám účastníků řízení obsahují ustanovení § 46 – 48i o. s. ř.

Fyzické osobě lze doručit písemnost v bytě, v místě podnikání, na pracovišti nebo na adrese, kde se zdržuje - § 46 odst. 1 o. s. ř.[29]. Písemnost může být fyzické osobě doručena také kdekoli bude zastižena - § 46 odst. 2 o. s. ř.

Ustanovení § 46a o. s. ř. řeší zvláštní případy doručování fyzickým osobám. Písemnost určená fyzické osobě ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě se předá k doručení na adresu věznice, písemnost určená fyzické osobě, která je umístěna v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, se předá k doručení na adresu příslušného zařízení. Písemnost určená tomu, kdo požívá diplomatické výsady a imunity, nebo tomu, kdo je v jeho bytě, anebo komu má být písemnost doručena v budově nebo místnosti chráněné diplomatickou imunitou, se předá k doručení ministerstvu. Vojáku v činné službě se doručuje prostřednictvím příslušné územní vojenské správy, pokud není možno mu doručit jinak. Policistovi se

[29] Další odstavce § 46 o. s. ř. se věnují náhradnímu doručení, tedy případům, kdy nepřevzal písemnost přímo adresát, a podmínkám uložení písemnosti. Tuto možnost nelze u doručování platebního rozkazu žalovanému použít, proto není blíže rozebírána.

písemnost doručí prostřednictvím Ministerstva vnitra, pokud není možno mu doručit jinak.

Právnickým osobám se písemnost doručuje na adresu jejich sídla zapsanou do obchodního nebo jiného veřejného rejstříku případně na adresu, kde tato právnická osoba skutečně sídlí. Právnická osoba může soud požádat i o doručování na jinou adresu v České republice. Protože právnické osoby jsou osoby fiktivní, musí být určen ten, kdo je oprávněn za ně písemnost převzít. Jedná se o orgány a osoby, které mohou za právnickou osobu jednat dle § 21 o. s. ř. (př. statutární orgán) nebo zaměstnance, kteří byli přijímáním písemností pověřeni.

Státu se doručuje na adresu sídla příslušné organizační složky státu, případně na adresu, kterou příslušná organizační složka státu pro účely doručování soudu sdělila. Stejně jako v případě právnických osob, i za organizační složku státu jsou oprávněny přejímat písemnosti osoby, které jsou za ně oprávněny jednat ve smyslu § 21a odst. 2 o. s. ř., případně zaměstnanci tím pověřeni.

Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových se písemnosti doručují na adresu příslušného územního pracoviště, případně na jinou Úřadem označenou adresu v České republice. Za úřad může písemnost převzít zaměstnanec pověřený řízením příslušného územního pracoviště, zaměstnanec uvedený v § 21c odst. 1 o. s. ř. nebo jiný zaměstnanec pověřený přijímáním písemností v rámci příslušného územního pracoviště.

Správním úřadům jsou písemnosti doručovány na adresu jejich sídla, případně na jinou správním úřadem označenou adresu v České republice. Přijmout písemnost určenou správnímu úřadu mohou ti, kdo jsou oprávněni za tento úřad jednat, nebo jeho zaměstnanci, kteří tím byli pověřeni.

Písemnosti určené obcím předá soud k doručení na adresu sídla obecního úřadu nebo na adresu v ČR pro účely doručování obcí označenou. Přijmout písemnost za obec mohou osoby oprávněné za ni jednat dle § 21b odst. 1 o. s. ř., její zaměstnanci, kteří tím byli pověřeni, a osoby, které k tomu zmocnil starosta.

Vyšším územním samosprávným celkům se písemnosti doručují na adresu sídla jejich krajského úřadu nebo Magistrátu hl. m. Prahy, případně na jinou vyšším územním samosprávným celkem označenou adresu v ČR. Přijmout písemnost mohou osoby oprávněné za vyšší územní samosprávný celek jednat dle § 21b odst. 1 o. s. ř. a jeho zaměstnanci, kteří tím byli pověřeni.

3.2.5 Odpor

3.2.5.1 Pojem odporu – povaha, obsah, forma

Platební rozkaz je rozhodnutím ve věci samé, kterým soud rozhoduje o žalobou uplatněném nároku. Pokud platební rozkaz dojde do právní moci, má stejné účinky jako rozsudek.

Vzhledem ke skutečnosti, že v případě platebního rozkazu je nutno doručovat do vlastních rukou žalovaného a zároveň je vyloučeno náhradní doručení, nemůže v praxi nastat situace, že by platební rozkaz nabyl právní moci, aniž by se o jeho vydání a obsahu žalovaný dozvěděl. Je tedy plně na vůli žalovaného zvážit po seznámení se s obsahem platebního rozkazu (včetně přiložené žaloby) další postup. Žalovaný se buď tomuto soudnímu rozhodnutí podrobí, nebo využije možnosti podat proti němu opravný prostředek - odpor.

Odpor je jediným zákonným způsobem, jak odvrátit účinky platebního rozkazu. Podstatou odporu je vyjádření nesouhlasu s některým výrokem platebního rozkazu ze strany žalovaného. Může to být nesouhlas s výší peněžitého plnění, s lhůtou k zaplacení, případně žalovaný může popírat celý nárok žalobce. Pokud chce účastník napadnout platební rozkaz pouze co do výroku o nákladech řízení, musí podat odvolání. Jako jiná podání určená soudu je nutno i odpor posuzovat nikoli podle názvu, ale podle obsahu. Žalovaní v praxi často označují své podání, kterým se brání proti vydanému platebnímu rozkazu, jako odvolání, případně jej neoznačí vůbec, což však nemá žádný vliv na povahu jejich podání ani na následný postup soudu.

Dle stávající právní úpravy nemusí být odpor nijak odůvodněn a soud jej posuzuje pouze z hlediska včasnosti a z hlediska jeho podání k tomu oprávněnou osobou. Pokud žalovaný podá odpor bez uvedení důvodů, soud musí až v dalším řízení zjišťovat stanovisko žalovaného a okruh důkazů, které navrhuje k prokázání svých tvrzení.

Na první pohled se může zdát, že uložení zákonné povinnosti žalovanému k odůvodnění odporu proti platebnímu rozkazu (např. pod sankcí jeho neúčinnosti) by mohlo vést k ulehčení a zrychlení řízení, které následuje po zrušení platebního rozkazu podáním odporu. Situace je však složitější. „Platební rozkazy jsou vydávány na základě řízení, které nemá základní atributy spravedlivého procesu."[30] Podle čl. 96 odst. 2 Ústavy jednání před soudem je ústní a veřejné, výjimky stanoví zákon. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Právem na spravedlivý proces se zabývá i čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.), která má charakter mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy. Zde se praví, že každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem.

Jak již bylo zmíněno, platební rozkaz jako meritorní rozhodnutí svého druhu je vydáván pouze na základě tvrzení žalobce, bez jednání a bez provádění dokazování, což do značné míry oslabuje uplatnění principů spravedlivého procesu obsažených v ústavních předpisech. Proto, má-li mít žalovaný co nejširší možnost obnovení těchto zásad ve svém procesu, musí být zákonná úprava podání odporu maximálně jednoduchá a neformální. Navíc odpor nemá devolutivní účinek a žalovaný jím nedocílí ničeho víc, než stavu, jako by žádný platební rozkaz vydán nebyl a o žalobě bylo od začátku rozhodováno v běžném řízení.

---

[30] Kamlach,M.: Lze de lege ferenda uložit povinnost odůvodnit odpor proti platebnímu rozkazu?, Právní praxe, 7/1996, str. 411-414

V odborné literatuře se lze setkat i s názorem opačným. „Skutečnost, že odpor nemusí být odůvodněn a nepodléhá ani soudnímu poplatku, může vést k názoru, že odpor proti platebnímu rozkazu se tak pro mnohé dlužníky stává nikoli opravným, ale spekulativním prostředkem, jehož jediným smyslem je oddalovat plnění věřiteli."[31]

Na základě úvah výše uvedených se domnívám, že přes popsané těžkosti, které současná zákonná úprava s sebou přináší, je z hlediska zachování zásad spravedlivého procesu úprava nevyžadující odůvodnění odporu správná. Zákon č. 30/2000 Sb. navíc zavedl další možnost, totiž spojit vydání platebního rozkazu s vydáním usnesení dle § 114b o. s. ř., kterým soud žalovanému uloží povinnost vyjádřit se ve věci a předložit důkazy ve lhůtě ne kratší 30 dnů. Pokud pak žalovaný podá odpor, který není nijak odůvodněn, dojde sice ke zrušení platebního rozkazu, avšak povinnost k vyjádření v určené lhůtě trvá, přičemž lhůta běží ode dne podání odporu. Nesplní-li žalovaný výše uvedenou povinnost, má se za to, že uplatněný nárok uznává a soud vydá rozsudek pro uznání. Tento postup se mi jeví jako praktický právě v případech odporu podaného pouze za účelem zdržování řízení, kdy žalovaný v následném řízení se soudem nespolupracuje. Za situace, kdy byl platební rozkaz vydán bez usnesení dle § 114b o. s. ř. (tedy většinou, vzhledem k tomu, že platební rozkazy jsou vydávány převážně vyššími soudními úředníky či justičními čekateli, kteří nejsou k vydání této kvalifikované výzvy oprávněni), je možné vydat toto usnesení, vyžaduje-li to povaha věci a okolnosti případu, po podání neodůvodněného odporu ze strany žalovaného.

Odpor je možno podat způsoby, které zákon vyjmenovává pro ostatní podání adresovaná soudu, musí rovněž obsahovat obecné náležitosti podání. Zároveň v něm musí být nějakým způsobem vyjádřena vůle žalovaného zabránit účinkům platebního rozkazu.

---

[31] Kozel, R.: Jak urychlit vymáhání pohledávek v obchodních vztazích?, Právní rádce, 7/1997, str. 5-8. Autor zastává názor, že odpor by měl být odůvodněn a měl by podléhat poplatkové povinnosti podobně jako odvolání ve věci samé. Vzhledem k nutnosti zachování přístupu žalovaného ke spravedlivému procesu s tímto názorem nelze souhlasit.

Odpor proti platebnímu rozkazu není prvním procesním úkonem žalovaného, při kterém by musel vznést námitku nepříslušnosti soudu, aby se tak stalo včas. Prvním procesním úkonem v tomto smyslu je až ten jeho procesní úkon, který mu přísluší teprve v řízení následujícím v důsledku podání odporu proti platebnímu rozkazu.[32] Tato skutečnost má význam pro účinnost vznesení námitky nepříslušnosti soudu dle § 105 odst. 1 o. s. ř.

Podáním odporu (pokud je žalovaných více, stačí odpor jediného z nich) je platební rozkaz v plném rozsahu bez dalšího ze zákona zrušen a soud nařídí ve věci jednání. Žalovaný tak dosáhne projednání věci, při kterém již soud nebude rozhodovat pouze na základě tvrzení obsažených v žalobě, ale bude provádět dokazování. Zrušení platebního rozkazu je zákonným následkem podání odporu, proto pozdější zpětvzetí odporu nemůže mít žádný význam. [33]

3.2.5.2 Osoby oprávněné podat odpor

Aktivně legitimovaným k podání odporu je žalovaný. Je-li vydán platební rozkaz proti více žalovaným, postačí, pokud podá odpor i jen jediný z nich, k tomu, aby byl platební rozkaz zrušen v celém rozsahu, tedy i ve vztahu k těm žalovaným, kteří odpor nepodali.

Odpor podaný k tomu neoprávněnou osobou soud usnesením odmítne. Tento postup byl zaveden zákonem č. 238/1995 Sb. Do této doby soud o odporu podaném osobou bez aktivní legitimace nijak nerozhodoval. Stávající úprava je procesně čistší, přispívající k právní jistotě účastníků řízení.

Podá-li odpor proti platebnímu rozkazu osoba, která se označila za zástupce účastníka, a zároveň oprávnění tohoto účastníka zastupovat neprokázala, nemůže soud odmítnout tento odpor dle § 174 odst. 3 o. s. ř. jako podaný osobou neoprávněnou. Pokud se nepodaří tento nedostatek

---

[32] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 475, z judikatury – R 73/1955

[33] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 780, z judikatury – R 21/1953

podmínky řízení odstranit, soud řízení o podaném odporu zastaví dle § 104 odst. 2 o. s. ř. (SJ 40/2000)[34].

3.2.5.3 Lhůta k podání odporu

Pro podání odporu je stanovena lhůta 15 dnů od doručení platebního rozkazu. Vzhledem k tomu, že se jedná o lhůtu procesní, je odpor podán včas, je-li posledního dne lhůty učiněn u soudu, nebo je-li v tento den odevzdán orgánu, který má povinnost jej doručit (nejčastěji poště). Není tedy rozhodující, kdy bylo podání obsahující odpor soudu doručeno, ale kdy bylo žalovaným odesláno. Den předání zásilky poště je patrný z razítka na obálce, jde-li o doporučenou zásilku, je uveden na podacím lístku, příp. v knize odeslaných poštovních zásilek.

Pozdě podaný odpor soud usnesením odmítne (§ 174 odst. 3 o. s. ř.). Po právní moci tohoto usnesení nastává situace, jako by žádný odpor podán nebyl.

Zákon pamatuje i na situace, kdy byl účastník o lhůtě k podání odporu poučen nesprávně. Za včasný se tak považuje i odpor podaný po uplynutí zákonné lhůty, byl-li podán ve lhůtě uvedené v platebním rozkazu. Pokud platební rozkaz obsahuje poučení o tom, že odpor není přípustný, nebo neobsahuje poučení žádné, může být odpor podán do tří měsíců ode dne doručení (analogicky dle § 204 odst. 2 o. s. ř.).

Zmeškání lhůty k podání odporu lze prominout, jestliže ji žalovaný nebo jeho zástupce zmeškal z omluvitelného důvodu, přičemž návrh na prominutí spolu s odporem podal do 15 dnů po odpadnutí překážky.

3.2.6 Odvolání do výroku o nákladech řízení

Podá-li žalovaný proti vydanému platebnímu rozkazu v zákonné lhůtě odpor, platební rozkaz je ze zákona v plném rozsahu zrušen a ve věci je

---

[34] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 780

nařízeno jednání. Odpor je opravným prostředkem svého druhu, kterým žalovaný vyjadřuje svůj nesouhlas s rozhodnutím ve věci – s výší uplatněné pohledávky, s výší příslušenství nebo s lhůtou k plnění (odpory žalovaných, které obsahují návrh na povolení splátek jsou v praxi poměrně časté).

V praxi se však může také stát, že žalovaný nenamítá ničeho proti rozhodnutí ve věci a nesouhlasí pouze s výrokem o náhradě nákladů řízení. V takovém případě dle výslovného znění zákona nepřichází v úvahu podání odporu (ten by zrušil platební rozkaz jako celek), ale je namístě podat odvolání. Na rozdíl od odporu, k odvolání je aktivně legitimován kromě žalovaného i žalobce (za situace, kdy mu náhrada nákladů zčásti nebo zcela nebyla přiznána). Pokud je současně proti platebnímu rozkazu podán odpor, tento platební rozkaz je v plném rozsahu zrušen včetně výroku o nákladech řízení a o odvolání podaném žalobcem tak již není třeba rozhodovat.

V rozhodovací praxi soudů se v minulosti objevil názor, že pokud je předmětem řízení částka do 2.000,- Kč (tzv. bagatelní spor), je odvolání proti výroku o nákladech řízení nepřípustné, a to s poukazem na ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř.. V rozhodnutích bylo uvedeno, že v těchto případech, chce-li se žalovaný domoci zrušení výroku o náhradě nákladů řízení, jeho jedinou možností je podání odporu. S tímto názorem není možno souhlasit. Ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. zní: „Odvolání není přípustné proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 2 000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží; to neplatí u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání." Z uvedeného je jednoznačně patrno, že toto zákonné ustanovení nelze aplikovat na platební rozkaz. Proti výroku o nákladech řízení obsaženému v platebním rozkaze tak lze odvolání podat bez omezení, tedy i pokud předmětem řízení byla částka nižší než 2.000,-Kč.[35]

[35] Shodně viz Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 779

3.2.7 Oprava chyb v psaní a počtech a jiných zjevných nesprávností

V rozkazním řízení je vyřizováno velké množství žalob, kterými je uplatňováno právo na peněžité plnění. Při tak velkém objemu vydaných rozhodnutí není možné zcela vyloučit, že v písemném vyhotovení platebního rozkazu se neobjeví nějaká chyba – ve jménu nebo označení účastníků, v datech narození nebo v číselném označení jejich identifikačního čísla, jedná-li se o podnikatele nebo právnické osoby, případně že nedojde k nějaké početní chybě. Na tyto v praxi ne zcela výjimečné situace pamatuje § 164 o. s. ř. Jeho použití výslovně připouští § 174 odst. 4 o. s. ř., přijatý novelou č. 30/2000 Sb. (do té doby se právní úprava opravami platebních rozkazů výslovně nezabývala).

Postup dle § 164 o. s. ř. přichází v úvahu až poté, co uplynula lhůta pro podání odporu, přičemž žalovaný tento opravný prostředek nevyužije. Je-li odpor ve lhůtě podán, je platební rozkaz (včetně chyb) zrušen ze zákona a chyby v něm obsažené není třeba opravovat.

V praxi dochází rovněž k situacím, kdy se žalobce domáhá vydání opravného usnesení, protože jméno žalovaného je v platebním rozkaze uvedeno špatně, přičemž ale odpovídá označení v žalobě (př. žalovaný se správně jmenuje Jozef X., v žalobě bylo ale uvedeno nesprávně Josef X. a toto označení bylo soudem převzato i do platebního rozkazu). Žalobci často o tuto opravu žádají poměrně dlouhou dobu poté, co na platební rozkaz byla vyznačena právní moc, protože o chybě se dozvídají až v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce. Pokud je platební rozkaz vydán v souladu se žalobou, nepřipadá postup dle § 164 o. s. ř. v úvahu, protože k chybě ve smyslu tohoto ustanovení nedošlo. Nápravu je třeba zjednat tak, že vydaný platební rozkaz se zruší dle § 173 odst. 3 o. s. ř. (žalovanému jej nelze doručit, neboť osoba v platebním rozkaze označená ve skutečnosti neexistuje). Návrh žalobce na vydání opravného usnesení pak obsahuje správné označení žalovaného a ohledně něj je pak třeba vydat rozhodnutí nové – buď nový platební rozkaz se správným označením žalovaného nebo rozsudek (ten bude

přicházet v úvahu zejména za situace, kdy již není známa aktuální adresa pobytu žalovaného a není mu tak možno platební rozkaz doručit).

3.2.8 Zpětvzetí žaloby

Sporné civilní řízení a v jeho rámci samozřejmě i řízení rozkazní je silně ovládáno zásadou dispoziční. Je to žalobce (a nikdo jiný), kdo rozhoduje o tom, že řízení bude zahájeno, co bude jeho předmětem, případně může svým zpětvzetím způsobit, že soud řízení zastaví.

Pokud jde o zpětvzetí žaloby, je třeba v rozkazním řízení rozlišovat jednotlivá období, ve kterých ke zpětvzetí může dojít.

Žalobce může vzít za řízení zpět návrh na zahájení řízení, a to zčásti nebo zcela (§ 96 odst. 1 o. s. ř.). Je-li návrh vzat zpět, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu, zastaví (§ 96 odst 2 o. s. ř.). Pokud ke zpětvzetí dojde ještě před vydáním platebního rozkazu, soud postupuje dle těchto zákonných ustanovení, a řízení v souladu s dispozitivním úkonem žalobce bez dalšího zastaví.

Zpětvzetí žaloby může být soudu doručeno také v období mezi vydáním platebního rozkazu a jeho právní mocí. K této situaci dochází zpravidla proto, že žalovaný, kterému byl doručen platební rozkaz spolu se žalobou, dobrovolně splní nárok žalobce v žalobě uplatněný. V tomto případě kromě zastavení řízení musí soud již vydaný platební rozkaz zrušit (§ 96 odst. 2 věta druhá o. s. ř.). To neplatí za situace, kdy je žaloba vzata zpět a současně je ze strany žalovaného podán proti platebnímu rozkazu odpor. Ten totiž platební rozkaz ruší ze zákona a není jej tedy třeba rušit rozhodnutím soudu.

V obou případech, kdy soud pro zpětvzetí řízení zastavuje, musí také rozhodnout o nákladech řízení, neboť se jedná o rozhodnutí, kterým se řízení končí. Pro rozhodnutí o nákladech řízení je podstatné, kdo zavinil, že řízení muselo být zastaveno. Obecně lze říci, že procesní zavinění leží na straně žalobce, neboť to je právě on, kdo svým zpětvzetím způsobí, že řízení musí být zastaveno (§ 146 odst. 2 věta prvá o. s. ř.).

Jak je již výše uvedeno, ke zpětvzetí často dochází z toho důvodu, že žalovaný uspokojí žalobou uplatněný nárok, na což žalobce reaguje právě tak, že vezme důvodně podanou žalobu zpět. Za této situace by bylo nespravedlivé požadovat po žalobci, aby si nesl své (a možná též žalovaného) náklady řízení s odůvodněním, že on zavinil zpětvzetím, že řízení bylo zastaveno. Na tyto případy pak pamatuje ustanovení § 146 odst. 2 věta druhá o. s. ř., podle kterého byl-li pro chování žalovaného vzat zpět návrh, který byl podán důvodně, je povinen hradit náklady řízení žalovaný.

Vzhledem k tomu, že v rámci rozkazního řízení dochází ke zpětvzetí vždy před prvním jednáním, rozhodnuje soud zároveň o vrácení zaplaceného soudního poplatku žalobci (§ 10 odst. 3 zák. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích). O částku odpovídající tomuto poplatku je pak částka náhrady nákladů řízení, kterou je povinen platit žalovaný, nižší.

Dojde-li zpětvzetí žaloby soudu až poté, co již platební rozkaz nabyl právní moci, nelze již rozhodnout o zastavení řízení a soud usnesením rozhodne, že zpětvzetí návrhu není účinné (§ 96 odst. 5 o. s. ř.).

V rozkazním řízení je pro zpětvzetí žaloby řízení zastavováno vždy dříve, než začalo jednání, proto není třeba k zastavení řízení souhlas žalovaného (§ 96 odst. 4 o. s. ř.).

3.2.9 Elektronický platební rozkaz

Elektronický platební rozkaz je zvláštním druhem platebního rozkazu, který byl do našeho právního řádu zaveden zákonem č. 123/2008 Sb. s účinností od 1. 7. 2008. Touto novelou nově zařazený § 174a odst. 1 o. s. ř. stanoví, že je-li návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1.000.000 Kč, soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz.

Jak je patrno ze znění tohoto ustanovení, oproti běžnému platebnímu rozkazu požaduje zákon pro možnost vydání platebního rozkazu elektronického splnění několika podmínek. První z nich spočívá v tom, že žaloba musí být podána na elektronickém formuláři, který navíc musí být

podepsán zaručeným elektronickým podpisem žalobce. Jedná se o zvýšené nároky na formální stránku žaloby, které jsou ale dány samotnou podstatou tohoto typu komunikace mezi žalobcem a soudem. Formulář je softwarovou aplikací, která ulehčuje své vyplnění nápovědou, kontroluje správnost vyplnění a zároveň upozorňuje na konkrétní chyby, umožňuje připojení příloh v elektronické podobě, generuje pokyny k bezhotovostní úhradě soudního poplatku, umožňuje dálkový přístup žaloby na soud, generuje kopii žaloby k uložení u žalobce, podporuje automatický přenos dat z elektronického formuláře do vnitřní databáze soudu a tvorbu konceptů rozhodnutí.

V původní koncepci institutu elektronického platebního rozkazu se počítalo s tím, že jeho vydávání bude zcela automatizováno, tzn. že tento druh platebního rozkazu bude vydáván bez jakéhokoli zásahu soudní osoby (soudce, vyššího soudního úředníka, justičního čekatele). Tento záměr byl již před zavedením předmětného institutu do praxe kritizován, a to zřejmě zcela oprávněně. „Nové ustanovení ... nepomýšlí na to, že žaloba může trpět vadami, které by za normálních okolností způsobily její odmítnutí pro neprojednatelnost. ... Počítač si zcela určitě nevšimne, že soud již jednou v té samé věci rozhodl nebo že o tomtéž požadavku se už jedná v jiném řízení, a namísto zastavení řízení pro litispendenci nebo pro věc rozhodnutou opět nesprávně vydá elektronický platební rozkaz. Počítač jistě nepozná ani to, že návrh na vydání elektronického platebního rozkazu byl uplatněn u věcně nepříslušného soudu. Nebude si též dělat těžkou hlavu z toho, že žalobcův nárok nespadá do pravomoci soudu nebo že některý z žalobcem označených účastníků ve skutečnosti nemá právní subjektivitu.[36]

Byť původně mělo být vydávání elektronických platebních rozkazů zcela automatizované, od tohoto záměru bylo nakonec ustoupeno, neboť „myšlenka úplné automatizace elektronického platebního rozkazu a odstranění jakéhokoli lidského rozhodovacího prvku byla v průběhu

[36] Svoboda, K.: Elektronický platební rozkaz? Prozatím krok vedle., Právní rozhledy, 9/2007, str. 11

legislativního procesu odmítnuta jako kolidující s Ústavou."[37] V praxi vydání elektronického platebního rozkazu vypadá tak, že na základě žaloby podané na elektronickém formuláři je automaticky vyhotoven koncept rozhodnutí, který následně soudní osoba (nejčastěji vyšší soudní úředník, soudní tajemník nebo justiční čekatel) musí podrobit zkoumání z hlediska vhodnosti vyřízení sporu formou platebního rozkazu a splnění podmínek řízení. Splnění všech zákonných podmínek pro vydání elektronického platebního rozkazu je následně stvrzeno podpisem této osoby. Za této situace je pak dle mého názoru poněkud sporná personální úspora, neboť v rámci agendy elektronických platebních rozkazů bude nadále vyřizována část žalob, které byly původně podávány v „papírové" podobě. Rovněž osoby zabývající se vydáváním nového druhu platebního rozkazu jsou víceméně tytéž, které doposud vydávaly „běžný" platební rozkaz.[38]

Na rozdíl od platebního rozkazu v jeho klasické podobě, elektronický platební rozkaz lze vydat, pouze pokud je žalobou uplatněn nárok na zaplacení částky nepřevyšující 1.000.000,- Kč. Znovu se tak v právní úpravě objevuje omezení částky, které se lze domoci návrhem na vydání určitého typu rozhodnutí. Soudní praxe v budoucnu ukáže, zda je tato hranice omezující či nikoli, většina žalob o zaplacení však jistě této hranice dosahovat nebude.

Poslední odlišností oproti platebnímu rozkazu je to, že elektronickým platebním rozkazem lze dle zákona rozhodnout pouze tehdy, navrhne-li to žalobce. V této souvislosti lze předpokládat, že pokud žalobce splní povinnost podat žalobu na speciálním elektronickém formuláři s elektronickým zaručeným podpisem, bude tak činit právě s cílem domoci se vydání elektronického platebního rozkazu; jeho návrh v tomto směru tak jistě nebude problémem.

---

[37] Korbel, F. – Forejt P.: Elektronický platební rozkaz je tu, Bulletin advokacie, 7 – 8/2008, str. 20 - 22

[38] Do budoucna se počítá s vývojem softwarové aplikace formuláře elektronického platebního rozkazu, čímž se zvýší automatizace celého procesu. Systém tak bude schopen např. kontrolovat místní a věcnou příslušnost soudu, posuzovat překážku litispendence a věci rozsouzené a párovat soudní poplatky.

Podle § 174a odst. 2 o. s. ř. ustanovení § 172 až 174 platí obdobně. Znamená to, že s výjimkou odlišností uvedených výše se s elektronickým platebním rozkazem nakládá jako s platebním rozkazem běžným. Rovněž proti elektronickému platebnímu rozkazu tak má žalovaný právo podat odpor ve lhůtě 15 dnů od dne jeho doručení, nepodá-li jej, má i elektronický platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Stejná pravidla se uplatní také ohledně doručování a rušení elektronického platebního rozkazu.

I po zavedení této novinky zůstal samozřejmě zachován i psaný platební rozkaz. Je tedy na žalobci, kterou z možností zvolí a jakým způsobem se ochrany svého práva bude domáhat. Zákonodárce motivuje žalobce k využití elektronického platebního rozkazu zavedením soudního poplatku sníženého na polovinu, tedy 2% z uplatněné částky, nejméně 300,- Kč – nová položka 1a sazebníku soudních poplatků. Nejširší uplatnění zřejmě najde tento druh platebního rozkazu při řešení typově shodných žalob podávaných různými společnostmi proti velkému počtu žalovaných – např. úvěrové smlouvy, dluhy za odebranou elektrickou energii nebo plyn, nezaplacené pojistné nebo jízdné.

Zavedení elektronického platebního rozkazu bylo jedním z pilířů elektronizace justice. Až budoucnost ukáže, do jaké míry tento nový institut splní očekávání zejména týkající se časové a personální úspory.

Elektronický platební rozkaz funguje v současné době např. v Rakousku.

3.3 Směnečný a šekový platební rozkaz

3.3.1 Podstata

Jak již uvedeno výše, současná právní úprava kromě rozkazního řízení upraveného v §§ 172 – 174a o. s. ř. zná ještě druhý typ zkráceného řízení, a to řízení směnečné a šekové - § 175 o. s. ř. I zde je zákonem umožněno soudu vydat meritorní rozhodnutí bez nařízení jednání, bez slyšení žalovaného a bez provádění dokazování. Úprava směnečného a šekového platebního rozkazu je k úpravě „běžného" platebního rozkazu

v poměru speciality. V tomto řízení lze totiž uplatnit pouze takový nárok věřitele vůči dlužníkovi, který souvisí s nezaplacením nebo nepřijetím směnky nebo nezaplacením šeku.

Zvláštní úprava týkající se směnečného a šekového platebního rozkazu je důsledkem zvláštní povahy nároků ze směnky a šeku vyplývajících. „V tomto procesním institutu se odráží jak abstraktní, nesporný a přímý charakter směnečných (šekových) obligací, ale také potřeba rychlého oběhu směnek i možnost pružně mobilizovat peněžité prostředky, právo, na jejichž výplatu směnka (šek) ztělesňuje. Pojetí směnečného (šekového) platebního rozkazu odpovídá přísnosti směnečných (šekových) závazků, je procesním projevem hmotněprávního charakteru směnky."[39]

Směnečná přísnost je jednou z nejvýraznějších vlastností směnky. Rozlišujeme směnečnou přísnost materiální a formální. Materiální směnečná přísnost znamená, že závazek představovaný směnkou je abstraktní, zcela nezávislý na důvodu, pro který byla směnka vystavena a podepsána. Jakmile je směnka splatná, směnečný dlužník musí peněžní závazek z ní plynoucí bezpodmínečně splnit. Neubrání se tedy ani tvrzením, že mu např. zboží nebylo dodáno řádně a včas.[40] Důsledkem formální směnečné přísnosti je skutečnost, že věřitel se může proti dlužníkovi, který směnku nezaplatil, domáhat svého nároku představovaného směnkou ve zkráceném soudním řízení (směnečném a šekovém řízení) podle § 175 o. s. ř.

Stejně jako u platebního rozkazu, je i v případě úpravy směnečného a šekového platebního rozkazu cílem umožnit věřiteli domoci se co nejrychleji pravomocného a vykonatelného soudního rozhodnutí. Je však zcela na zvážení směnečného věřitele (žalobce), zda se vydá touto cestou, či zda podá svou žalobu bez návrhu na vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu. V takovém případě samozřejmě podle § 175 o. s. ř. postupovat nelze a řízení bude probíhat v klasické (nezkrácené) podobě.

---

[39] Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, Praha, C. H. Beck, 1994, str. 439 – 440

[40] V tomto případě se sice může soudně bránit proti dodavateli zboží, ne však podle práva směnečného.

3.3.2 Podmínky pro vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu

3.3.2.1 Žaloba

Základním předpokladem pro vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu je podání žaloby, kterou se věřitel vydání takového rozhodnutí domáhá. Směnečný (šekový) platební rozkaz lze vydat pouze v režimu sporného řízení, které je ovládáno zásadou dispoziční – je zcela na věřiteli, zda žalobu podá či nikoli. Bez její existence však směnečný (šekový) platební rozkaz vydat nelze.

Žaloba musí kromě obecných náležitostí podle § 42 odst. 4 o. s. ř. obsahovat i údaje požadované ustanovením § 79 odst. 1 o. s. ř. (podrobně viz kapitola 3.2.2.1 - Náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu). Samozřejmou podmínkou nutnou k projednání žaloby je splnění poplatkové povinnosti ze strany žalobce.

Další povinnou součástí žaloby je výslovný návrh na vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu. Na rozdíl od platebního rozkazu dle § 172 an. o. s. ř., v případě směnečného (šekového) platebního rozkazu tento bez výslovného návrhu žalobce není možné vydat. „Pokud tento návrh nebyl součástí žaloby, může žalobce doplňujícím podáním navrhnout vydání platebního rozkazu do doby, než soud nařídí jednání.“[41]

Stejně jako každá žaloba, i žaloba na vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu musí obsahovat vylíčení rozhodných skutečností. Mezi takové skutečnosti patří v případě směnečného žalobního návrhu zejména skutečnosti týkající se samotné směnečné listiny. Žaloba by tak měla obsahovat přesný popis směnky, ze které vyplývá nárok žalobce, o který v řízení jde. Důvodem je individualizace směnky, neboť žalovanému se na rozdíl od soudu, kterému je nutno předložit předmětnou směnku v prvopise, dostane do ruky pouze žaloba. Bylo-li by mezi týmiž účastníky směnek více, nevěděl by bez přesného popisu žalovaný, o kterou z nich v řízení půjde, a

[41] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 782

jeho postavení při případných námitkách by bylo značně ztíženo. „Ze žalobního návrhu tedy stran směnky musí být vždy jasné, zda jde o směnku vlastní nebo cizí, případně, zda jde o směnku na vlastní řad výstavce, dále kde, kdy a kým byla vystavena, na kolik zní a je-li úročena včetně úroků, kdy je splatná a kde, a je-li umístěná, u koho. Kdo je remitentem, a byla-li indosována, také je nutno uvést, jak k ní žalobce přišel. Je nutno uvést i případné avaly. U cizích směnek je významné uvést i zda byla přijata, případně do jaké výše. Vždy je nutné uvést doložku „bez protestu", je-li na směnce vyznačena.[42]

V žalobě musí být rovněž uvedeno, v jakém směnečném postavení žalovaný závazek ze směnky přijal. Jedná se o podstatnou náležitost směnečné žaloby, která soudu umožňuje přezkoumat oprávněnost uplatněného nároku. Důvodem tohoto požadavku je skutečnost, že jedna osoba může být na směnce uvedena na několika místech (je podepsána v různých postaveních)[43] a podmínky pro úspěch žaloby, příp. pro úspěch obrany proti ní se mohou právě podle postavení žalovaného lišit (shodně v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 4. 2004, 9 Cmo 62/2003).[44]

Kromě důkladné individualizace směnky je třeba v žalobě uvést její důvod, tj. nejčastěji nezaplacení směnky při splatnosti. Ačkoli je tento důvod nejčastější, není jediný. Další možnou příčinou podání směnečné žaloby je např. úplné nebo částečné odepření přijetí směnky. Důvodem pro podání směnečné žaloby může být rovněž výkon postižních práv před splatností podle čl. I. § 43 ZSŠ nebo skutečnost, že žalobce již ze směnky plnil (tzv. další postih avalisty, příp. čestného plátce).

Žaloba na vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu musí samozřejmě obsahovat údaj o tom, čeho se žalobce domáhá, tedy petit. Podle čl. I § 48 a čl. II § 45 ZSŠ se žalobce může domáhat především zaplacení

---

[42] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (prvá část), Bulletin advokacie, 9/2000, str. 48

[43] K situaci, kdy stejná osoba vystupuje na směnce v různých postaveních, dochází např. u směnky na vlastní řad výstavce (totožný je výstavce a remitent) nebo u zastřené směnky vlastní (totožný je výstavce a směnečník).

[44] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 77

směnečného (šekového) peníze, tedy peněžité částky, na kterou směnka nebo šek zní. V případě, že je směnka úročena, lze se žalobou domáhat zaplacení i těchto úroků.[45] Otázkou je, na jaké období se tyto úroky specifikované v úrokové doložce budou vztahovat. Názory na řešení tohoto problému se rozcházejí. Podle jednoho z nich úročení těmito úroky probíhá od počátku úročení až do zaplacení směnky. Zastáncem tohoto stanoviska je dr. Kovařík, který výslovně uvádí: „... žalobce není povinen omezit toto právo jen do splatnosti směnky, jak se obvykle soudí, nebo do podání návrhu".[46] Odlišně se na danou situaci dívá dr. Kotásek. „Více argumentů svědčí podle nás ve prospěch názoru, podle něhož běží úrok stanovený doložkou ve směnce pouze do splatnosti. Úroky se poté stávají součástí postižní sumy a nastupuje již jen úročení zákonnou 6% sazbou dle čl. I § 48 odst. 1 bod 2 ZSŠ."[47] Podle mého názoru je správnější stanovisko druhé. Pokud zákon připouští úročení pouze u vistasměnek a lhůtních vistasměnek, přičemž důvodem pro zákaz úročení u fixních směnek a datosměnek je fakt, že u nich je pevně dána splatnost a tudíž lze úroky vypočítat již při jejich vydání, je logické, aby se úroky i u vistasměnek a lhůtních vistasměnek počítaly rovněž pouze do jejich splatnosti (třebaže ta při vydání známa není).

V praxi může dojít i k situaci, kdy je žalobou uplatněna částka vyšší, než na kterou byla směnka vystavena. Podle rozsudku Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14. 4. 1995, sp. Zn. 5 Cm 197/94, pokud v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu žalobce uplatní nárok na směnečný peníz ve vyšší částce, než na kterou byla směnka vystavena, nemůže soud podle § 175 odst. 1 o. s. ř. návrhu na vydání směnečného

---

[45] Zákon umožňuje úročit pouze směnky splatné na viděnou (vistasměnky) a na určitý čas po viděné (lhůtní vistasměnky). Důvodem pro vyloučení fixních směnek a datosměnek z možnosti úročení je to, že v jejich případě lze úroky vypočítat již v okamžiku vydání a účastníci je tak mohou zahrnout přímo do směnečné sumy.

[46] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (prvá část), Bulletin advokacie, 9/2000, str. 49

[47] Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P., a kol.: Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů, Praha, C. H. Beck, 2005, str. 533

platebního rozkazu vyhovět. Řešením této situace je nařízení ústního jednání a projednání věci v klasickém, nezkráceném řízení.[48]

Dalšími zákonnými nároky žalobce jsou šestiprocentní úrok ode dne splatnosti do zaplacení, útraty protestu a podaných zpráv, ostatní útraty, které vynaložil v souvislosti s neplacením směnky a konečně odměna ve výši jedné třetiny z jednoho procenta směnečného (šekového) peníze nebo jeho při splatnosti nesplacené části.

Je-li žaloba podána v dalším postihu (avalistou, který ze směnky platil, příp. čestným plátcem), může žalobce požadovat podle čl. I § 49 ZSŠ vše, co sám musel ze směnky zaplatit. Ostatní nároky jsou stejné jako u majitele směnky, tedy 6% směnečný úrok, útraty a odměna ve výši jedné třetiny procenta ze směnečné sumy (nebo při splatnosti nesplacené části).

Jak již bylo jednou zmíněno, směnečné závazky jsou abstraktní, tzn. nezávislé na důvodu, pro který vznikly. V žalobě je proto zbytečné uvádět podrobnosti ohledně pohledávek, ke kterým se směnka vztahuje.

Nedostatky směnečné žaloby vyplývající z ustanovení § 42 a 79 o. s. ř. musejí být odstraněny podle § 43 o. s. ř., a to i v rámci zkráceného řízení.

3.3.2.2 Příloha žaloby

Ze znění § 175 o. s. ř. vyplývá, že samotné podání směnečné žaloby k vydání platebního rozkazu nestačí. Povinností žalobce je spolu se žalobou předložit v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva.

Pokud zákon požaduje předložení prvopisu směnky (šeku), má na mysli jejich originál. Ten nemůže být nahrazen fotokopií ani opisem, ať už ověřeným nebo neověřeným. Od opisu je však odlišovat stejnopis (duplikát) směnky cizí[49], přičemž každý z více stejnopisů je možno za originál

---

[48] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 77

[49] Podstata stejnopisu směnky cizí spočívá ve vystavení jedné směnky na více listinách. Jedná se o shodné listiny, odlišující se od sebe pouze číslem. Jednotlivé stejnopisy jsou rovnocenné – proplacením jednoho zanikají práva z ostatních. Význam stejnopisů je

považovat. Výjimku z povinnosti žalobce předložit originál směnky (šeku) představuje možnost předložení rozhodnutí o umoření směnky (šeku) podle § 185s o. s. ř., neboť to je listinou ztělesňující právo a prvopis je jím možno nahradit.

Důvody, proč zákon striktně požaduje předložení originálu směnky, jsou v zásadě dva. Prvním důvodem je skutečnost, že směnka představuje právo žalobce a je jeho základním legitimačním prostředkem. Druhým důvodem je pojmová vlastnost směnek (šeků) – jejich převoditelnost. Jediným způsobem, jak zajistit, aby směnka (šek) nemohla být v průběhu soudního řízení převedena (čímž by žalobce přestal být majitelem směnky a tedy směnečným věřitelem – ztratil by aktivní legitimaci), je její zadržení u soudu. V opačném případě by mohlo např. po vyhotovení a ověření fotokopie dojít k převodu, o kterém by se žalovaný neměl šanci dozvědět a namítnout tuto skutečnost v rámci námitek proti vydanému platebnímu rozkazu.[50] Prvopis směnky (šeku) smí soud vrátit žalobci až po pravomocném vyřízení věci.

Před vydáním platebního rozkazu musí soud zkoumat, zda je předložená listina směnkou (šekem), přičemž půjde vždy nikoli o zjištění, ale o závěr založený na pravděpodobnosti, plynoucí z posouzení existence formálních zákonných náležitostí. Poté, co soud učiní závěr o tom, že předložená listina je směnkou (šekem), zabývá se otázkou jejich pravosti (viz znění § 175 o. s. ř. – předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat).

Jistě to nebude běžné, ale v praxi může dojít k vydání směnečného platebního rozkazu, aniž byla splněna zákonná podmínka předložení prvopisu směnky. Takovou situaci řeší rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, 5 Cmo 22/97: „I když byl vydán směnečný platební rozkaz bez toho, aby byla splněna podmínka daná ustanovením

---

bezpečnostní a dále je tímto způsobem umožněno i rychlejší zhodnocení směnky. Stejnopisy směnky vlastní zákon zakazuje.

[50] Originál směnky (šeku) není třeba předložit pouze ve směnečném (šekovém) rozkazním řízení, ale v každém řízení o právech ze směnky (šeku), a to ze stejných důvodů, jak byly popsány shora.

§ 175 odst. 1 o. s. ř., to je aniž byl předložen originál směnky, lze jej zrušit jen postupem zde uvedeným, to je k námitce účastníka, a to jen vůči tomu z účastníků, který to namítne.[51]

Dalšími listinami nutnými k uplatnění práva jsou především protestní listiny. Jedná se listiny, které vydá na základě požadavku oprávněné osoby zákonem určený orgán. Žadatel o vydání protestní listiny si takto opatřuje důkaz o tom, že směnka nebyla proplacena nebo přijata (u šeku se jedná o důkaz skutečnosti, že šek byl předložen šekovníkovi nebo umístěnci k výplatě, vyplacen však nebyl). Protestními orgány jsou soudy, notáři a orgány obcí.

Protestní listiny musí žalobce soudu předložit zejména tehdy, uplatňuje-li právo plynoucí ze směnky proti nepřímým dlužníkům (s výjimkou směnek obsahujících doložku „bez protestu" nebo „bez útrat"). V případě uplatňování práv z šeku je nutno protestní listinu předložit vždy (pokud není přítomna doložka „bez protestu"), protože šeková listina výkon jiných než nepřímých práv neumožňuje. Protestní listiny je třeba dále tehdy, je-li požadováno plnění z lhůtní vistasměnky[52], dříve než uplyne doba, která by vyplývala z čl. I. § 35 ZSŠ, pokud akcept nebo vidování směnky nebylo datováno (čl. I. § 25 odst. 2 ZSŠ).[53]

Jinými listinami, které je třeba předkládat spolu se směnečnou (šekovou) žalobou, mohou být listiny prokazující převod nebo přechod práv ze směnky (šeku) jinak než rubopisem[54] nebo u rektasměnky (rektašeku) postupem pohledávky. Tak je tomu zejména v případech univerzálního

---

[51] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 83

[52] Splatnost lhůtní vistasměnky, tj. směnky splatné za určitý čas po viděné, je dána datem přijetí nebo datem protestu. Pokud nebyl protest učiněn, má se za to, že k nedatovanému přijetí došlo v poslední den lhůty, která byla pro předložení směnky k přijetí určena.

[53] Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, Praha, C. H. Beck, 1994, str. 443

[54] Rubopisem (indosamentem) se převádí vlastnické právo ke směnce. Tímto způsobem lze převádět všechny směnky, kromě směnek označených doložkou „nikoli na řad". Rubopisem dochází k převodu směnečných práv z dosavadního majitele směnky (indosanta) na majitele nového (indosatáře). Pojem rubopis vychází z obvyklého umístění převodního zápisu – na rubu směnky.

nástupnictví.[55] Stejně jako u směnky (šeku) je i v případě těchto listin nutno předložit je soudu v prvopise.

Jak je již zmíněno výše, zjistí-li soud obsahové nedostatky žaloby (§ 42 a 79 o. s. ř.), pokusí se o jejich odstranění postupem dle § 43 o. s. ř. Tento postup však nelze aplikovat, týkají-li se nedostatky předložených listin. Řízení je zahájeno již podáním samotné žaloby (i bez předložení potřebných listin). „Předložení těchto listin soudu a jejich kvalita tedy nemohou ovlivnit skutečnost, zda řízení bude nebo nebude probíhat, pouze rozhodne o tom, zda bude postupováno formou zkráceného řízení, nebo bude věc projednána za účasti stran ve sporu."[56]

3.3.2.3 Příslušnost soudu

Pro spory týkající se směnek a šeků obecně jsou na základě ustanovení § 9 odst. 3 písm. p) o. s. ř. v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy. Tato příslušnost se vztahuje jak na běžné směnečné řízení, tak i na směnečné (šekové) rozkazní řízení.

Místní příslušnost se u směnečného (šekového) zkráceného řízení řídí podle stejných zásad jako u ostatních sporných řízení. Místně příslušným je tedy soud určený dle § 84 o. s. ř. ve spojení s 85a o. s. ř., tedy krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud žalovaného. Pokud je žalovaných více, je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud některého ze žalovaných (§ 11 odst. 2 o. s. ř.).

Kromě obecné místní příslušnosti připadá při uplatňování práv ze směnky nebo šeku v úvahu také místní příslušnost na výběr daná. Ustanovení § 87 písm. e) o. s. ř. stanoví, že vedle soudu určeného dle § 85a o. s. ř. je k řízení příslušný také soud, v jehož obvodu je platební místo, uplatňuje-li se právo ze směnky, šeku nebo jiného cenného papíru. Vzhledem k tomu, že se u tohoto typu řízení jedná o obchodní věci, přichází v úvahu i možnost prorogace dle § 89a o. s. ř., který umožňuje účastníkům řízení v obchodních věcech písemně se dohodnout na místní příslušnosti

[55] Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, Praha, C. H. Beck, 1994, str. 443

[56] Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, Praha, C. H. Beck, 1994, str. 443

jiného soudu prvního stupně. Taková smlouva v originále nebo její ověřený opis musí být doloženy již v žalobě.

Pokud jde o obsazení soudu, směnečný (šekový) platební rozkaz je vydáván samosoudcem (§ 36a odst. 3 o. s. ř.).

3.3.2.4 Účastníci směnečného (šekového) řízení

Pokud jde o způsobilost být účastníkem, procesní způsobilost a zastupování, platí ve směnečném (šekovém) řízení stejná pravidla jako v řízení rozkazním (viz kapitola 3.2.2.4 Procesní podmínky na straně účastníků řízení).

Pro úspěch žaloby na vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu je nezbytné, aby byla dána legitimace účastníků řízení – aktivní na straně žalobce a pasivní na straně žalovaného.

3.3.2.4.1 Legitimace účastníků v řízení směnečném

Při uplatnění práv ze směnky můžeme rozlišit tři skupiny osob aktivně legitimovaných. Předně jsou to věřitelé legitimovaní přímo směnečnou listinou. Sem patří zejména remitent, jako osoba v jejíž prospěch byla směnka vystavena, nebo indosatář, kterému svědčí celá řada rubopisů. Do této skupiny lze zařadit rovněž žalobce, kteří již sami ze směnky zaplatili dle čl. I § 49 ZSŠ a vedou další postih proti svým směnečným předchůdcům. Další skupinu tvoří právní nástupci směnkou legitimovaných věřitelů, tedy osoby, na které byla práva ze směnky převedena cessí[57] nebo na ně přešla (např. děděním). Třetí a poslední skupinu aktivně legitimovaných žalobců představují ti, kteří nejsou věřiteli ze směnky vůbec, ale přesto s ohledem na své procesní postavení mají oprávnění se směnečnou pohledávkou

[57] Převod směnky cessí přichází v úvahu u rektasměnek – směnek na jméno, které se nepřevádí indosamentem, ale právě písemnou smlouvou o převodu (čl. I § 11 ost. 2 ZSŠ, § 524 Obč. zák. a § 19 o cenných papírech).

disponovat. Typickým zástupcem této skupiny je správce konkurzní podstaty, dále je možno uvést správce dědictví (§ 175f o. s. ř.).[58]

Pasivně legitimovaní jsou ve směnečném řízení směneční dlužníci přímí a nepřímí, přičemž druzí jmenovaní pouze v rozsahu, v jakém byla práva proti nim zachována předložením směnky k přijetí nebo k placení, případně protestem. Jde-li o prvý postih, mohou být žalovány všechny směnečně zavázané osoby (§ 47 ZSŠ).

Směnečnými dlužníky jsou také osoby, které se na směnce podepsaly za jiné neoprávněně (překročily oprávnění jednat za jiného či jednaly zcela bez příkazu). „Není-li ze směnky zavázána společnost proto, že jejím jménem podepsal směnku pouze jeden člen statutárního orgánu, ačkoliv jménem společnosti musí jednat více členů společně, pak je tato osoba sama směnečně zavázána, neboť nebyla oprávněna jednat za společnost samostatně." – rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004, 12 Cmo 187/2004.[59]

Pasivně legitimováni jsou i právní nástupci na směnce podepsaných dlužníků.[60] K těm patří např. dědici směnečného dlužníka, kteří jsou však dlužníky pouze do výše nabytého dědictví a jejich pasivní legitimace tak může být podstatně užší, než tomu bylo u původního dlužníka – zůstavitele. K této otázce viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 1998, 9 Cmo 459/97: „Při úmrtí dlužníka ze směnky platí stejné zásady jako pro každé jiné dluhy. Tedy i dluhy zůstavitele ze směnky přecházejí za podmínek § 470 a 471 obč. zák. na dědice. To znamená, že právní nástupce zemřelého odpovídá za zaplacení jeho dluhů, vč. dluhů ze směnky nikoli bezvýhradně, nýbrž pouze do výše ceny nabytého dědictví."[61]

---

[58] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (první část), Bulletin advokacie, 9/2000, str. 44 – 46

[59] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 21

[60] V tomto případě se bude jednat vždy o přechod povinnosti plnit ze směnky, protože smluvní záměna dlužníka ze směnky není možná.

[61] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 38

Pokud jde o druhý a další postih, jsou pasivně legitimováni tzv. směneční předchůdci žalobce. Pokud je dlužníků více, lze práva proti nim uplatnit jednou žalobou, protože jsou zavázáni solidárně. Stejně tak mohou být práva ze směnky uplatněna jen proti některým, případně i jen proti jednomu z nich.[62]

3.3.2.4.2 Legitimace účastníků v řízení šekovém

Aktivní legitimace v případě žaloby uplatňující nárok plynoucí ze šeku svědčí remitentu, indosatáři nebo majiteli rektašeku, případně právnímu nástupci těchto osob. Vzhledem ke skutečnosti, že šek může být, na rozdíl o směnky, vydán i jako cenný papír na doručitele (šek na majitele), je aktivně legitimována také osoba, která soudu šek předloží, i když ze šekové listiny jí žádné právo výslovně nesvědčí.[63]

Pokud jde o pasivní legitimaci žalovaných, jedná se u šeku vždy o dlužníky nepřímé (přímí dlužníci nepřicházejí v úvahu – čl. II § 4 ZSŠ). Žalovaným tak může být vždy výstavce šeku, dále indosanti a na šeku podepsaní avalisté, případně jejich právní nástupci.

3.3.3 Povaha a obsah směnečného (šekového) platebního rozkazu

V § 175 věta prvá o. s. ř. zákon stanoví, že předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do tří dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá.

---

[62] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (první část), Bulletin advokacie, 9/2000, str. 46 – 47

[63] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (třetí část), Bulletin advokacie, 1/2001, str. 36

Ze znění uvedeného zákonného ustanovení je zřejmé, že pokud jsou splněny všechny v něm stanovené podmínky, musí soud vyhovět žádosti žalobce a o jeho žalobě rozhodnout formou platebního rozkazu (na rozdíl od rozkazního řízení, kde je na úvaze soudu, zda i při splnění podmínek vydá platební rozkaz či nikoli – viz ustanovení § 172 odst. 1 o. s. ř.). Platební rozkaz má i ve směnečném (šekovém) zkráceném řízení povahu meritorního rozhodnutí.

Obsahem směnečného (šekového) platebního rozkazu, samozřejmě kromě označení účastníků, věci, čísla jednacího a data vydání, je příkaz soudu určený žalovanému, aby ve lhůtě tří dnů zaplatil požadovanou částku[64] spolu s náklady řízení, nebo aby v téže lhůtě podal námitky, ve kterých uvede vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá. Tento pokyn k zaplacení nebo včasnému podání odůvodněných námitek musí být přímo součástí výroku.

Další částí směnečného (šekového) platebního rozkazu je poučení. Zde soud plní svou poučovací povinnost v tom smyslu, že poskytne žalovanému informaci, kde má případné námitky podat a jaké jsou právní následky opožděného nebo jinak vadného podání námitek. Rovněž je zde poučení o tom, že v případě obrany pouze proti výroku o nákladech řízení je nutno podat odvolání, přičemž lhůta k podání tohoto opravného prostředku je patnáctidenní.

Žalovaných může být tolik, kolik je směnečných dlužníků a záleží jen na žalobci, zda zažaluje pouze jednoho z nich, nebo více, příp. všechny dlužníky, proti kterým mu právo postihu svědčí. Je-li žalováno více žalovaných, musí být v platebním rozkazu vyjádřena solidarita jejich závazku, která vyplývá z čl. I § 47 ZSŠ. Co se týče jejich procesního postavení, vystupuje každý z dlužníků jako samostatný účastník.

---

[64] Podle čl I § 48 odst. 1 ZSŠ může žalobce žádat směnečný (šekový) peníz, tj. sumu, na kterou směnka nebo šek zní) s úroky, byly-li ujednány, 6% úroky ode dne splatnosti, útraty protestu a podaných zpráv, jakož i ostatní útraty a odměnu ve výši 1% směnečného (šekového) peníze nebo v nižší dohodnuté výši.

3.3.4 Doručování směnečného (šekového) platebního rozkazu

Stejně jako platební rozkaz vydaný v rozkazním řízení dle § 172 an. o. s. ř., i směnečný (šekový) platební rozkaz zákon přikazuje žalovanému doručit do vlastních rukou. Odchylkou od „běžného" platebního rozkazu však je, že zde není vyloučeno doručení náhradní. Znamená to, že směnečný (šekový) platební rozkaz lze doručit fyzické osobě uložením dle § 50c odst. 4 o. s. ř. V případě směnečného (šekového) platebního rozkazu také zákon nestanoví zákaz jeho doručování do ciziny. V opačném případě by totiž byly z možnosti rychlé procesní ochrany vyloučeny směnky (šeky) s cizím prvkem.

V § 175 odst. 2 o. s. ř. je uložena soudu i v režimu směnečného (šekového) zkráceného řízení povinnost obdobně použít ustanovení § 173 odst. 2 o. s. ř. Znamená to, že nelze-li platební rozkaz doručit i jen jednomu ze žalovaných, soud jej usnesením zruší v plném rozsahu (tedy i vůči těm ze žalovaných, kterým byl řádně doručen). U „běžného" platebního rozkazu je tento postup logický, protože tento platební rozkaz nabývá právní moci až po uplynutí lhůty k podání odporu všem žalovaným. Rovněž podání odporu i jen jediným z několika žalovaných ruší platební rozkaz jako celek.

U směnečného (šekového) rozkazu je to však jiné. Námitky podává každý ze žalovaných sám a jen s účinky pro sebe. Pouze ve vztahu k žalovanému, který námitky podá, platební rozkaz nenabývá právní moci a tím účinků pravomocného rozsudku. Za situace, kdy je několika ze žalovaných řádně doručeno, a tito žalovaní nepodají námitky, a zároveň i jen jedinému ze žalovaných se doručit nepodaří, nutí stávající právní úprava soud, aby usnesením rušil již pravomocné rozhodnutí. Řešení tohoto problému nabízí Z. Kovařík[65]. Dle jeho názoru by jím mohla být změna právní úpravy v tom smyslu, že platební rozkaz by byl rušen jen ve vztahu k žalovanému, kterému se nepodařilo doručit, případně by bylo možno stanovit pouze přiměřené (nikoli obdobné) užití § 173 odst. 2 o. s. ř.

---

[65] Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (druhá část), Bulletin advokacie, 10/2000, str. 14

Nepodá-li žalovaný proti směnečnému platebnímu rozkazu včas námitky, nabývá tento platební rozkaz uplynutím třídenní zákonné lhůty (běžící od jeho doručení) účinky pravomocného rozsudku a stává se titulem pro výkon rozhodnutí. Při pluralitě žalovaných vyplývá z jejich samostatného postavení, že lhůta pro podání námitek běží každému z nich samostatně podle okamžiku doručení tomu kterému z nich. Námitky podává každý žalovaný rovněž s účinky pouze pro sebe, bez vlivu na ostatní žalované.

3.3.5 Námitky

Opravným prostředkem, který má žalovaný k dispozici, chce-li zabránit účinkům směnečného (šekového) platebního rozkazu, jsou námitky. Obranou pouze proti výroku o nákladech řízení je i zde odvolání ve lhůtě 15 dnů od doručení platebního rozkazu, přičemž k podání odvolání je oprávněn vedle žalovaného i žalobce.[66]

Na rozdíl od odporu, podání námitek nezpůsobí zrušení směnečného (šekového) platebního rozkazu, ale pouze mu zabrání v tom stát se pravomocným a nabýt tak účinků pravomocného rozsudku. Oproti lhůtě pro podání odporu stanoví zákon lhůtu k podání námitek přísněji – pouze třídenní. Další odchylka oproti odporu jako obraně proti „běžnému" platebnímu rozkazu je zákonný požadavek odůvodnění těchto námitek. Pozdě podané námitky nebo námitky neobsahující odůvodnění soud odmítne (§ 175 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).[67] Navíc se ve směnečném (šekovém) zkráceném řízení uplatňuje jako výraz směnečné přísnosti zásada koncentrace řízení. V dalším řízení může soud přihlížet pouze k námitkám podaným právě ve shora zmiňované třídenní lhůtě, další námitky již žalovaný uplatňovat nemůže. „Vzhledem k tomu, že zákon váže podání námitek na krátkou lhůtu a že umožňuje jednat jen o včas podaných námitkách, nelze

[66] Podal-li žalovaný proti vydanému směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu námitky, tedy napadl-li jej ve věci samé, je samozřejmě napaden i výrok o nákladech řízení. Samostatné odvolání tedy není na místě.

[67] Stejně soud postupuje, podal-li námitky ten, kdo k tomu není oprávněn.

po uplynutí této lhůty (tedy případně až při jednání) uplatňovat takovou obranu, která nebyla uvedena v námitkách. Takto opožděně podané námitky soud odmítne usnesením, proti němuž je odvolání přípustné. Žalovaný ovšem může při jednání uvádět nové skutečnosti a nabízet důkazy k obraně, kterou již v námitkách uplatnil."[68]

Pravidelně budou zřejmě námitky obsaženy v jediném podání, tentýž účastník může však námitky podat i ve více podáních. Důležité je, aby pro všechna tato podání byla dodržena zákonná třídenní lhůta. „Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu lze podat ve více samostatných podáních, pokud všechna tato podání jsou alespoň dána na poštu ve lhůtě tří dnů od doručení směnečného platebního rozkazu." – rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 2. 2000, 5Cmo 13/99.[69]

Jak bylo uvedeno již výše, je-li více žalovaných, podává každý z nich námitky za sebe a účinky podání těchto námitek nastávají pouze ve vztahu k tomu ze žalovaných, který je podal (na rozdíl od odporu, u kterého stačí, aby byl podán i jen jediným žalovaným a platební rozkaz je zrušen v plném rozsahu - § 174 odst. 2 o. s. ř.). Směneční dlužníci jsou totiž vždy samostatnými společníky ve smyslu ustanovení § 91 odst. 1 o. s. ř. Stejně tak jedná pouze sám za sebe případný vedlejší účastník, jehož přítomnost je i ve směnečném rozkazním řízení možná. Jeho námitky tak nemohou mít žádný vliv ani na postavení toho účastníka, na jehož straně vedlejší účastník v řízení vystupuje.

Námitky se podávají u soudu, který směnečný (šekový) platební rozkaz vydal.

Námitkami lze napadnout směnečný (šekový) platební rozkaz jako celek, nebo se mohou týkat jen určité jeho části. V tom případě i jejich účinky nastávají jen v rozsahu, v jakém se žalovaný brání. Nenapadená část pak nabývá účinků pravomocného rozsudku.

„Třídenní lhůta pro podání námitek do směnečného platebního rozkazu vymezuje konec lhůty a nikoliv její začátek. Začátek této lhůty je

---

[68] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 784

[69] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 86

vymezen vydáním směnečného platebního rozkazu. To znamená, že všechny námitky podané odpůrcem v období ode dne vydání směnečného platebního rozkazu do uplynutí lhůty třetího dne od jeho řádného doručení, je třeba pokládat za právně relevantní, i když se o obsahu směnečného platebního rozkazu odpůrce dozvěděl jiným způsobem." – usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 1998, 9Cmo 375/98.[70]

Námitky podané po uplynutí zákonné třídenní lhůty soud jako opožděné usnesením odmítne (stejně postupuje i ohledně námitek, které neobsahují odůvodnění, nebo jsou podány neoprávněnou osobou). Rozhodnout o odmítnutí však soud musí pouze o opožděných námitkách podaných do doby nařízení soudního jednání; k námitkám došlým soudu po nařízení jednání se nepřihlíží bez dalšího (§ 175 odst. 4 o. s. ř.).

Žalovaný může podané námitky vzít zpět. V takovém případě soud vydá bez nutnosti nařizovat jednání usnesení o zastavení řízení o námitkách. Směnečný (šekový) platební rozkaz pak nabývá účinků pravomocného rozsudku, a to ke dni uplynutí lhůty k podání námitek.

3.3.5.1 Klasifikace námitek

Námitky lze dělit podle různých kritérií. Jednou z možností je rozlišování na námitky hmotněprávní a procesní. Mezi námitky vycházející z práva hmotného patří např. námitka splnění dluhu, započtení, prominutí dluhu, promlčení nároku, neplatnosti směnky, atd. Procesněprávní námitkou může být námitka nepříslušnosti soudu, procesní nezpůsobilosti nebo nezpůsobilosti být účastníkem řízení. Pokud jde o procesněprávní námitky poukazující na nedostatek podmínek řízení, neuplatní se u nich zásada koncentrace řízení, neboť k existenci těchto podmínek je soud povinen přihlížet kdykoli za řízení. Výjimkou je místní nepříslušnost soudu, kterou musí žalovaný uplatnit již v námitkách, které představují jeho první úkon ve věci.

K námitce započtení se vztahuje usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 1996, 5Cmo 753/95: „Proti směnečnému platebnímu rozkazu je

[70] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 86

přípustná námitka započtení. Je-li k započtení namítnutá protipohledávka předmětem jiného soudního řízení, je to i ve směnečné věci důvodem pro rozhodnutí o přerušení řízení podle § 109 odst. 2 o. s. ř."[71] Za předpokladu, že o protipohledávku namítnutou k započtení proti uplatněnému směnečnému nároku žádné řízení neprobíhá, posuzuje soud její důvodnost jako prejudiciální otázku.

„Námitka místní nepříslušnosti soudu prvního stupně sama o sobě není odůvodněnou námitkou proti směnečnému platebnímu rozkazu." – usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2003, 9 Cmo 414/2002.[72] I kdyby totiž námitka místní příslušnosti byla důvodná, nemůže sama o sobě vést k ničemu jinému, než ke změně soudu, u kterého bude v řízení o námitkách pokračováno. Pokud by tedy námitky neobsahovaly jiné tvrzení než výše uvedené, nemůže být výsledkem řízení o nich zrušení směnečného platebního rozkazu.

Námitky lze také rozlišovat relativní a absolutní. Zatímco prvně jmenované může uplatnit kdokoli proti komukoli (jde nejčastěji o námitku dlužníka, že chybí nějaká náležitost směnky nebo o námitku promlčení), námitky relativní může uplatnit jen určitý účastník směnečného vztahu vůči jinému určitému účastníku tohoto vztahu (např. námitka neplatnosti právního úkonu z důvodu nezpůsobilosti osoby, která jej činila, nebo z důvodu omylu).

3.3.6 Rozsudek o námitkách

Ustanovení § 175 odst. 4 o. s. ř. říká, že podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; k námitkám později vzneseným však již nelze přihlížet. V rozsudku soud vysloví, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu.

Uvedené ustanovení dopadá na situaci, kdy byly podány námitky, které splňují zákonem předepsané náležitosti, tedy byly podány žalovaným

[71] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 98

[72] Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005, str. 97

jako oprávněnou osobou, byly odůvodněny a nejsou opožděné. Projevem koncentrace směnečného řízení je zákonný zákaz přihlížet k námitkám vzneseným později (rozumí se než v předepsané třídenní lhůtě). Zásada koncentrace se nevztahuje na námitky procesní vztahující se k podmínkám řízení, jak je již uvedeno výše.

Z výše uvedeného plyne, že podáním námitek nastává zcela odlišná situace než po podání odporu proti platebnímu rozkazu. Odpor totiž automaticky vydaný platební rozkaz ruší a nařízením soudního jednání se účastníci dostávají do stejné situace, jako by ani žádný vydán nebyl. V případě směnečného (šekového) platebního rozkazu je tomu jinak. Podané námitky pouze zabraňují tomu, aby směnečný (šekový) platební rozkaz dospěl do právní moci a tím nabyl účinků pravomocného rozsudku, neruší jej však.

To, zda vydaný směnečný (šekový) platební rozkaz zůstane i nadále v platnosti, či bude zrušen a v jakém rozsahu, je předmětem soudem nařízeného jednání. Soud tak zkoumá vydaný platební rozkaz z hlediska důvodnosti obrany žalovaného obsažené v podaných námitkách. Důkazní břemeno k prokázání důvodnosti a oprávněnosti námitek spočívá na žalovaném, neboť žalobce svůj nárok dostatečně prokázal předložením směnky. Shledá-li soud námitky důvodnými, rozsudkem platební rozkaz zcela nebo zčásti zruší, v opačném případě tímto rozsudkem ponechá platební rozkaz v platnosti. Vzhledem k tomu, že ve věci již bylo meritorně rozhodnuto, nemůže výrok rozsudku znít na uložení povinnosti zaplacení žalované částky a nemůže jím ani být žaloba zamítnuta.

Je-li tímto rozsudkem směnečný (šekový) platební rozkaz zrušen, neexistuje ve věci meritorní rozhodnutí (nebylo žalobě vyhověno ani nebyla zamítnuta), a tudíž ani překážka věci rozsouzené. Nic tedy nebrání tomu, aby byl v budoucnu veden mezi týmiž účastníky další spor o nárok z téže směnky.

Pokud je rozsudkem o námitkách potvrzena platnost vydaného platebního rozkazu, po právní moci tohoto rozsudku nabývá rovněž směnečný (šekový) platební rozkaz právní moci a vykonatelnosti. Představuje

exekuční titul a na základě něj je pak možné vést výkon rozhodnutí kterýmkoli ze zákonem stanovených způsobů.

4. INSTITUTY OBDOBNÉ

4.1 Pojem

Od novely č. 171/1993 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 9. 1993 se v českém právním řádu objevily dva instituty – rozsudek pro uznání - § 153a o. s. ř. a rozsudek pro zmeškání, tzv. kontumační rozsudek - § 153b o. s. ř. Jedná se o instituty, které za splnění zákonných podmínek stejně jako zkrácené řízení usnadňují práci soudu a žalobci umožňují rychleji domoci se svého práva. To je také důvod, proč je jim v této práci věnována pozornost.

Žádný z výše uvedených rozsudků není v našich procesních předpisech novinkou – oba totiž již existovaly, a to až do r. 1950. Do pozdějších právních předpisů se již nedostaly. „Zejména rozsudek pro zmeškání byl později uváděn jako přímo odstrašující příklad procesního formalismu (rozuměj buržoazního), který je v příkrém rozporu se zásadou materiální pravdy, a proto pro náš (rozuměj socialistický) právní řád nepřijatelný."[73] Princip materiální pravdy byl základním principem tehdejší koncepce jednotného procesu, který byl uplatňován pro všechna civilní řízení, sporná i nesporná. Rozsudek pro zmeškání tak byl jako ideologicky nevhodný z právního řádu odstraněn, a to i přes skutečnost, že skutečná materiální pravda není často výsledkem ani běžného řízení (o výsledku rozhodují důkazy, nikoli sebepravdivější tvrzení, pro která důkazy nejsou předloženy). Rovněž rozsudek pro uznání byl z právní úpravy odstraněn, a to z důvodu jejího zjednodušení. To spočívalo v úvaze, že pokud v průběhu řízení dojde k uznání nároku žalobce žalovaným, soud může podle tohoto uznání rozhodnout a nepotřebuje zvláštní typ rozsudku.

---

[73] Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993, str. 593

Politické změny po roce 1989 s sebou samozřejmě přinesly i změny v oblasti práva. Od požadavku materiální pravdy se ustupuje, a to zejména ve vztahu ke spornému řízení. Jednou z mnoha novel původního Občanského soudního řádu z r. 1963 je i zák. č. 171/1993 Sb., znovuzavádějící rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání.

4.2 Rozsudek pro uznání

4.2.1 Podstata

Jak uvedeno výše, ani při neexistenci výslovné úpravy rozsudku pro uznání do 31. 8. 1993 nic nebránilo soudu rozhodnout podle uznání žalovaného učiněného během soudního řízení, avšak běžným rozsudkem. Důvodem pro návrat k tomuto institutu je to, že jde o rozsudek úsporný. „Opírá se o dispozitivní procesní úkon žalovaného a nevyžaduje další, zejména skutkové odůvodnění."[74]

Zákon stanoví, že uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce (§ 153a odst. 1 o. s. ř.).

Ze znění § 153a odst. 1 o. s. ř. je zřejmé, že existují tři možnosti, za kterých lze vydat rozsudek pro uznání. Předně jde o situaci, kdy žalovaný uzná nárok uplatněný žalobou jako celek. V takovém případě soud rozhoduje ze zákona (není třeba návrh žalobce) rozsudkem pro uznání a řízení tím končí. Bez nutnosti návrhu žalobce rozhodne soud tímto rozsudkem i v druhém případě, tedy pokud žalovaný uzná základ žalobcova nároku, rozsudek pro uznání tu má však povahu rozsudku mezitímního. Řízení proto nekončí, neboť je nutno dále rozhodnout o výši nároku, které se žalovaného uznání netýkalo. Poslední možností uváděnou zákonem je situace, kdy žalovaný uzná nárok žalobce pouze částečně. Tehdy soud rozhoduje

[74] Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993, str. 598

rozsudkem pro uznání pouze tehdy, navrhne-li to žalobce. Při absenci takového návrhu nelze uvedeným rozsudkem rozhodnout, soud pokračuje v řízení a při svém rozhodování bere v úvahu, že část nároku byla hmotněprávně uznána.

Uznání nároku musí žalovaný učinit vůči soudu, jinak by se jednalo o hmotněprávní uznání dluhu, na základě kterého soud rozsudek pro uznání nevydá. Za této situace by soud rozhodoval běžným kontradiktorním rozsudkem, přičemž hmotněprávní uznání dluhu by bral v potaz.

Zákon ukládá soudu v ust. § 41 odst. 2 o. s. ř. posuzovat každý úkon účastníků podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen. Nejinak je tomu i v případě uznání nároku žalovaným dle § 153a o. s. ř. „Procesní úkon, jímž žalovaný nepochybně projevuje nejen vědomost o svém dluhu, vyplývajícím ze žalobního návrhu, ale i vůli (ochotu) nárok žalobce nepodmíněně uspokojit, je třeba považovat za uznání nároku s účinky dle § 153a o. s. ř." – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, 29 Cdo 522/2001.[75] V praxi jsou poměrně častá podání žalovaných označená jako odpor proti platebnímu rozkazu, která však nic nenamítají proti uplatněnému nároku nebo jeho výši, a žalovaný v nich pouze uvádí, že žalovanou částku není schopen zaplatit najednou a žádá o povolení splátek – brání se tedy pouze proti 15ti denní lhůtě k zaplacení. Takové podání žalovaného sice způsobí zrušení platebního rozkazu, při následném ústním jednání však je třeba rozhodnout rozsudkem pro uznání. Předmětem dokazování pak zůstává pouze otázka, zda jsou splněny podmínky pro stanovení jiné než zákonné lhůty k plnění. Jiná je situace, kdy žalovaný sice uznává existenci žalobního nároku, zároveň však ve své obraně uvádí důvody, pro které není ochoten nárok uspokojit. „Namítá-li žalovaný proti žalobnímu nároku, že jím uplatňovaný nárok zanikl započtením, nejsou splněny zákonné předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle ust. § 153a o. s. ř." – usnesení

[75] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 11

Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 10. 1994, 6Co 2198/94.[76]

Základní podmínkou pro vydání rozsudku pro uznání tedy je, že žalovaný v průběhu řízení uzná zcela, zčásti nebo v základu nárok žalobcem uplatňovaný. Uznání žalovaného je procesním úkonem, tedy úkonem adresovaným soudu. Uznávací prohlášení může žalovaný učinit všemi způsoby, kterými lze činit ostatní podání určená soudu, v praxi nejčastější je uznání učiněné při jednání do protokolu (při jednání si strany často uvědomí, že jejich stanoviska nejsou tak protichůdná, jak to na první pohled vypadalo, a že zdlouhavé a nákladné soudní řízení není výhodné pro žádnou z nich). Pokud činí žalovaný uznání při jednání, tvoří obsah uznání přílohu k protokolu o jednání, kterou žalovaný podepíše. Tento požadavek vyplývá z ust. § 21 odst. 4 vyhl. MS ČR č. 37/92 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, kde je výslovně uvedeno, že protokol o jednání, při němž došlo ze strany žalovaného k uznání nároku, musí být podepsán předsedou senátu, zapisovatelem a žalovaným. Je-li protokol vyhotovován pomocí diktafonu (což je zřejmě pravidlem), musí být při jednání vyhotovena příloha k protokolu, kterou podepíše předseda senátu a žalovaný. „Nedostatek vlastnoručního podpisu na protokolu o jednání obsahujícím uznání nároku znamená nesplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání." – usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 11. 1998, 24Co 86/96.[77]

Uznání musí žalovaný učinit v průběhu soudního řízení, tzn. před soudem prvního stupně, příp. před soudem odvolacím, a to do okamžiku vyhlášení rozhodnutí, kterým se řízení končí.

Je-li žalovaných více, je rozhodující otázka, zda se jedná o společenství nerozlučné či samostatné. V prvním případě musí s uznáním nároku souhlasit všichni nerozluční společníci, v případě druhém uznání

---

[76] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 11

[77] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 12

zavazuje pouze toho ze samostatných společníků, který je učinil. Stanovisko vedlejšího účastníka k uznání žalovaného nemá právní význam.

„Dojde-li k uznání nároku procesním úkonem žalovaného a je-li na tomto základě rozsudek pro uznání přípustný (§ 153a odst. 2 o. s. ř.), je soud povinen rozhodnout podle tohoto uznání (vydat konečný nebo mezitímní rozsudek pro uznání) i bez výslovného návrhu žalobce (§ 153a odst. 1 o. s. ř.). Jestliže žalovaný uzná nárok jen zčásti, vydá soud rozsudek pro uznání (částečný rozsudek pro uznání) jen na návrh žalobce."[78] Po uznání celého nároku žalovaným, příp. částečném uznání nároku ve spojení s návrhem žalobce, vzniká tedy soudu povinnost vydat rozsudek pro uznání. Pokud však soud dojde k závěru, že rozsudek pro uznání není přípustný, ačkoli se jeho vydání žalobce domáhá, musí takový jeho návrh usnesením zamítnout.

Povinnost soudu vydat rozsudek pro uznání za splnění výše uváděných předpokladů může v praxi přinést i právně těžko řešitelné situace. Může dojít k případu, kdy žalovaný v průběhu řízení uzná nárok dle § 153a odst. 1 o. s. ř., vzápětí pohledávku zaplatí a nejpozději při jednání, svolaném za účelem vyhlášeni rozsudku pro uznání, zaplacení pohledávky soudu oznámí a prokáže. Ustanovení § 153a o. s. ř. nedává soudu možnost v případě splnění všech procesních podmínek, uvedených v tomto ustanovení, nevydat rozsudek pro uznání. Jednoduché bude řešení této situace, pokud žalobce vezme žalobu zpět – soud řízení dle § 96 o. s. ř. zastaví. Pokud tak neučiní (účastníci se k vyhlášení rozsudku pro uznání často nedostavují, navíc zák. č. 30/2000 Sb. umožnil nenařizovat jednání pouze za účelem vyhlášení tohoto rozsudku), nezbývá soudu než rozsudek pro uznání vydat, přestože vymáhaná pohledávka je již zaplacena. Navíc podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. soud rozhodující o výkonu rozhodnutí nemá možnost výkon zastavit, jestliže právo přiznané rozsudkem pro uznání zaniklo před vydáním tohoto rozsudku (uvedené ustanovení pamatuje toliko na rozsudek pro zmeškání). Žalovaného oznámení není možno považovat ani

[78] Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 698

za zpětvzetí uznání nároku, neboť o. s. ř. by musel možnost zpětvzetí uznání výslovně připustit. Proto se objevují názory, že *de lege ferenda* by bylo vhodné doplnit existující právní úpravu rozsudku pro uznání o možnost vzít zpět uznání učiněné dle § 153a o. s. ř. I pouhé oznámení žalovaného, že vymáhanou pohledávku zaplatil, by bylo možné s pomocí § 41 odst. 2 o. s. ř. vyložit jako zpětvzetí uznání.[79]

Ani takové řešení dle mého názoru není uspokojivé. Právě uznání nároku žalovaným je důvodem, proč žalovaný pohledávku zaplatil, proto lze jen těžko oznámení žalovaného o zániku (zaplacení) nároku žalobce posuzovat jako zpětvzetí uznání. Lépe by bylo dát soudu přímo možnost v případě uznání nároku a jeho následném zániku (v důsledku splnění žalovaným) rozsudek pro uznání nevydat, i když ostatní podmínky pro jeho vydání byly splněny. Rovněž ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. by bylo vhodné upravit tak, aby výkon rozhodnutí mohl být zastaven i tehdy, pokud právo zaniklo před vydáním rozsudku pro uznání, jak je tomu v případě rozsudku pro zmeškání.

Jak již bylo uvedeno výše, za splnění zákonných podmínek musí soud rozsudek pro uznání vydat. Uznání žalovaného má za následek, že soud se nezabývá dosud získanými skutkovými zjištěními ani se nesnaží další získat a rozhoduje na základě tohoto dispozitivního úkonu žalovaného. „Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok, který je proti němu žalobou uplatňován (§ 153a o. s. ř.), nesmí soud žalobu zamítnout proto, že žalobce neunesl důkazní břemeno." – rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 4. 1998, 12 Cmo 508/96.[80]

Rozsudek pro uznání představuje zvláštní typ rozsudku a měl by tak být i označen, avšak za situace, kdy z odůvodnění rozsudku je zcela zřejmé, že bylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání, „skutečnost, že rozsudek není

---

[79] Derka, L.: Několik poznámek k rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání, Právní praxe v podnikání, 7 – 8/1996, str. 53 – 55

[80] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 15

v záhlaví označen jako rozsudek pro uznání, nezakládá důvodnost odvolání". - usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, 26Cdo 1878/2002.[81]

Již dříve bylo uvedeno, že rozsudek pro uznání je rozsudkem úsporným, zkráceným. V odůvodnění se soud nezabývá skutkovými zjištěními, je zde pouze uveden předmět řízení (z důvodu překážky *rei iudicatae*) a důvod, proč bylo rozhodováno rozsudkem pro uznání. Tím může být uznání nároku žalovaným nebo fikce tohoto uznání (viz kapitola 4.2.3 Fikce uznání).

4.2.2 Kdy nelze rozhodovat rozsudkem pro uznání

Jak již uvedeno výše, při použití rozsudku pro uznání je potlačen princip materiální pravdy. Uzná-li žalovaný nárok žalobce, soud dále nezjišťuje skutkový stav věci a rozhoduje podle tohoto uznání. Z tohoto důvodu se institut rozsudku pro uznání nehodí pro všechny typy řízení, ale pouze pro řízení sporná (ani zde ne pro všechna, jak bude uvedeno níže). Uplatnění najde především ve sporech o plnění ze závazkových právních vztahů podle Občanského zákoníku a Obchodního zákoníku, tedy tam, kde se rozhoduje o právech, kterými subjekty mohou volně nakládat i mimo řízení.

Podle znění § 153a odst. 2 o. s. ř. nelze rozsudek pro uznání vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Podle § 99 odst. 1 o. s. ř. mohou účastníci skončit řízení soudním smírem, připouští-li to povaha věci. Z uvedeného je zřejmé, že pokud to povaha věci nepřipouští, nelze nejen uzavřít a schválit smír, ale ani rozhodnout rozsudkem pro uznání.

Je-li rozsudek pro uznání institutem výlučně sporného řízení, nepřipadá jeho použití v úvahu ve věcech, v nichž lze řízení zahájit i bez návrhu. Jedná se o skupinu řízení, ve kterých je soudem rozhodováno o právech a povinnostech účastníků, které mají tak velikou společenskou

[81] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 15

důležitost, že zákon již v samém počátku řízení prolamuje jednu z nejdůležitějších zásad – zásadu dispoziční. Aniž by některá ze zúčastněných osob projevila vůli k soudnímu řešení nastalé situace, soud sám svým rozhodnutím zahajuje řízení a ve věci rozhoduje. V těchto řízeních se také uplatňuje v daleko vyšší míře princip materiální pravdy (což se projevuje i odlišným režimem dokazování) a účastníci nemohou v takové míře jako v řízeních sporných svými právy a povinnostmi, která jsou v rámci těchto řízení řešena, nakládat.

Další skupinou řízení, jejichž povaha vylučuje vydání rozsudku pro uznání, jsou ta, v nichž se rozhoduje o osobním stavu (o rozvodu, o neplatnosti manželství, o určení, zda tu manželství je či není, o určení otcovství, o osvojení, o způsobilosti k právním úkonům, o prohlášení za mrtvého – demonstrativní výčet je uveden v § 80 o. s. ř.). Z tohoto výčtu je patrno, že kromě řízení nesporných, o kterých se zmiňuje předchozí odstavec, existují také řízení sporná, u nichž vydání rozsudku pro uznání nepřichází v úvahu.

Poslední skupinou řízení, ve kterých nelze uzavřít a schválit smír, ani vydat rozsudek pro uznání, jsou věci, v nichž hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního vztahu.

Vedle povahy věci je dalším kritériem pro posouzení možnosti schválit smír (a tedy i možnosti rozhodnout rozsudkem pro uznání) soulad s právními předpisy - § 99 odst. 2 o. s. ř. „Soud se při zkoumání předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání musí zabývat i tím, zda vydání rozsudku není vyloučeno nejen povahou věci, ale ani rozporem s kogentními právními předpisy." – usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 1998, 2 Cdon 994/97.[82] K takové situaci může dojít např. tehdy, jestliže hmotné právo váže povinnost plnění jednoho z účastníků na povinnost protiplnění druhého (př. § 457 obč. zák.), přičemž žaloba takovou podmíněnost neobsahuje. V tomto případě soud nemůže tuto vzájemnou restituční povinnost vyplývající ze zákona pojmout do výroku rozsudku, aniž by překročil žalobní

[82] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 17

návrh. Proto zde není možné vydat rozsudek pro uznání. – viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 5. 2004, 33Odo 220/2004.[83]

4.2.3 Fikce uznání

Zákonem č. 30/2000 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001, byla zavedena možnost soudu vydat rozsudek pro uznání nejen, pokud žalovaný nárok žalobce uzná, ale také pokud se má za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 153a odst. 3 o. s. ř.).

Toto ustanovení úzce souvisí s § 114b o. s. ř. Ten umožňuje soudu v odůvodněných případech uložit usnesením žalovanému, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vyličil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení. Tuto soudem uloženou povinnost musí žalovaný splnit ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení. Toto usnesení nesmí být vydáno ani doručeno po prvním jednání ve věci a musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno. Zároveň nesmí být doručeno dříve než žaloba. Tím je zajištěno, že pro žalovaného vážné následky nesplnění povinnosti vyjádření ve věci nenastanou, pokud se o usnesení skutečně nedozví (vyloučení náhradního doručení, doručení do vlastních rukou) a zároveň že bude vědět vše o nároku, ke kterému se má vyjádřit, v momentě, kdy mu začne běžet lhůta ke splnění povinnosti (žaloba mu musí být doručena nejpozději s tímto usnesením).

Usnesení dle § 114b o. s. ř. vydává předseda senátu (samosoudce). Ze znění zák. č. 189/94 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že toto usnesení není oprávněn vydat vyšší soudní úředník, a to ani pokud je součástí výroku platebního rozkazu. Proto pokud by k jeho vydání vyšším soudním úředníkem (či justičním čekatelem)

[83] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 19

došlo, nemohla by nastat fikce uznání nároku žalovaným dle § 114b o. s. ř. a nemohlo by ani být rozhodnuto rozsudkem pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř. (shodně R 57/2005).[84]

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle § 114b odst. 1 o. s. ř. včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen. Při splnění všech podmínek pro fikci uznání nároku žalovaným má soud povinnost vydat rozsudek pro uznání.

Před vydáním usnesení dle § 114b o. s. ř. je povinností soudu zvážit, zda se tvrzení obsažená v žalobě mohou stát základem pro vydání rozsudku pro uznání. „Je-li žaloba zjevně bezdůvodná, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu, aby žalovaný byl vyzván k vyjádření dle § 114b o. s. ř.; o takové žalobě nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř." – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, 29 Odo 296/2003.[85]

Usnesením ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004 judikoval ve vztahu k § 114b o. s. ř. Nejvyšší soud.[86] Z tohoto rozhodnutí je patrný velmi restriktivní přístup k využívání zmíněného zákonného ustanovení – jeho použití by mělo dle názoru Nejvyššího soudu přicházet v úvahu jen

---

[84] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 23

[85] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 20

[86] „Povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout. Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména v takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že – ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska skutkového stavu mimořádně obtížnou – tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto. Ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. vyloučeno."

v mimořádně složitých případech. Jaký je ale důvod, který by měl soudu bránit využití tohoto dle mého názoru velmi praktického nástroje ve věcech méně složitých či přímo jednoduchých? Usnesení dle § 114b o. s. ř. slouží primárně jako nástroj k získání stanoviska žalovaného za účelem přípravy jednání. Teprve, pokud žalovaný, majíce k dispozici informaci o následku, této výzvě nevyhoví, nastupuje sankce ve formě fikce uznání nároku žalobce. Nevyjádří-li se žalovaný (ať již ve věci jednoduché, či složité), vyjadřuje tím svůj postoj k případu, vzdává se možnosti uplatnění svých procesních práv. Pokud by bylo použití ustanovení § 114b o. s. ř. u jednoduchých případů vyloučeno, bylo by v nich nutno vždy nařizovat jednání, což má vliv na délku i náklady řízení.

Problém pojetí usnesení dle § 114b o. s. ř. má ještě další aspekt. Toto usnesení lze vydat také spolu s platebním rozkazem, přičemž v takovém případě počíná lhůta k podání stanoviska běžet ode dne podání případného odporu. Právě ve spojení s vydaným platebním rozkazem se jeví ustanovení § 114b o. s. ř. jako velmi praktické – snadno se tak zamezí protahování sporu účelovým podáváním odporu bez jakéhokoli důvodu pouze s cílem prodloužit trvání řízení. Jak ale ze žaloby na vydání platebního rozkazu poznat mimořádnou složitost případu, která dle současného pojetí Nejvyššího soudu jediná opravňuje soud k vydání usnesení dle § 114b o. s. ř. Aby soud vydal platební rozkaz, musí uplatněné právo vyplývat ze skutečností uvedených žalobcem. Žaloby jsou psány velmi jednostranně, žalobce samozřejmě soudu vylíčí především skutečnosti mluvící v jeho prospěch, proto i případy mimořádně složité se v prvopočátku mohou jevit jako zcela jednoznačné.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům se přikláním spíše k co nejširšímu využití možností ustanovení § 114b o. s. ř. Dle mého názoru je žalovaný dostatečně chráněn před důsledky tohoto ustanovení (poučení, lhůty, způsob doručování), takže jeho případně širším využitím nemůže být

nijak poškozen. Soudu pak tento institut poskytuje možnost zkrátit řízení tam, kde by docházelo pouze k účelovému prodlužování.[87]

4.2.4 Obrana proti rozsudku pro uznání

Opravným prostředkem proti rozsudku vydanému v civilním řízení je podle naší právní úpravy odvolání. Nejinak je tomu v případě rozsudku pro uznání.

Na rozdíl od odvolání proti běžnému rozsudku je možnost odvolání proti rozsudku pro uznání co do přípustných důvodů značně omezena. Odvolací důvody u rozsudku pro uznání uvádí ustanovení § 205b o. s. ř.

Prvním odvolacím důvodem je skutečnost, že nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepříslušný soud prvního stupně, rozhodnutí prvního stupně vydal vyloučený soudce (přísedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát (§ 205 odst. 2 písm. a) o. s. ř.). Druhým odvolacím důvodem by pak byly skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání tohoto rozsudku. Z tohoto výčtu je zřejmé, že odvolání proti rozsudku pro uznání nelze podat z důvodu neúplných nebo nesprávných skutkových zjištění. Vzhledem k povaze tohoto rozhodnutí, kdy soud skutkově své rozhodnutí neodůvodňuje (a po uznávacím úkonu žalovaného dále ani skutková zjištění dále neprovádí), tomu ani jinak být nemůže. „Uznáním podle ustanovení § 153a o. s. ř. prohlašuje žalovaný, že nárok proti němu uplatněný je po právu a vzdává se přezkoumání oprávněnosti tohoto nároku soudem."[88]

Jedinými hledisky, ze kterých může být rozsudek pro uznání přezkoumáván je, zda byly splněny všechny předpoklady pro jeho vydání a dále zda nebyly porušeny základní procesní zásady týkající se splnění procesních podmínek, věcné příslušnosti soudu a jeho obsazení. Z uvedeného je zřejmé, že obrana proti rozsudku pro uznání nemůže být

---

[87] Shodně např. Stavělík, P.: Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b o. s. ř., Právní rozhledy 8/2005

[88] Bartoš, A.: Rozsudek pro uznání, Právní rádce 1/1995, str. 14

věcná (neúčinná tak je námitka splnění dluhu, promlčení nebo neexistence závazku). Rozsudek pro uznání se od běžného rozsudku liší pouze tím, že je vydáván na základě uznání či fikce uznání a nikoli na základě skutkových zjištění učiněných soudem v průběhu řízení. Došlo-li by proto v řízení k vadám vyjmenovaným v § 205 odst. 2 písm. a) o. s. ř., musí existovat možnost přezkumu pro tyto vady.

Výčet odvolacích důvodů uvedený v § 205b o. s. ř. je uzavřený. Proto je-li podáno odvolání z důvodu jiného, odvolací soud je odmítne jako nepřípustné.

Omezení odvolacích důvodů se týká pouze výroku ve věci samé, tzv. vedlejších výroků (např. o nákladech řízení) se nedotkne. V případě rozsudku pro zmeškání neplatí nepřípustnost odvolání v tzv. bagatelních věcech, tedy ve věcech, ve kterých bylo rozhodováno o peněžitém plnění nepřevyšujícím 2.000,- Kč (§ 202 odst. 2 o. s. ř.).

4.3 Rozsudek pro zmeškání

4.3.1 Podstata

Rozsudek pro zmeškání (kontumační rozsudek[89]) je druhým zvláštním typem rozsudku, který se do Občanského soudního řádu vrátil po 1. 9. 1993, a to zák. č. 171/93 Sb. I v tomto případě se jedná o institut využitelný pouze v režimu sporného řízení.

Stejně jako v případě rozsudku pro uznání, i u rozsudku pro zmeškání odpadá zjišťování skutkového stavu věci a soud rozhoduje na základě skutkových tvrzení, předložených jednou stranou, a to žalobcem. Rozdíl však spočívá v tom, že rozsudek pro zmeškání je rozsudkem sankčním – soud rozhoduje v nepřítomnosti žalovaného, který se bez omluvy nedostavil k jednání, a vychází při tom ze skutkových tvrzení přítomného žalobce. Základem soudního rozhodnutí jsou tedy skutečnosti tvrzené, nikoli

[89] Kontumace – vyloučení z dalšího řízení pro neúčast na nařízeném jednání soudu. Odsoudit *in contumaciam* – odsoudit pro neposlušnost, v nepřítomnosti

prokázané, neboť dokazování se neprovádí (zde je možno spatřit podobu s rozkazním řízením). „Nevyplývá-li požadovaný nárok z tvrzených skutečností, soud nejenže kontumačním rozsudkem nárok nepřizná (byť by jinak podmínky byly splněny), ale může dokonce žalobu ihned zamítnout. To však již nikoli rozsudkem pro zmeškání, ale řádným rozsudkem kontradiktorním, stejně jako kdyby měl skutečnosti, z nichž ale nárok neplyne, bezpečně zjištěny."[90]

Stejně jako rozsudek pro uznání, i rozsudek pro zmeškání je zvláštním typem rozsudku a musí tak být výslovně označen. Rozhodl-li soud rozsudkem pro zmeškání, obsahuje rozsudek jednodušší a kratší odůvodnění – podle § 157 odst. 3 o. s. ř. v takovém případě uvede soud v odůvodnění pouze předmět řízení (z důvodu individualizace věci a možnosti následného posouzení, pro které případy bude rozsudek tvořit překážku *rei* iudicatae) a stručně vyloží důvody, pro které rozsudkem pro zmeškání rozhodl (soud musí uvést, na základě čeho učinil závěr, že jsou splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání). Povinným obsahem rozsudku pro zmeškání je i poučení ve smyslu § 205b o. s. ř. – stejně jako v případě rozsudku pro uznání jsou i zde odvolací důvody omezené (viz kapitola 4.3.4 Možnosti obrany proti rozsudku pro zmeškání).

4.3.2 Předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání

Podle § 153b odst. 1 o. s. ř. zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do vlastních rukou (§ 45b) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů a ve věcech uvedených v § 118b[91] nejméně třicet dnů přede dnem,

---

90 Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993, str. 594

91 V § 118b OSŘ jsou vyjmenovány případy nově zavedené koncentrace řízení ve věcech ochrany osobnosti podle Občanského zákoníku, ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, ve sporech vyvolaných konkurzem a vyrovnáním, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním

kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.

Ve shora uvedeném zákonném ustanovení jsou vyjmenovány procesní předpoklady, za kterých lze vydat rozsudek pro zmeškání – zmeškání žalovaného, první jednání ve věci a návrh žalobce.

4.3.2.1 Zmeškání žalovaného

Prvním předpokladem je zmeškání žalovaného, tedy fakt, že žalovaný se bez důvodné a včasné omluvy nedostavil k jednání, ačkoli mu byly řádně do vlastních rukou doručeny žaloba a předvolání k jednání, a to ve lhůtách uvedených v § 153b odst. 1 o. s. ř. Všechny uvedené okolnosti musejí být splněny současně.

Aby soud mohl učinit závěr o tom, zda bylo žalovanému, který se k jednání nedostavil, doručeno řádně a včas, musí mít před vydáním rozsudku pro zmeškání k dispozici doručenku tento fakt prokazující. Není-li včasné doručení vykázáno, není možno rozsudek pro zmeškání použít.

Nedostavení se k prvnímu jednání soudu má za splnění ostatních podmínek pro žalovaného velmi nepříznivý dopad – neúspěch ve věci. Je proto zákonem chráněn – žaloba a předvolání k jednání mu musejí být řádně doručeny do vlastních rukou. Zákon v tomto případě ale nevylučuje doručení náhradní, tedy doručení uložením za zákonem stanovených podmínek (§ 46, § 47, § 50c o.s.ř.). Je tak možné rozhodnout rozsudkem pro zmeškání i za situace, kdy se žalovaný o jednání nedozvěděl, protože důležité je, že předvolání mu bylo doručeno ve smyslu o.s.ř. Žalovaný tak nemůže spoléhat na to, že bude-li ignorovat soudní předvolání, zabrání tak rozhodnutí ve věci, a to případně i rozsudkem pro zmeškání. V případě doručení uložením je

---

jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem.

podmínkou, že adresát se v místě bydliště skutečně zdržuje[92] a měl tak reálnou možnost se o výzvě dozvědět a zásilku vyzvednout. Pokud takovou výzvu ignoruje a zásilku nevyzvedne, musí nést negativní důsledky svého jednání, v tomto případě i v podobě možnosti vydání rozsudku pro zmeškání.

Stejně jako u předvolání k jednání, kde soud vydání rozsudku pro zmeškání nepředpokládá, stanoví i v tomto případě zákon lhůtu deset, resp. třicet dnů.

Další nezbytnou náležitostí předvolání je v tomto případě řádné poučení žalovaného o možnosti soudu rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Je tedy pouze na žalovaném, jaký postoj k věci zaujme – zda se k soudu dostaví a bude se žalobě bránit, či bude jednání ignorovat a učiní tak tvrzení obsažená v žalobě nespornými.

Při doručování předvolání je samozřejmě nutno brát v úvahu, zda účastník – žalovaný není zastoupen. „Nedoručil-li soud předvolání k prvnímu jednání s poučením o možnosti rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání zástupci žalovaného s plnou mocí pro celé řízení, nejsou splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, a to ani tehdy, jestliže k prvnímu jednání předvolal s tímto poučením žalovaného, jehož osobní účasti bylo zapotřebí."[93]

Pokud se žalovaný k prvnímu ve věci nařízenému jednání nedostaví, je pro vydání rozsudku pro zmeškání nutné, aby tak učinil bez důvodné a včasné omluvy. Včasná je omluva tehdy, dojde-li soudu před jednáním, při kterém má být rozsudek pro zmeškání vydán. K omluvě učiněné po termínu jednání soud nemůže přihlížet. Důvodnost omluvy posuzuje soud. Neuzná-li vážnost žalovaným uváděných důvodů, může soud rozsudek pro zmeškání za splnění ostatních podmínek vydat. „Soud může odmítnout uznat důvodnost

---

[92] Výjimkou je doručování právnickým osobám, kde je dle § 47 odst. 4 o.s.ř. uložení písemnosti při doručování na adresu sídla zapsanou v obchodním rejstříku neúčinné pouze pokud tato právnická osoba soudu prokáže, že v době uložení písemnosti a v následujících 3, příp. 10 dnech, ve skutečnosti sídlila jinde a bez zbytečného odkladu požádala o změnu zápisu sídla v obchodním rejstříku.

[93] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 37

omluvy, ale vzhledem k následkům je třeba postupovat s velkou opatrností."[94] Aby soud mohl včasnost a důvodnost omluvy náležitě posoudit a okolnosti tvrzené žalovaným případně i ověřit, musí být omluva ze strany žalovaného odůvodněna, případně podložena příslušnými doklady. „Omlouvá-li účastník (jeho zmocněnec) svou neúčast u jednání časovou kolizí s jiným soudním sporem, může být taková omluva ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. důvodná jen tehdy, jestliže soudu oznámí také konkrétní údaje o tom, proč se nemůže jednání zúčastnit, zejm. jaké jiné jednání mu brání v účasti (v jaké věci a u jakého soudu), kdy se o něm dozvěděl (že k němu byl předvolán dříve než k jednání, z něhož se omlouvá) a že časovou kolizi více jednání nebylo možné vyřešit jinak (nepočítaje v to u zmocněnce účastníka postup podle ust. § 25 odst. 3 o. s. ř.)."[95] Pouhý odkaz na kolizi s jiným jednáním soudu neumožňuje rozlišit, zda je omluva důvodná či zda se ze strany žalovaného jedná o snahu spor protahovat a oddalovat okamžik vydání rozhodnutí. Při absenci odůvodnění omluvy lze dovodit, že omluva důvodná není a lze proto za splnění ostatních zákonných předpokladů rozhodnout rozsudkem pro zmeškání.

Pokud jde o formu omluvy, nemusí jít jen o podání ve smyslu ustanovení § 42 o. s. ř. „Omluvu neúčasti u jednání soudu nebo jiného úkonu lze ve smyslu § 101 odst. 2 a § 153b o. s. ř. uskutečnit i jiným způsobem než podáním podle § 42 o. s. ř."[96] Nelze proto nepřihlížet k omluvě jen proto, že byla učiněna telefonicky. Na zvážení soudu následně bude, zda takovou omluvu bude považovat za důvodnou a včasnou. Telefonická omluva v den jednání soudu pro nemoc žalovaného trvající již týden zřejmě nebude hodnocena jako včasná. Naopak omluva z důvodu poruchy na automobilu

---

[94] Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993, str. 596

[95] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 43

[96] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 39

žalovaného, která se objevila cestou k jednání soudu, nebude moci být uskutečněna jinak než telefonicky a jako včasná brána jistě bude.

Za žalovaného se může dostavit jeho zástupce.

Je-li žalovaných více, musíme rozlišovat samostatné a nerozlučné společenství. V případě nerozlučných společníků lze o zmeškání hovořit až tehdy, nedostaví-li se ani jeden z nich (§ 153b odst. 2 o. s. ř.). Pokud však jde o společenství samostatné, tzn. že jsou spojeny ke společnému řízení věci, které by mohly být projednávány i samostatně, může být vydán rozsudek pro zmeškání i jen v té věci, v níž žalovaný zmeškal, i když se ostatní samostatní společnici k soudnímu jednání řádně dostavili.

Předpoklady, za kterých může soud vydat rozsudek pro zmeškání, musí být splněny v době prvního jednání, které bylo ve věci nařízeno (nyní které se ve věci konalo). Správnost závěru soudu prvního stupně, že tyto předpoklady jsou splněny, se váže výlučně k tomuto okamžiku. Ani odvolací soud nemůže přihlédnout k okolnostem, jež nebyly známy v době, kdy soud prvního stupně rozsudkem pro zmeškání rozhodl. (SJ 92/1997)

Na rozdíl od právní úpravy platné u nás před rokem 1950 neumožňuje o. s. ř. soudu vydat kontumační rozsudek, pokud se k jednání nedostaví žalobce. Rozsudek pro zmeškání tak představuje sankci za nedostavení se pouze pro žalovaného.

4.3.2.2 První jednání ve věci

Ze znění ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. je zřejmé, že rozsudek pro uznání je soud oprávněn vydat pouze při prvním jednání ve věci. Později takto postupovat nesmí, a to ani za situace, kdy žalovaný se k dalším jednáním nedostavuje. Zde je odlišnost od CŘS, který umožňoval stejný postup i při jednáních následných, pokud je žalovaný zmeškal. Stejný rozdíl je možno vidět i oproti úpravě rozsudku pro uznání, který lze vydat kdykoli během soudního řízení.

„Termín první jednání, které ve věci bylo nařízeno, je nutné vykládat poněkud rozšiřujícím způsobem. Rozsudek pro zmeškání lze vydat u prvního jednání ve věci, které se skutečně koná, protože často první jednání ve věci

nařízené je ještě před jednáním samým odvoláno a nařízeno na jiný termín (z důvodu chybného doručení, nutnosti zjistit nové adresy apod.). Toto další jednání pak de facto je první jednání ve věci, ač je druhé nařízené. I při tomto jednání lze tedy rozsudek pro zmeškání vydat.[97] Shodně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 1999, 20 Cdo 1046/99. Na jisté výkladové problémy způsobené užitím slovního spojení „první jednání, které bylo ve věci nařízeno" zareagovala i právní úprava. S účinností od 1. 1. 2001 proto je již přímo v ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. použito termínu „první jednání, které se ve věci konalo".

4.3.2.3 Návrh žalobce

Aby soud mohl vydat rozsudek pro uznání, musí se k jeho jednání žalobce nejen dostavit, ale také tento postup navrhnout. Zákon požaduje přítomnost žalobce při jednání, proto i jeho návrh musí být ústní, zaznamenaný v protokole o jednání a nestačí návrh zaslaný soudu písemně. Podmínka přítomnosti žalobce u jednání je samozřejmě splněna i tehdy, dostaví-li se pouze jeho zástupce.

O možnosti navrhnout vydání kontumačního rozsudku je soud povinen žalobce poučit. Tato poučovací povinnost je zakotvena v § 118a odst. 4 o. s. ř. – při jednání předseda senátu poskytuje účastníkům poučení též o jiných jejich procesních právech a povinnostech; to neplatí, je-li účastník zastoupen advokátem nebo notářem v rozsahu jeho oprávnění stanoveného zvláštními předpisy. Ze znění citovaného ustanovení je zřejmé, že poučení soud poskytuje pouze žalobci, který není zastoupen advokátem nebo notářem. Při zastoupení těmito zástupci se totiž vzhledem k jejich právnickému vzdělání předpokládá, že jsou schopni svého mandanta kvalifikovaně poučit sami tak, aby mohl řádně svá procesní práva uplatnit.

Návrh žalobce směřuje pouze k vydání rozsudku pro zmeškání, tedy k tomu, aby soud považoval tvrzení v žalobě obsažená za nesporná. Žalobce již tato tvrzení nemůže nijak měnit ani doplňovat. Žalobce nemůže při jednání, při němž má dojít k vydání rozsudku pro zmeškání, měnit žalobu

[97] Vašíček, M.: Rozsudek pro zmeškání, Právní rádce 2/1995, str. 14

ani tak, že na základě stejného skutkového základu požaduje jiné plnění. Důvodem je skutečnost, že žalovanému, který u jednání není, byla doručena žaloba v původním znění, a právě k ní se váže jeho vůle, vyjádřená nedostavením se, učinit tvrzení v ní obsažená nespornými. Vydání rozsudku pro zmeškání naopak nebrání částečné zpětvzetí, neboť zde nejde o změnu žaloby (navíc postavení žalovaného se jím nemůže nijak zhoršit) – shodně R 39/2003.

4.3.3 Následky splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání

Jsou-li splněny všechny předpoklady uvedené výše, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech týkajících se sporu za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání (§ 153b odst. 1 o. s. ř.). Ze zákonné dikce je patrno, že na rozdíl od rozsudku pro uznání, kdy soud má povinnost za splnění všech podmínek tento rozsudek vydat, v případě rozsudku pro zmeškání tak učinit nemusí, ani jsou-li všechny předpoklady splněny. Opačný názor zastává dr. Winterová. Podle jejího názoru „jsou-li předpoklady vydání kontumačního rozsudku jednoznačně splněny, soud jej musí vydat. Nelze připustit nějaké hodnocení tvrzeného skutkového stavu soudem bez dokazování, pouze na základě volné úvahy".[98] V praxi však dle mého názoru jsou případy, kdy by byly splněny všechny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání a soud by se přesto rozhodl tento rozsudek nevydat, velmi vzácné. Rozsudek pro zmeškání není pouze prostředkem pro žalobce, jak se rychle domoci svého nároku, i pro soud je to způsob, jak bez dokazování v krátké době ukončit řízení. Odůvodnění rozsudku pro zmeškání je navíc zjednodušené a z toho důvodu i ve srovnání s běžným rozsudkem velmi krátké. Z tohoto pohledu je tak situace, kdy lze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání i pro soud výhodná.

---

[98] Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993, str. 596

Splnění všech podmínek uvedených v § 153b odst. 1 o. s. ř. činí tvrzení obsažená v žalobě nespornými. To však neznamená, že soud může žalobě automaticky vyhovět. „Základem pro vydání rozsudku pro zmeškání mohou být jen taková žalobní tvrzení, která vedou k závěru, že podle nich lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá. Neúplná tvrzení, z nichž takový závěr dovodit nelze, nebo tvrzení, která jsou s žalobním návrhem v rozporu, neumožňují vyhovět návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání."[99]

Pokud by žaloba neobsahovala skutková tvrzení o všech právně významných skutečnostech, mohou být tvrzení žalobcem doplněna. Aby však následně mohl být vydán rozsudek pro zmeškání, musí být doplnění učiněno tak, aby mohlo být soudem žalovanému včas a řádně doručeno. K ústnímu doplnění skutkových tvrzení při jednání nemůže být přihlíženo.

4.3.4 Možnosti obrany proti rozsudku pro zmeškání

Proti vydanému rozsudku pro zmeškání se žalovaný může bránit několika způsoby – návrhem na zrušení rozsudku pro zmeškání, odvoláním, žalobou na obnovu řízení a návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí.

4.3.4.1 Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání

Jak již bylo uvedeno, rozsudek pro zmeškání je vydáván jako rozsudek sankční – nedostavení se k soudu má pro žalovaného za splnění ostatních podmínek velmi nepříznivý dopad – tvrzení žalobce se stávají nespornými, což často pro žalovaného znamená prohru ve věci. Zákon proto v § 153b odst. 4 o. s. ř. pamatuje na případy, kdy žalovaný první jednání ve věci, při němž byl vydán rozsudek pro zmeškání, zmešká z omluvitelných důvodů. V praxi se jedná o situaci, kdy žalovaný svou nepřítomnost neomluvil před jednáním soudu, při němž bylo rozhodnuto rozsudkem pro zmeškání, a činí tak dodatečně. Nemůže takto tedy postupovat žalovaný,

[99] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 48.

který se před jednáním soudu omluvil, soud však jeho omluvu jako důvodnou nepřijal. Zde by přicházelo v úvahu pouze odvolání.

Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání musí žalovaný podat nejpozději do dne právní moci tohoto rozsudku. Kromě obecných náležitostí podání (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) je nutno v návrhu uvést a doložit důvody, které vedly k tomu, že žalovaný zmeškal první jednání soudu ve věci tak, aby soud mohl posoudit, zda se jedná o důvody omluvitelné či nikoli. Za omluvitelné důvody lze pokládat náhlé onemocnění žalovaného nebo jeho právního zástupce, zpoždění dopravního prostředku, jímž jel žalovaný k jednání, nepřízeň počasí (např. náledí), která způsobila nemožnost dostavit se k jednání apod.[100]

Žalovaného, který se návrhem dle § 153b odst. 4 o. s. ř. domáhá zrušení vydaného rozsudku pro zmeškání, tíží důkazní břemeno ve smyslu prokázání skutečností, kterými omlouvá svou neúčast u soudního jednání. „Ke zrušení rozsudku pro zmeškání podle ustanovení § 153b odst. 4 o. s. ř. nepostačuje, aby žalovaný omluvitelný důvod zmeškání prvního jednání jen tvrdil. Soud může vyhovět návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání tehdy, jestliže žalovaný prokáže skutečnosti, které jsou způsobilé jeho neúčast u jednání soudu omluvit."[101]

Posouzení omluvitelnosti žalovaným uváděného důvodu zmeškání soudního jednání je věcí soudu prvního stupně. Uzná-li jej za omluvitelný, usnesením rozsudek zruší a nařídí jednání, v opačném případě rovněž usnesením návrh žalovaného zamítne. Proti oběma právě uvedeným rozhodnutím je možno podat v příslušné lhůtě odvolání. V rámci řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 4 o. s. ř. soud posuzuje pouze omluvitelnost důvodu zmeškání soudního jednání ze strany žalovaného. Nemůže tedy zkoumat to, zda byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 1 o. s. ř. - shodně R 3/2002.

---

[100] Hušek, J.: Rozsudek pro zmeškání v obchodních věcech, Obchodní právo, 5/1998, str. 12-19

[101] Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 60

Následek nedostavení se žalovaného k soudnímu jednání je vázán výhradně k prvnímu jednání ve věci. „Jestliže soud prvního stupně zruší svůj rozsudek pro zmeškání (§ 153b odst. 4 o. s. ř.) a žalovaný se nedostaví k jednání, které o věci nařídil, nelze znovu rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, i kdyby se žalovaný nedostavil bez důvodné a včasné omluvy."[102]

Podá-li žalovaný kromě návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání podle § 153b odst. 4 o. s. ř. také odvolání proti tomuto rozsudku a návrhu na jeho zrušení bylo pravomocným usnesením vyhověno, k odvolání se nepřihlíží (§ 153b odst. 5 o. s. ř.). Nastává tedy situace, jako by žádné odvolání podáno nebylo, neboť záměr žalovaného – zrušení vydaného rozsudku – byl splněn.

4.3.4.2 Odvolání proti rozsudku pro zmeškání

Odvolání je další možnou obranou proti rozsudku pro zmeškání. Podle současné právní úpravy je sice možno odvolání podat, odvolací důvody jsou však stejně jako v případě rozsudku pro uznání omezené. Zásadně se tak žalovaný nemůže proti tomuto rozsudku bránit věcně – v odvolání nelze např. namítat promlčení, splnění, atd.

Prvním odvolacím důvodem obsaženým v § 205b o. s. ř. jsou vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a o. s. ř., tedy skutečnost, že nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepříslušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přísedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.[103]

Druhým a posledním důvodem, pro který může být podáno odvolání proti rozsudku pro zmeškání, jsou skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jeho vydání. Do této skupiny

---

[102] Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001, str. 555

[103] Do novely č. 30/2000 Sb, účinné od 1. 1. 2001, bylo odvolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci.

odvolacích důvodů patří rovněž tvrzení žalovaného, že se před jednáním, při kterém soud vydal rozsudek pro zmeškání, řádně a včas omluvil.

Podle § 202 odst. 2 o. s. ř. u rozsudku pro zmeškání neplatí nepřípustnost odvolání, pokud bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 2.000,- Kč (tzv. bagatelní věci).

Omezení týkající se odvolacích důvodů se vztahují pouze k výroku ve věci samé. Proti tzv. vedlejším výrokům, kterými je rozhodováno o nákladech řízení, lhůtě k plnění atd., je možno podat odvolání v rozsahu a z důvodů uvedených v § 205 o. s. ř.

O souběhu odvolání a návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 4 o. s. ř. bylo pojednáno v kapitole 4.3.4.1 - Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání. Je třeba mít na paměti, že návrh dle § 153b odst. 4 o. s. ř. a odvolání proti rozsudku pro zmeškání jsou dva různé procesní úkony, které je možno učinit pouze ve lhůtě k tomu určené. „Podá-li žalovaný pouze návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání z omluvitelného důvodu, aniž by v zákonem stanovené lhůtě podal současně odvolání, nemá možnost v rámci opravných prostředků (odvolání, dovolání) proti usnesení, jímž byl zamítnut návrh dle § 153b odst. 4 o. s. ř., zpochybnit existenci předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání (§ 153b odst. 1 o. s. ř.).“[104]

4.3.4.3 Zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ

V širším slova smyslu je možno k prostředkům obrany proti rozsudku pro zmeškání řadit i zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Zde je stanoveno, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku. Zákon tak připouští výjimku z jinak platné zásady, že v rámci výkonu rozhodnutí se nelze bránit

---

104 Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Aspi, Praha, 2006, str. 63

námitkou zaplacení před vydáním exekučního titulu, neboť posouzení všech námitek (včetně námitky zaplacení), které jsou uplatnitelné před vydáním rozhodnutí, přísluší soudu nalézacímu. Smyslem této úpravy je snaha o odstranění možné tvrdosti zákona. Častým důvodem nedostavení se k jednání ze strany žalovaného může být právě splnění žalobcem požadovaného nároku.

5. PLATEBNÍ ROZKAZ VE FRANCII

Civilní řízení je v současné době ve Francii upraveno Novým občanským procesním řádem (Nouveau Code de Procedure Civile), dále jen NOPŘ. Francouzská úprava zná dva základní typy zkráceného řízení, a to řízení rozkazní (l'injonction de payer), upravené v §§ 1405 – 1425, a dále řízení činnostní (l'injonction de faire), obsažené v §§ 1425-1 – 1425-9.

5.1 Charakter zkrácených řízení

Jak je uvedeno výše, francouzská právní úprava rozlišuje dva různé typy rozkazních řízení, a to řízení o vydání platebního rozkazu a řízení o vydání rozkazu činnostního. V rámci rozkazního řízení se tak lze ve Francii stejně jako v České republice domáhat zaplacení peněžité pohledávky. V rámci činnostního řízení, jehož obdoba není českému právu v současnosti známa, se pak lze domáhat jiného plnění než zaplacení peněžité částky.

Účel tohoto typu řízení je stejný jako u nás – jeho cílem je umožnit věřiteli domoci se zaplacení jeho nároku co nejrychleji a s pokud možno co nejnižšími náklady. Rozdílem od úpravy obsažené v o. s. ř. je skutečnost, že úprava francouzská je mnohem formálnější, velký důraz je zde kladen na dodržení postupu a jednotlivých lhůt a rovněž účastníci, zejména žalobce, mají více povinností v průběhu řízení.

V rámci rozkazního řízení je vydáván platební rozkaz, který má ve Francii formu usnesení. Toto usnesení má sice podobnou povahu jako rozsudek, na rozdíl od něj však není třeba jej odůvodňovat. Pokud jde o podobu platebního rozkazu, nejedná se o samostatný dokument, ale

zaplacení žalovaného nároku je soudcem nařízeno přímo na jednom z návrhů došlých soudu.

Podle francouzské právní úpravy je možné použití rozkazního řízení pouze v případech, kdy požadovaný nárok vyplývá ze smlouvy (i ústní) nebo statutárního závazku.[105] Dále je možno návrhem na platební rozkaz uplatnit směnečnou pohledávku. Nepřípustné je naopak vydání platebního rozkazu ohledně nároku vzniklého z titulu bezdůvodného obohacení nebo jednatelství bez příkazu. Zde je patrná další odlišnost od právní úpravy české, pro kterou není titul vzniku pohledávky žalobce z hlediska přípustnosti vydání platebního rozkazu právně významný.

5.2 Příslušnost soudu a jeho obsazení

V prvním stupni jsou věcně příslušné k vydání platebního rozkazu obecné okresní soudy (bez ohledu na výši uplatňované částky[106]) nebo soudy obchodní.

Pokud jde o příslušnost místní, je příslušným soud dle bydliště nebo sídla alespoň jednoho z dlužníků. V případě rozkazu činnostního pak může žalobce volit mezi soudem bydliště nebo sídla dlužníka nebo soudem místa výkonu smlouvy.

Usnesení o platebním rozkazu vydává soudce obecného okresního soudu nebo předseda senátu soudu obchodního. Na průběhu rozkazního řízení se podílejí také další justiční pracovníci – pracovníci administrativy a zapisovatelé, tzv. greffiers. Více než u nás je pak využíváno i osob

---

[105] Např. faktury Telecom, nezaplacené nájemné, nezaplacené důchodové připojištění, jen 1 – 2% představují nezplacené úvěry či faktury. - Pelikánová, R.: Platební rozkaz, Praha, Linde, 2000, str. 75.

[106] „Kasační soud dne 7. 11. 1984 potvrdil kogentní charakter zákonného stanovení věcné příslušnosti a prohlásil jakékoli odlišné smluvní ujednání za absolutně neplatné. Odvolací soud v Toulousse následně upřesnil, že soud projednávající návrh na platební rozkaz a odpor nemůže přesáhnout svou věcnou kompetenci. Odvolací soud v Limoges dne 16. 1. 1994 rozhodl, že obecná pravidla pro určení příslušnosti (zejm. výše vymáhané pohledávky) se aplikují až od podání odporu proti usnesení o platebním rozkazu. – Pelikánová, R.: Platební rozkaz, Praha, Linde, 2000, str. 13

svobodných povolání, jako nezávislých doručovatelů a vykonavatelů – huissiers.

5.3 Podmínky řízení

Stejně jako u nás je základní podmínkou rozkazního řízení ve Francii řádný návrh na zahájení řízení. Podává jej věřitel, případně jeho zmocněnec. Návrhy mohou být sepisovány přímo soudními zapisovateli. Tento postup je sice pro žalobce dražší, odpadají však problémy s neúplností návrhu, na který jsou kladeny vysoké formální požadavky.

Na obsah návrhu na zahájení rozkazního řízení má francouzská úprava podobné nároky jako česká. Návrh tak musí obsahovat jména a příjmení, zaměstnání a adresy účastníků (jedná-li se o právnické osoby, pak název, formu, sídlo a statutární orgány) a přesné určení výše požadované částky. Obligatorně musejí být k návrhu připojeny důkazy prokazující požadovaný nárok. Ty jsou věřiteli - žalobci na návrh vráceny buď po vyznačení exekuční doložky na usnesení o platebním rozkazu nebo po podání odporu žalovaným.

Specifický je návrh na vydání činnostního rozkazu. Ten musí být na rozdíl od návrhu na běžný platební rozkaz podáván na formuláři.

Francouzská právní úprava požaduje více než úprava naše aktivitu žalobce v průběhu rozkazního řízení. Po podání odporu žalovaným nepokračuje soud v řízení ze zákona[107], ale je třeba další návrh žalobce. Ten může být podle ustanovení § 1408 NOPŘ již součástí návrhu, přičemž na jeho základě v případě vznesení odporu soud postoupí spis příslušnému soudu.

Stejně jako u nás i podle francouzského práva musí žalobce splnit také poplatkovou povinnost. Zatímco u obecných soudů se poplatky neplatí, u soudů obchodních činil tarif 100 – 200 F (v současnosti obdobně

[107] Podle francouzské úpravy dokonce může dojít ke změně věcné příslušnosti po podání odporu – pro rozkazní řízení je příslušný jiný soud než pro kontradiktorní řízení po vznesení odporu.

v eurech). V obou případech však musí žalobce do 15 dnů od podání návrhu zaplatit do soudní kanceláře náklady spojené s vydáním usnesení o platebním rozkazu. Další poplatky se platí v souvislosti s doručováním, které si žalobce zajišťuje sám. Stejně jako v České republice, ani ve Francii neplatí žalovaný poplatek za podání odporu proti platebnímu rozkazu. K zaplacení soudních nákladů spojených s podáním odporu je vyzván naopak žalobce, a to pod sankcí neplatnosti návrhu.

5.4 Průběh řízení

Po doručení návrhu na vydání platebního rozkazu soud zkoumá jeho odůvodněnost vzhledem k přiloženým důkazům. Je-li návrh oprávněný alespoň částečně, vydá soudce dle § 1409-1 NOPŘ usnesení o platebním rozkazu znějící na uznanou částku. Z uvedeného je zřejmé, že na rozdíl o české právní úpravy má soudce ve Francii moderační právo – může vydat platební rozkaz i ohledně pouze části požadovaného nároku a zbytek odmítnout.[108]

O návrhu na vydání platebního rozkazu soud rozhodne ve lhůtě jednoho měsíce. Prakticky rozhodnutí vypadá tak, že soudní kancelář vyhotoví tři usnesení o platebním rozkazu. Zajímavý je zde postup při doručování platebního rozkazu žalovanému. To totiž zajišťuje žalobce prostřednictvím huissier (nezávislého doručovatele). Takové řešení doručování je dle mého názoru efektivnější než doručování soudem prostřednictvím pošty (žalobce má velký zájem na co nejrychlejším doručení, soukromý doručovatel může použít nejrozmanitější prostředky při případném pátrání po bydlišti žalovaného). Další výhodou takového doručování je přesunutí nákladů s doručováním ze státu na účastníky řízení. Vydané usnesení o platebním rozkazu je nutné doručit ve lhůtě šesti měsíců od jeho vydání, jinak je neúčinné.

---

[108] Dalšími možnými rozhodnutími soudu o návrhu na vydání platebního rozkazu je jeho odmítnutí s odůvodněním nebo bez odůvodnění, a dále výzva k doplnění návrhu. Proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu se žalobce nemůže procesně bránit, jedinou možností je podání běžné žaloby.

Jakmile je usnesení doručeno žalovanému, počíná běžet další jednoměsíční lhůta k podání odporu. Není-li odpor v této lhůtě podán, může se žalobce domáhat vyznačení exekuční doložky na usnesení o platebním rozkazu. Bez této doložky pozbývá po uplynutí další jednoměsíční lhůty, která běží od uplynutí lhůty k podání odporu nebo ode dne, kdy se žalovaný vzdal práva podat odpor, usnesení svých účinků. Zde je vidět další příklad skutečnosti, že francouzská právní úprava klade daleko větší důraz na aktivitu žalobce v rámci rozkazního řízení. Zatímco podle českého práva žalobce podá pouze žalobu na vydání platebního rozkazu a dále je v podstatě nečinný (bez jeho aktivity je vydán platební rozkaz, který soud sám doručuje, a který za splnění zákonem stanovených podmínek sám dojde do právní moci), ve Francii se žalobce i po úspěšném doručení musí přihlásit o vyznačení doložky právní moci. Žalobce si může tuto svou povinnost ulehčit tak, že o vyznačení doložky právní moci požádá soud přímo na žalobě.

Po vyznačení doložky právní moci má usnesení o platebním rozkazu stejné účinky jako kontradiktorní rozsudek. Od tohoto okamžiku lze rovněž přistoupit k provádění výkonu rozhodnutí.

5.5 Odpor

Odpor je i ve francouzském právu jediným způsobem, jakým je žalovanému umožněno bránit se proti vydanému platebnímu rozkazu. Pokud jde o formu, je podáván prostřednictvím soudní kanceláře potvrzeným prohlášením nebo doporučeným dopisem. Odpor lze podat i ústně, zde je však stanovena podmínka přítomnosti žalovaného nebo jeho zástupce v kanceláři soudu. Nepřípustné je podání odporu u nepříslušného soudu.

Odporem lze napadnout platební rozkaz věcně, tj. žalovaný může namítat neoprávněnost samotného nároku, tak i procesně (nepříslušnost soudu, nedostatek formy). Stejně jako u nás zákon neukládá žalovanému povinnost odpor zdůvodnit.

Jak již bylo uvedeno, není-li podán do 1 měsíce od doručení platebního rozkazu žalovanému z jeho strany odpor, může se žalobce

domáhat vyznačení doložky právní moci. Neučiní-li tak do jednoho měsíce po uplynutí lhůty k podání odporu, platební rozkaz pozbude účinků.

6. ZÁVĚR

Cílem této rigorózní práce bylo podat komplexní přehled jednotlivých institutů obsažených v naší právní úpravě, které lze souhrnně označit jako zkrácená civilní řízení, a to nejen v jejich platném znění, ale i v podobě, ve které platily v minulosti.

Současná doba klade stále větší nároky na co nejrychlejší vynutitelnost práva. Právě k tomuto cíli slouží instituty platebního rozkazu, směnečného a šekového platebního rozkazu a rozsudků pro uznání a pro zmeškání. Právní úprava zejména platebního rozkazu prošla poměrně značným vývojem, a v současné době jsou všechny tyto instituty velmi praktickým nástrojem k poskytnutí co nejrychlejší a nejefektivnější ochrany práva.

I oblasti zkrácených civilních řízení se velmi výrazně dotkl trend elektronizace justice, a to v podobě zavedení institutu elektronického platebního rozkazu. Původně zamýšlený záměr vydávání rozhodnutí zcela automatizovaně byl opuštěn, a tak v současné době výpočetní technika „pouze" pomáhá justiční osobě s vydáním tohoto rozhodnutí. Časová úspora, kterou zavedení elektronického platebního rozkazu přineslo, tak zatím není zřejmě nijak zásadní, stejně tak úspora personální. Budoucnost ukáže, zda je možno upravit a zdokonalit technologii vydávání elektronického platebního rozkazu natolik, že skutečně bude moci být naplněna původní vize – vydávání meritorního rozhodnutí zcela bez zásahu člověka, jen za použití výpočetní techniky.

Celkově lze úpravu zkrácených civilních řízení popsaných v této práci považovat za vyhovující, a to s některými dílčími výjimkami, na které se tato práce snažila upozornit a případně najít řešení. I v současném zákonném znění však tyto instituty představují dobrý nástroj k rychlému uspokojení nároků věřitelů na peněžité plnění.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura česká

Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001

Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006

Ištvánek, F.: Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání, Praha, Aspi, 2006

Kovařík, Z.: Přehled směnečné judikatury, Praha, Aspi, 2005

Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, Praha, C. H. Beck, 1994

Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P., a kol.: Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů, Praha, C. H. Beck, 2005

Ott, E.: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl. III., Praha, Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1901

Pelikánová, R.: Platební rozkaz, 1. vydání, Praha, Linde, 2000

Schelleová, I.: Český civilní proces, Praha, Linde, 1997

Stavinohová, J.: Občanské právo procesní, Řízení nalézací, 1. vydání, Brno, Iuridica Brunensia, 1996

Steiner, V.: Občanské právo procesní v praxi soudů, Praha, Orbis, 1958

Články

Bartoš, A.: Rozsudek pro uznání, Právní rádce 1/1995

Bartoš, A.: Rozsudek pro zmeškání, Právní rádce 2/1995

Bureš, J., Drápal, L.: Novelizace občanského soudního řádu provedená zákonem č. 171/1993 Sb., Právní praxe, 2/1994

Derka, L.: Několik poznámek k rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání, Právní praxe v podnikání, 7 – 8/1996

Hušek, J.: Rozsudek pro zmeškání v obchodních věcech, Obchodní právo, 5/1998

Kamlach, M.: Lze de lege ferenda uložit povinnost odůvodnit odpor proti platebnímu rozkazu?, Právní praxe, 7/1996

Korbel, F. – Forejt P.: Elektronický platební rozkaz je tu, Bulletin advokacie, 7 – 8/2008

Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (první část), Bulletin advokacie, 9/2000

Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (druhá část), Bulletin advokacie, 10/2000

Kovařík, Z.: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (třetí část), Bulletin advokacie, 1/2001

Kozel, R.: Jak urychlit vymáhání pohledávek v obchodních vztazích?, Právní rádce, 7/1997

Stavělík, P.: Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ, Právní rozhledy, 8/2005

Svoboda, K.: Elektronický platební rozkaz? Prozatím krok vedle., Právní rozhledy, 9/2007

Vašíček, M.: Rozsudek pro zmeškání, Právní rádce 2/1995

Winterová, A.: Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, Právní praxe, 10/1993

Články zahraniční

L´injonction de faire et l´injonction de payer; www.mapiaule.com

L´injonction de payer; www.lerecouvrement.com